DARETIS PHRYGII

DE

EXCIDIO TROIAE HISTORIA.

AD LIBRORUM FIDEM

RECENSUIT ET ADNOTATIONIBUS INSTRUXIT

ANDREAS DEDERICH,

BONNENSIS.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI.

MDCCCXXXV.

DARETIS PHRYGII

DE

EXCIDIO TROIAE HISTORIA.

AD LIBRORUM FIDEM

RECENSUIT ET ADNOTATIONIBUS INSTRUXIT

ANDREAS DEDERICH,

BONNENSIS.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI.

MDCCCXXXV.

PRAEFATIO.

Ἠν δέ τις ἐν Τρώεσσι Δάρης, ἀφνειός, ἀμύμων, Ἱρεὺς Ἡφαίστοιο. Hom. Il. V. 9. Antiquissima *Daretis Phrygii*, rerum Troianarum scriptoris, qui ab Homerico illo nomen quaesivisse videtur, mentio fit apud Ptolemaeum Hephaest. lib. I. sic referentem: *Ἀντίπατρος δέ φησιν ὁ Ἀκάνθιος, Δάρητα, πρὸ Ὁμήρου γράψαντα τὴν Ἰλιάδα, μνήμονα γενέσθαι Ἕκτορος, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνελεῖν Πάτροκλον, ἑταῖρον Ἀχιλλέως.* Idem testatur Eustathius ad Hom. Od. XI. 521. verbis fere iisdem: *Ἀντίπατρος δὲ ὁ Ἀκάνθιός φησι, καὶ τῷ Ἕκτορι Δάρητα Φρύγα δοθῆναι μνήμονα, μὴ ἀνελεῖν φίλον τοῦ Ἀχιλλέως, Ἀπόλλωνος τοῦ Θυμβραίου τοῦτο χρήσαντος· τὸν δὲ αὐτομολήσαντα ὑπὸ Ὀδυσσέως ἀναιρεθῆναι.*

Quod apud Eustathium adstruitur, *Daretem transfugam ab Ulixe fuisse occisum*, falsum est, si recte retulit latinus Daretis interpres cap. 12: *Dares Phrygius, qui hanc historiam scripsit, ait, se militasse usque dum Troia capta est.* et cap. 44: *Dares ibidem* (Troiae) *cum Antenoris factione remansit.* Rectius autem interpretem retulisse, sole lucidius est: occisus enim (in urbis expugnatione) Dares bellum usque ad Graecorum in patriam regressum persequi non potuit; quod conscripsisse eum probabile est post Troiam expugnatam, Antenore, quocum in patria remansit, regnante vitam tranquillam degentem.

Alterum testimonium, *Daretem Hectori datum esse monitorem, ne Patroclum occideret*, in ipso Darete, quem nunc legimus, ne verbo quidem attingitur. Attamen Daretem Graecum, cuius nunc epitome tantum latina relicta esse videtur, hanc rem commemorasse non est quod abnuas. Nam Achilli quoque, ut Dictyn Cretensem Idomenei

socium praetermittam, a veteribus Phoenix adiungitur moderator et consultor. Cf. Gloss. ad Dict. Cret. II, 34 et Obss. ad I. 14.

Ἰλιάδα denique Ptolemaeus et Aelianus, cuius verba infra ponam, Daretem scripsisse ferunt, non alium Daretis librum intelligentes, sed universim, opinor, locuti.

Quidquid de his rebus statuas, ut ad id quod maximum est perveniam, *Antipatrum Acanthium* Daretis Phrygii historiam novisse, ex Ptolemaei et Eustathii auctoritate verum iudicari debet. Plures autem quum fuerint Antipatri, Acanthius quis fuerit, quando vixerit, nescitur. Accensetur scriptorum generi, quos fabula ante Homerum bellum Troianum litteris mandasse fert. v. Fabric. Bibl. Gr. I. 2, 5. Novimus Antipatrum Thessalonicensem, eiusdem terrae, cuius est Acanthius, Macedoniae, qui tempore Christi nati vixit. Nonne unus idemque homo designatur? Quinquaginta certe annos et amplius Antipatrum nostrum ante Ptolemaeum scripsisse accipi potest, totidemque Daretem ante Antipatrum. Utcunque est: scriptorum, qui ante Homerum belli Troiani historiam conscripsisse falso traduntur, Dares videtur adnumerandus esse antiquissimis, antiquiorque fortasse habendus ipso Dicty Cretensi.

Antiquum de Darete testimonium est etiam Aeliani V. H. XI. 2: *Ὅτι ἦν Ὀροιβαντίου Τροιζηνίου ἔπη πρὸ Ὁμήρου, ὥς φασιν οἱ Τροιζήνιοι λόγοι, καὶ τὸν Φρύγα δὲ Δάρητα, οὗ Φρυγίαν Ἰλιάδα ἔτι καὶ νῦν ἀποσωζομένην οἶδα· πρὸ Ὁμήρου καὶ τοῦτον γενέσθαι λέγουσιν.* Atque ex certissimis his Ptolemaei et Aeliani monumentis, exque ea ipsa caussa, quod Dictys ab his silentio praetermittitur; veri saltem est simillimum, a Darete superari antiquitate Dictyn, cuius aetas ultra Neronem reponi omnino nequit, simulque, licet certi quid affirmari hoc in genere vix possit, errasse me in Praefat. ad Dict. Cret. p. XXVII sq., contendentem, Dictyn antiquiorem esse Darete, huncque multis in rebus Dictyis vestigia legisse.

Posteriorum adiungo testimonia. Isidor. Orig. I. 41: *Apud Gentiles* (Troianos) *vero primus Dares Phrygius de Graecis et Troianis historiam edidit: quam in foliis palmarum ab eo conscriptam esse ferunt.* Ioseph. Iscan. B. Troi. I. 24:

Mira quidem dictu, sed vera, advertite, pandam:
Nam vati Phrygio [1]) Martem certissimus index
Explicuit praesens oculus, quem fabula nescit.
Hunc ubi combiberit avidae spes ardua mentis,
Quos superos in vota vocem? Mens conscia veri
Proscripsit longe ludentem ficta poetam [2]);
Quin te Cecropii mentita licentia pagi [3]),
Et laedant figmenta, pater, quo praeside [4]) floret
Cantia, et in priscas respirat libera leges.

Albertus Abbas Stadensis in Troilo suo, ad fin.

Nulla poetarum posuit (Albertus) figmenta, Daretis
  Historiam, soliti scribere vera, tenens.
Et Phrygius fuit iste Dares, et tempore belli
  Ipse quidem miles proelia visa refert.

Alberti carmen versibus elegiacis scriptum cognitum mihi est per Heusingerum, qui multos descripsit ex cod. Guelpherbytano versus in Defens. Fragm. Cornelii Nepotis, expressos in Cornel. Nep. ed. Bardil. T. II. p. 385 sqq. — De Guidone, Henrico Brunsvigensi, aliisque Daretis sectatoribus diximus ad Dict. Cret. Praefat. p. XXI sqq. Adiicio Guidonis *) de Darete verba adhuc mihi incognita: *Et quia Phry-*

---

1) i. e. Dareti. *Vatem* vocat Iscanus minus accurate, fortasse ob iactatam hominis antiquitatem.

2) Homerum; qui, ut Aristoteles Poet. c. 24 ait, *δεδίδαχε μάλιστα καὶ τοὺς ἄλλους ψευδῆ λέγειν, ὡς δεῖ.* Varro scribit, Sibyllam Erythraeam Graiis Ilium petentibus vaticinatam, perituram Troiam et Homerum mendacia scripturum. Noster respexisse videtur ad illam Platonis *ἐξορίαν*, qua e republica eiicitur, quae nunquam fuit. *Dresem.*

3) *Cecropii pagi* i. e. Athenarum, i. e. Graeciae, i. e. Graecorum poetarum. Athenas Athenaeus V. p. 187. *Ἑλλάδος μουσεῖον,* Thucydides *πρυτανεῖον Ἑλλήνων* vocant, *καὶ Ἑλλάδος Ἑλλάδα.* v. Dresem.

4) Intellige Thomam Cantuarensem Episcopum, cui Iscanus poema suum dicavit; quem ludicris fabularum incestari non concedit. v. Dresem.

*) Forte fortuna factum est, ut nuper unus ex meis discipulis quatuor scripti libri folia, ex incustodito oppidi nostri ipsisque pueris patenti tabulario depromta, mihi offerret, memorabile, ut illi quidem videbatur, scribendi genus monstraturus. Dum oculis folia perlustro, mihi videbar cognoscere codicem Guidonis de Columna satis perspicua manu scriptum; nec me fefellisse arbitror. Perscribuntur autem in illis foliis haec; Mors Castoris et

gius Dares voluit in hoc loco quorundam Graecorum et Troianorum describere colores et formas, qui, etsi non omnium, saltim describere voluit formosorum. Asseruit enim in codice sui operis, graeca lingua composito, *omnes illos suis oculis inspexisse. Nam saepius inter treugas habitas inter exercitus ipse se ad Graecorum tentoria conferebat, uniuscuiusque maioris formam aspiciens et contemplans, ut ipsorum in suo opere sciret describere qualitates.*

Daretis fabulae graecae conscriptae non nullas videntur habuisse illecebras, quae multos imitatores et expilatores evocaverint. Latinus libellus, qui nunc in manibus est, excerpta continet hominis indocti. Quis hodie non miratur, fuisse, qui mendaci Epistolae Dareti nostro praefixae fidem adiunxerint, quosque tenuerit opinio, versionem a Cornelio Nepote, eodem, cuius Vitae excellentium Impp. manibus teruntur, esse confectam? Iure merito viri elegantioris eruditionis Nepotem a culpa tam foedae latinitatis vindicarunt, credulosque illos castigatos summae inscitiae infamarunt. „Haud vidi magis," ait Scioppius Parad. Litt. Epist. V. „cum, qui vel primoribus labris bonos latinitatis auctores attigit, historiam tam lutulentam non nisi ab homine indoctissimo, qui nec minimum latini sermonis gustum unquam hauserit, scribi potuisse statim agnoscat. Ita in omnibus pagellis ea se offerunt, quae *τῶν κοινοβίων* claustra resipiant, aut Actuariorum cancellos nuper admodum refregisse videantur." Atque credulis illis exclamat Dresemius in Praefat. ad Iscan.: „*ὦ Βοιωτοὶ, ὡς σφόδρα ἐστὲ Βοιωτοί!* Credant illi et fruantur suo errore: mihi talia campae Solis et Naevli Buttubata." Fuere etiam, qui Iosephi Iscani Devonii carmen Cornelio Nepoti adscriberent: contra quos lege acriter disputantem Dresemium.

Qui primus Pseudo-Cornelii mentionem facit, est saeculo quarto decimo Henricus Brunsvigensis. v. Praefat. ad Dict. p. XXI. Commemoratio antiquior mihi ignoratur. Quam ob rem et propter sordi-

---

Pollucis, statura Graecorum et Troianorum, navium numerus, consilium Graecorum et legatio Delphos missa Apollinem consultum, imago Apollinis. Ex inconditarum chartarum tabularii sordida farragine nihil amplius eruere potui; integer codex incuria et inscitia hominum Linciensium intercidisse videtur.

dum excerptoris sermonem, viri docti Dareti dignitatem scriptoris *Romani* abiudicarunt; et Artopoeus in Praefat. ad Dict. Cret. hanc Daretis prosam ex Iosephi Iscani carmine heroico esse consarcinatam contendit. Possunt afferri, quae Artopoei sententiam confirmare videantur: saepe enim Iscanus et Dares ipsis verbis conveniunt. Enotabo pauca. Dares c. 4: *minime moram fecit.* et Iscan. I. 475: *Nec mora, diffusam spatiis maioribus urbem Integrat.* Dar. 10: *conscius formae suae.* et Iscan. III. 224: *ac formae fidens et conscius oris.* Dar. 12: *cupidum imperii.* et Iscan. IV. 65: *imperii cupidus.* Dar. 13: *acceptum, gratum.* et Iscan. IV. 107: *acceptus noto gratusque merenti.* Dar. 24: *femur sauciat.* et Iscan. V. 496: *femur ferit.* Dar. 27: *Achilles vulgo queritur.* et Iscan. VI. 102: *grave frustra discrimen passos queritur.* Dar. 28: *in proelium non prodit.* et Iscan. VI. 117: *solus non prodit in arma Aeacides, solus non militat.* Ibid. *Eo facto laetus.* et Iscan. VI. 131: *His hilaris.* Conferas velim in Adnott. Iscani verba ad Daretis descripta locos hos: cap. 24: *muliebria verba; prosiliit in pugnam; colliditur proelium.* 28: *dissimulat.* 37: *mitibus verbis.* 41: *ad patrem abscondit.* cett. Sed res longe superant singula verba, atque multo gravioribus argumentis, ex narrationibus petitis, Artopaei opinio destruitur. Primum enim Dares noster nonnullas res aliter enarrat atque Iscanus. Cf. vel cap. 3. Tum vero permulta Dares prolixe persequitur et accurate exponit, quae in Iscani carmine omnino desiderantur: v. c. navium catalogus; bellum in triginta certamina divisum; temporum rationes, quot dies quodque certamen et quamdiu duraverint factae induciae: ea omnia Iscanus ignorat; in temporum autem rationibus inter Daretem et Henricum Brunsvigensem accurate convenit, ita ut nihil certius esse possit, quam Daretem et Henricum pariter secutos esse non Iscanum, sed antiquum Daretem graecum. His argumentis simul infirmatur etiam Fabricii Bibl. Gr. I. ubi de Darete agit, suspicio, Iscanum ex latino, quem nunc legimus, Darete poema suum conscripsisse; nam Iscanum quoque Daretem graecum ob oculos habuisse mihi persuasum est.

Quid autem caussae est, quaeret hic aliquis, quod hi scriptores, quum Daretem omnes sint secuti, tamen saepe numero diverse narrent? Latinum interpretem quod attinet, omnium, qui graeca latine tradiderunt, commune est vitium, ut negligentiae et licentiae culpam

contraxerint; quod iam ad Dict. Praefat. p. XXV. observavimus. Plectimus nostrum hanc ob causam in Adnott. ad cap. 3. 11. 15. 19. Iosephus Iscanus poeta erat; cui generi non id est consilium, ut anxie omnibus in rebus exempli sui vestigia legant, sed animo indulgere lubet, aliena passim admiscere et in fabulis tractandis omnino pro ingenio suo versari. Henricus denique Brunsvigensis (vel potius is, quem in vernaculam linguam transtulit) non Daretem solum sequitur, sed Dictyn quoque, et utriusque narrationem saepe in unum confundit vel iuxta ponit. Duplex narratio est de Menelao, quum Paris Cytheram venisset (v. Adnott. ad c. 9), de Castore et Polluce (v. ad c. 11), de Aiacis morte (v. ad c. 35); Antenori tribuuntur, quae alibi rectius Polydamanti (v. ad c. 39); in Troiae proditione modo Daretis modo Dictyis narrationem sectatur. Permulta Henricus immiscet a bello Troiano prorsus aliena, v. c. facta Herculis, fuse cap. 47. 48. 49. perscripta. De eius novandi cupiditate aliisque rebus, quae huc pertinent, disputavimus ad Dict. Praefat. p. XXII.

Redeo ad Daretis interpretem: „in quo“, ut ait Mercerus in Praefat. ad Dict. Cret., „neque eruditionem, neque iudicium, neque ullam elocutionis elegantiam observamus, ut nimis impudenter fecisse videatur, qui Cornelii Nepotis nomen mentitus est, quasi inficetae versionis auctoris.“ Sermo latinus pessimus est, ut peiore vix unquam quisquam Romanus usus sit. Panduntur phrases natura diversissima, bonae malae, optimae pessimae, ex antiquioribus scriptoribus poetisque mire mixtae; non desunt etiam formulae novae, quarum fons nunc quidem desideratur, malae plerumque, nonnullae tamen haud spernendae. Suum cuique hoc in genere sit iudicium: equidem animo meo depellere non possum opinionem, esse Daretem nostrum scriptorem vere Romanum. Si qui operae pretium habuerit, libellum sine ira et studio pervolvere measque Adnotationes animum advertere, fortasse in eandem sententiam mecum inclinabit. Quo autem tempore rudis ille scriptor Romanus epitomen suam coustruxerit, definire non ausim. Quinto, sexto, an posteriore saeculo scripserit, nescio: eum ultimum latinitatis senium resipiscere, nemo est quin sentiat.

Fabulas Daretis quod attinet, vel obiter instituta comparatione apparet, ex iis ad cyclum Troicum locupletandum, quod sit paullo

gravioris momenti, repeti nihil. „In enarratione totius historiae,“ ait Mercerus l. c., „Dares fere ubique diversus abit ab omni antiquitate; pauca similia vero de suo adstruit, absurda, inconsequentia plurima: nec quicquam in toto libello singulare, praeter Thesidarum mentionem, quos una cum Anio (v. c. 19.) rem frumentariam curasse scribit.“ Qua re singulas fabulas cum antiquitate conferre, operamque in earum vel similitudine vel discrepantia demonstranda perdere, futilis labor est: eam tantummodo rationem sequi placuit, ut, quantas corruptiones Darete auctore fabulae Troicae deinceps perpessae essent, ostenderem, et multa hoc in genere cognitu digna, adhuc autem incognita vel minus cognita, in lucem proferrem doctisque viris proponerem.

Dares, ut in vulgatis editionibus textus fertur, mutilus apparet et admodum corruptus, atque in diversis MSS. et edd. admodum diversus. Emendatiorem Daretem, Dictyi adiectum, primus edidit Iosias Mercerus Paris. 1618, 12. ope duorum dissimillimorum codd. e bibliotheca St. Victoris Parisiensis; repetitam Amstelaedami 1631, 16. editionem Orellius, vir celeberrimus, mihi tradidit. Mercerianam deinceps secutae sunt aliae: Annae Daceriae in usum Delphini Paris. 1680, repetita Amstel. 1702, 4; et Ulrici Obrechti, a Samuele Artopoeo curata Argentorat. 1691, 8: utraque Dictyi suffixa: in quibus, paucis modo mutatis, ed. Merceriana denuo exprimitur. Diversissima ab his edd. est ed. Cratandrina, quae prodiit Basil. 1529, 8. Orellii humanitate mihi permissa. Haec nondum collata ed., quae locis longe plerisque non textum Daretis reddere, sed periphrasin saepe confusam continere videtur, quum in universum tenuis sit pretii, multis tamen locis ex ea Dareti genuina lectio restituitur. Paullo maioris auctoritatis est, quam Orellius paravit, collatio codicis Sangallensis saec. IX. Praestantissimum esse hunc codicem, ad Dictyn vidimus; sed Dares, Dictyi in eo suffixus, maximam partem est periphrasis manus longe posterioris. Codex Sangallensis et editio Cratandrina affinitate quadam sunt coniuncta, et permultis locis, quibus lectio vulgata multum abit, in genuinam scripturam conspirant, multasque lacunas probe explent. — Ex his libris varias lectiones perpetua serie enotare nolui; potissimas tantum, quae ad corruptelas emendandas non nullius videbantur momenti, lectoribus proponere non

praetermittendum putavi. In rebus levioribus, ubi parum dubitationis relinquebatur, iudicio meo inserviens, tacitis rationibus crisin exercui.

Signa, quibus brevitatis causa usus sum, haec sunt:

Sg. = codex Sangallensis.
C. = editio Cratandrina.
M. = editio Merceriana.
O. = editio Obrechti.
D. = editio Daceriana.

Scrib. Lincii ad Rhenum mense Octobr. 1834.

DARETIS PHRYGII

DE

EXCIDIO TROIAE

HISTORIA.

1

eos hospites habebat, et ab eis validissime amabatur. Pelias rex ut vidit Iasonem acceptum esse omnibus, veritus est, ne sibi iniurias faceret, et se regno eiceret. Dicit Iasoni, Colchis pellem arietis inauratam esse, dignam eius virtute: ut eam inde auferret, omnia se ei daturum pollicetur. Iason ubi audivit, ut erat animi fortissimi, et qui loca omnia nosse volebat, atque clariorem se existimabat futurum, si pellem inauratam Colchis abstulisset, dicit Peliae regi, se velle eo ire, si vires sociique non deessent. Pelias rex Argum architectum vocari iussit, et ei imperat, ut navim aedificaret quam pulcerrimam, ad voluntatem Iasonis. Per totam Graeciam rumor cucurrit, navem aedificari, in qua Colchos eat Iason, pellem auream petiturus. Amici et hospites ad Iasonem venerunt, et pollicentur se una ituros. Iason illis gratias agit, et rogavit, ut parati essent, quum tempus supervenisset. Iason quum tempus supervenit, litteras ad eos misit, qui erant polliciti sese una ituros: et illico convenerunt ad navem, cuius nomen erat Argo. Pelias rex, quae opus fuerant, in navim imponi iussit, et hortatus est Iasonem et qui cum eo ituri erant, ut animo forti ad perficiendum irent, quae conati essent. Ea res claritatem Graeciae et ipsis factura videbatur. Demonstrare eos, qui cum Iasone profecti sunt, non nostrum est: sed qui vult eos cognoscere, Argonautas legat.

Cap. II.

Iason ut ad Phrygiam venit, navem admovit ad portam Simoenta. Deinde omnes de navi exierunt ad terram. Laomedonti regi Troianorum nuntiatum est, mirandam navim in portum Simoenta intrasse, et in ea multos iuvenes de Graecia advectos esse. Ubi audivit Laomedon rex, commotus est, et consideravit, commune periculum esse, si consuescerent Graeci ad sua littora navibus adventare. Mittit itaque ad portum, qui dicant, ut Graeci de finibus eius discedant: sin dicto non obaudientes essent, sese armis eos de finibus eiecturum. Iason et qui cum eo venerant, graviter tulerunt crudelitatem Laomedontis, sic se ab eo tractari, quum nulla ab eis iniuria facta esset: simul et timebant multitudinem barbarorum, si contra

imperium conarentur permanere, ne opprimerentur: quum ipsi non essent parati ad proeliandum, navim conscenderunt, a terra recesserunt, Colchos profecti sunt, pellem abstulerunt, domum reversi sunt.

Cap. III.

Hercules graviter tulit, a rege Laomedonte contumeliose se tractatum, et eos, qui una profecti erant Colchos cum Iasone. Spartam ad Castorem et Pollucem venit. Agit cum his, ut secum suas iniurias defendant, ne Laomedon impune ferat, quod illos a terra et portu prohibuisset. Multos adiutores futuros, si se accommodassent. Castor et Pollux omnia promiserunt se facturos, quae Hercules vellet. Ab his Salaminam profectus, ad Telamonem venit, rogatque eum, ut secum ad Troiam eat, et ut suas iniurias secum defendat. Telamon promisit, omnibus se paratum, quae Hercules vellet. Inde ad Phthiam profectus est ad Peleum, rogatque eum, ut secum eat ad Troiam: pollicitusque est ei Peleus, se iturum. Inde Pylum ad Nestorem profectus est, rogatque eum Nestor, quid venerit. Hercules dicit, quod dolore commotus sit, velle se exercitum in Phrygiam ducere. Nestor Herculem conlaudavit, operamque suam pollicitus est. Hercules, ubi omnium voluntates intellexit, naves quindecim parat, milites eligit. Ubi tempus datum est proficiscendi, litteras ad eos, quos rogaverat, misit: qui cum suis hominibus quum venissent, profecti sunt in Phrygiam, et ad Sigeum noctu accesserunt. Inde Hercules, Telamon et Peleus exercitum eduxerunt; et navibus qui praesidio essent, Castorem, Pollucem et Nestorem reliquerunt. Laomedonti regi nuntiatum est, classim Graecorum ad Sigeum accessisse. Laomedon cum equestri copia ad mare venit, coepitque proeliari. Hercules ad Ilium ierat, et imprudentes qui erant in oppido oppugnare coepit. Quod ubi Laomedonti nuntiatum est, oppidum ab hostibus oppugnari, Ilium illico revertitur; et in itinere obvius Graecis factus, ab Hercule occiditur. Telamon primus oppidum Ilium intravit: cui Hercules virtutis caussa Hesionam, Laomedontis regis filiam, dono dedit. Laomedontis filii, qui cum eo fuerant, occiduntur, Hypsipilus, Vol-

contis, Anyritus. Priamus in Phrygia erat, ubi eum Laomedon, eius pater, exercitui praefecerat. Hercules et qui cum eo venerant, praedam magnam fecerunt, et ad naves deportaverunt. Inde domum proficisci decreverunt. Telamon Hesionam secum convexit.

Cap. IV.

Hoc ubi Priamo nuntiatum est, patrem occisum, cives direptos, praedam evectam, Hesionam sororem dono datam, graviter tulit, tam contumeliose Phrygiam tractatam esse a Graiis. Ilium petit cum Hecuba uxore et liberis Hectore, Alexandro, Deiphobo, Heleno, Troilo, Andromacha, Cassandra, Polyxena. Nam erant ei etiam alii filii ex concubinis nati; sed nemo ex regio genere dixit esse, nisi eos, qui essent ex legitimis uxoribus. Priamus ut Ilium venit, minime moram fecit, ampliora moenia exstruxit, civitatem munitissimam reddidit, et militum multitudinem ibi esse fecit, ne per ignorantiam opprimeretur, ita ut Laomedon pater eius oppressus est. Regiam quoque aedificavit, et ibi Iovi Statori aram consecravit. Hectorem in Paeoniam misit, Ilio portas fecit, quarum haec sunt nomina: Antenorea, Dardania, Ilia, Scaea, Thymbraea, Troiana. Deinde postquam Ilium stabilitum vidit, tempus exspectavit. Ut visum est ei, patris iniurias ulcisci, Antenorem vocari iubet, dicitque ei, velle se eum legatum in Graeciam mittere: quum graves sibi iniurias ab his, qui cum exercitu venerant, factas in Laomedontis patris nece et in abductione Hesionae pertulisset, omnia tamen aequo se animo passurum, si Hesiona ei redderetur.

Cap. V.

Antenor, ut Priamus imperavit, navim conscendit, et profectus venit Magnesiam ad Peleum. Quem Peleus triduo recepit: die quarto rogat eum, quid venerit. Antenor dicit ea, quae a Priamo mandata erant, ut Graios postularet, ut Hesiona redderetur. Haec ubi Peleus audivit, graviter tulit eo, quod haec pertinere ad se videbat; iubet eum de finibus suis discedere. Antenor nihil moratus navim ascendit, secundum

Boeotiam iter fecit, Salaminam advectus est ad Telamonem: rogare eum coepit, ut Priamo Hesionam sororem redderet; non enim esse aequum, tamdiu in servitute habere regii generis puellam. Telamon Antenori respondit, nihil a se Priamo factum; sed quod virtutis caussa sibi donatum sit, se nemini daturum: ob hoc Antenorem de insula discedere iubet. Antenor navim conscendit, in Achaiam venit. Inde ad Castorem et Pollucem delatus, coepit ab his postulare, ut Priamo satisfacerent, et ei Hesionam sororem redderent. Castor et Pollux negaverunt, iniuriam Priamo factam esse, sed Laomedontem eos priorem laesisse: Antenorem discedere iubent. Inde Pylum ad Nestorem venit: dixit Nestori, qua de caussa venisset. Qui ut audivit, coepit Antenorem obiurgare, cur ausus esset in Graeciam venire, quum a Phrygibus priores Graeci laesi fuissent. Antenor ubi audivit nihil se impetrasse, et contumeliose Priamum tractari, navim conscendit, domum reversus est. Priamo regi demonstrat, quomodo unusquisque responderit, et quomodo ab illis tractatus sit: simulque hortatus est Priamum, ut eos bello persequatur.

Cap. VI.

Continuo Priamus filios vocari iubet, et omnes amicos suos, Antenorem, Anchisen, Aenean, Ucalegontem, Bucolionem, Panthum, Lamponem, et omnes filios, qui ex concubinis nati erant. Qui ut convenerunt, dixit eis, se Antenorem legatum in Graeciam misisse, ut hi sibi satisfacerent, quod patrem suum necassent, Hesionam sibi redderent: illos contumeliose se tractasse, et Antenorem nihil ab eis impetrasse. Verum quoniam suam voluntatem facere noluissent, videri sibi, exercitum in Graeciam mitti, qui poenas repeterent ab eis, ne barbaros Graeci inrisui haberent. Hortatusque est Priamus liberos suos, ut huius rei principes forent, maxime Hectorem; erat enim maior natu: qui coepit dicere, velle se quidem voluntatem patris exsequi, et Laomedontis avi sui necem ulcisci et quascunque iniurias Graeci Troianis fecissent, ne impunitum id Graiis foret; sed vereri, ne non perficere possent, quod conati essent: multos adiutores Graeciae futuros;

Europam bellicosos homines habere; Asiam semper in desidia vitam exercuisse, et ob id classem non habere.

Cap. VII.

Alexander cohortari coepit, ut classis praeparetur et in Graeciam mittatur: se rei principem futurum, si pater vellet: in deorum benignitate se confidere, victis hostibus laude adepta, de Graecia domum rediturum esse. Nam sibi in Ida silva, quum venatum abisset, in somnis Mercurium adduxisse Iunonem, Venerem et Minervam, ut inter eas de specie iudicaret: et tunc sibi Venerem pollicitam esse, si suam speciosiorem faciem iudicaret, daturam se ei eam uxorem, quae in Graecia speciosior videretur: ubi ita audisset, optimam facie Venerem iudicasse: unde sperare debere Priamum, Venerem adiutricem Alexandro futuram. Deiphobus placere sibi dixit Alexandri consilium, et sperare, Graecos Hesionam reddituros et satisfacturos, si, ut dispositum esset, classis in Graeciam mitteretur. Helenus vaticinari coepit, Graios venturos, Ilium eversuros, parentes et fratres hostili manu interituros, si Alexander sibi uxorem de Graecia adduxisset. Troilus minimus natu, non minus fortis quam Hector, bellum geri suadebat, et non debere terreri metu verborum Heleni. quod omnibus placuit, classem comparari et in Graeciam proficisci.

Cap. VIII.

Priamus Alexandrum et Deiphobum in Paeoniam mittit, ut milites legerent. Ad concionem populum venire iubet: commonefacit filios, ut maiores natu minoribus imperarent: monstravit, quas iniurias Graeci Troianis fecissent: ob hoc Antenorem legatum in Graeciam misisse, ut sibi Hesionam sororem redderent et satis Troianis facerent: Antenorem contumeliose ab eis tractatum; nec quidquam ab his impetrare potuisse: ob hoc placere sibi, Alexandrum mitti cum classe in Graeciam, qui avi sui mortem et Troianorum iniurias ulciscatur. Antenorem dicere iussit, quomodo in Graecia tractatus esset. Antenor hortatus est Troianos, ne horrescerent; ad debellandam Graeciam suos alacriores facit: paucis demonstravit, quae in

Europam bellicosos homines habere; Asiam semper in desidia vitam exercuisse, et ob id classem non habere.

Cap. VII.

Alexander cohortari coepit, ut classis praeparetur et in Graeciam mittatur: se rei principem futurum, si pater vellet: in deorum benignitate se confidere, victis hostibus laude adepta, de Graecia domum rediturum esse. Nam sibi in Ida silva, quum venatum abisset, in somnis Mercurium adduxisse Iunonem, Venerem et Minervam, ut inter eas de specie iudicaret: et tunc sibi Venerem pollicitam esse, si suam speciosiorem faciem iudicaret, daturam se ei eam uxorem, quae in Graecia speciosior videretur: ubi ita audisset, optimam facie Venerem iudicasse: unde sperare debere Priamum, Venerem adiutricem Alexandro futuram. Deiphobus placere sibi dixit Alexandri consilium, et sperare, Graecos Hesionam reddituros et satisfacturos, si, ut dispositum esset, classis in Graeciam mitteretur. Helenus vaticinari coepit, Graios venturos, Ilium eversuros, parentes et fratres hostili manu interituros, si Alexander sibi uxorem de Graecia adduxisset. Troilus minimus natu, non minus fortis quam Hector, bellum geri suadebat, et non debere terreri metu verborum Heleni. quod omnibus placuit, classem comparari et in Graeciam proficisci.

Cap. VIII.

Priamus Alexandrum et Deiphobum in Paeoniam mittit, ut milites legerent. Ad concionem populum venire iubet: commonefacit filios, ut maiores natu minoribus imperarent: monstravit, quas iniurias Graeci Troianis fecissent: ob hoc Antenorem legatum in Graeciam misisse, ut sibi Hesionam sororem redderent et satis Troianis facerent: Antenorem contumeliose ab eis tractatum; nec quidquam ab his impetrare potuisse: ob hoc placere sibi, Alexandrum mitti cum classe in Graeciam, qui avi sui mortem et Troianorum iniurias ulciscatur. Antenorem dicere iussit, quomodo in Graecia tractatus esset. Antenor hortatus est Troianos, ne horrescerent; ad debellandam Graeciam suos alacriores facit: paucis demonstravit, quae in

insulam Cythercam venit. Ubi ad fanum Veneris Dianae sacrificavit, hi qui in insula erant, mirabantur regiam classem, et interrogabant ab illis, qui cum Alexandro venerant, qui essent, quid venissent. Responderunt illi, a Priamo rege Alexandrum legatum missum ad Castorem et Pollucem, ut eos conveniret.

Cap. X.

At vero Helena Menelai uxor, quum Alexander in insula Cytherea esset, placuit ei eo ire. Qua de caussa ad littus processit, ubi Dianae et Apollinis fanum est: ibi rem divinam Helena facere disposuerat. Quod ubi Alexandro nuntiatum est, Helenam ad mare venisse, conscius formae suae in conspectu eius ambulare coepit, cupiens eam videre. Helenae nuntiatum est, Alexandrum, Priami regis filium, ad Helaeam oppidum, ubi ipsa erat, venisse. quem etiam ipsa videre cupiebat. Et quum se utrique respexissent, ambo, forma sua incensi, tempus dederunt, ut gratias referrent. Alexander imperat, omnes ut in navibus sint parati: nocte classem solvant, de fano Helenam eripiant, secum eam auferant. Signo dato fanum invaserunt, Helenam inviolatam eripiunt, in navem deferunt, et cum ea mulieres aliquas depraedantur. Quod ubi Helenam abreptam oppidani vidissent, diu pugnaverunt cum Alexandro, ne Helenam eripere posset: quos Alexander fretus multitudine sociorum superavit, fanum exspoliavit, homines secum quamplurimos captivos duxit, in navim imposuit, classem solvit, domum reverti disposuit: in portum Tenedon pervenit, ubi Helenam moestam alloquio mitigavit, patri rei gestae nuntium misit. Menelao postquam in Pylo nuntiatum est, cum Nestore Spartam profectus est, ad Agamemnonem fratrem misit Argos, rogans, ut ad se veniat.

Cap. XI.

Interea Alexander ad patrem suum cum praeda pervenit, et rei gestae ordinem refert. Priamus gavisus est, sperans, Graecos caussa recuperationis Helenae sororem Hesionam reddituros, et ea, quae inde a Troianis abstulerant. Helenam

moestam consolatus est, et eam Alexandro coniugem dedit. Quam ut aspexit Cassandra, vaticinari coepit, memorans ea, quae ante praedixerat: quam Priamus abstrahi et includi iussit. Agamemnon postquam Spartam venit, fratrem consolatus est: et placuit, ut per totam Graeciam conquesturi mitterentur, ad convocandos Graecos et Troianis bellum indicendum. Convenerunt autem hi: Achilles cum Patroclo, Euryalus, Tlepolemus, Diomedes. Postquam Spartam accesserunt, decreverunt iniurias Troianorum persequi, exercitum et classem comparare: Agamemnonem imperatorem et ducem praeficiunt. Hi legatos mittunt, ut tota Graecia conveniant cum classibus et exercitibus ornati paratique ad Atheniensium portum, ut inde pariter ad Troiam proficiscantur, ad defendendas suas iniurias. Castor et Pollux in recenti, postquam audierunt Helenam sororem suam raptam, naves ascenderunt et secuti sunt. Cumque in littore Lesbio navim solverent, maxima tempestate correptos nusquam comparuisse dictum est: postea creditum est, eos immortales factos. Itaque Lesbios navibus eos usque ad Troiam quaesitum isse, neque eorum vestigia usquam inventa domi renuntiasse.

Cap. XII.

Dares Phrygius, qui hanc historiam scripsit, ait, se militasse usque dum Troia capta est. Hos se vidisse, quum induciae essent, partim proelio interfuisse: a Dardanis audisse, qua facie et natura fuissent Castor et Pollux. Fuerunt autem alter alteri similis, capillo flavo, oculis magnis, facie pura, bene figurati, corpore deducto. Helenam similem illis, formosam, animo simplici, blandam, cruribus optimis, notam inter duo supercilia habentem, ore pusillo. Priamum, regem Troianorum, vultu pulcro, magnum, voce suavi, aquilino corpore. Hectorem blaesum, candidum, crispum, strabum, pernicibus membris, vultu venerabili, decentem, bellicosum, animo magnum, civibus clementem, dignum, et amori aptum. Deiphobum et Helenum similes patri, dissimiles natura: Deiphobum fortem; Helenum clementem, doctum, vatem. Troilum magnum, pulcerrimum, pro aetate valentem, fortem, cu-

pidum virtutis. Alexandrum candidum, longum, fortem, oculis pulcerrimis, capillo molli et flavo, ore venusto, voce suavi, velocem, cupidum imperii. Aeneam rufum, quadratum, facundum, affabilem, fortem cum consilio, pium, venustum, oculis hilaribus et nigris. Antenorem longum, gracilem, velocibus membris, versutum, cautum. Hecubam magnam, aquilino corpore, pulcram, mente virili, iustam, piam. Andromacham oculis claris, candidam, longam, formosam, modestam, sapientem, pudicam, blandam. Cassandram mediocri statura, ore rotundo, candidam, rufam, oculis micantibus, futurorum praesciam. Polyxenam candidam, altam, formosam, collo longo, oculis venustis, capillis flavis et longis, compositis membris, digitis prolixis, cruribus rectis, pedibus optimis, quae forma sua omnes superaret, animo simplici, largam, dapsilem.

Cap. XIII.

Agamemnonem albo corpore, magnum, membris valentibus, facundum, prudentem, nobilem, divitem. Menelaum mediocri corpore, rufum, formosum, acceptum, gratum. Achillem pectorosum, ore venusto, membris valentibus et magnis, bene crispatum, clementem, in armis acerrimum, vultu hilari, largum, dapsilem, capillo myrteo. Patroclum pulcro corpore, oculis vividis et magnis, verecundum, rectum, prudentem, dapsilem. Aiacem Oileum quadratum, valentibus membris, aquilino corpore, iucundum, fortem. Aiacem Telamonium valentem, voce clara, capillis nigris, coma crispa, animo simplici, in hostem atrocem. Ulixem formosum, dolosum, ore hilari, statura media, eloquentem, sapientem. Diomedem fortem, quadratum, corpore honesto, vultu austero, in bello acerrimum, clamosum, cerebro calido, impatientem, audacem. Nestorem magnum, naso obunco, longum, latum, candidum, prudentem, consiliarium. Protesilaum corpore candido, vultu honesto, velocem, confidentem, temerarium. Neoptolemum magnum, viriosum, stomachosum, blaesum, vultu bonum, aduncum, oculis rotundis, superciliosum. Palamedem gracilem, longum, sapientem, animo magnum, blandum. Podalirium crassum, valentem, superbum, tristem. Machaonem

magnum, fortem, certum, prudentem, patientem, misericordem. Merionem rufum, mediocri statura, corpore rotundo, viriosum, pertinacem, crudelem, impatientem. Briseidam formosam, non alta statura, candidam, capillo flavo et molli, superciliis iunctis, oculis venustis, corpore aequali, blandam, affabilem, verecundam, animo simplici, piam.

Cap. XIV.

Deinde ornati cum classibus Graeci Athenas convenerunt: Agamemnon ex Mycenis navibus numero centum; Menelaus ex Sparta navibus numero sexaginta; Arcesilaus et Prothoenor ex Boeotia navibus numero quinquaginta; Ascalaphus et Ialmenus ex Orchomeno navibus numero triginta; Epistrophus et Schedius ex Phocide navibus numero quadraginta; Aiax Telamonius ex Salamina adduxit secum Teucrum fratrem, Elide Amphimachum, Diorem, Thalpium, Polyxenum, navibus numero quadraginta; Nestor ex Pylo navibus numero octoginta; Thoas ex Aetolia navibus numero quadraginta; Aiax Oileus ex Locris navibus numero triginta septem; Antiphus et Phidippus ex Calydna navibus numero triginta; Idomeneus et Meriones ex Creta navibus numero octoginta; Ulixes ex Ithaca navibus numero duodecim; Eumelus ex Pheris navibus numero decem; Protesilaus et Podarces ex Phylaca navibus numero quadraginta; Podalirius et Machaon, Aesculapii filii, ex Tricca navibus numero triginta duabus; Achilles cum Patroclo et Myrmidonibus ex Phthia navibus numero quinquaginta; Tlepolemus ex Rhodo navibus numero novem; Eurypylus ex Ormenio navibus numero quadraginta; [Antiphus et Amphimachus ex Elide navibus numero duodecim;] Polypoetes et Leonteus ex Argissa navibus numero quadraginta; Diomedes, Euryalus, Sthenelus ex Argis navibus numero octoginta; Philoctetes ex Melibaea navibus numero septem; Guneus ex Cypho navibus numero viginti una; Prothous ex Magnesia navibus numero undecim; Agapenor ex Arcadia navibus numero sexaginta; Mnestheus ex Athenis navibus numero quinquaginta. Hi fuerunt duces Graecorum, numero quadraginta et unus, qui adduxere naves numero mille septuaginta octo.

Cap. XV.

Postquam Athenas convenerunt, Agamemnon duces in concilium convocat, hortatur, ut quam primum iniurias suas defendant. Rogat, si illis placeat; suadetque, ut, antequam proficiscerentur, Delphos ad Apollinem consulendum de tota re mitterent: cui omnes assentiunt. Cui rei praeficitur Achilles, et cum Patroclo proficiscitur. Priamus interea, ut audivit, quia hostes parati sunt, mittit per totam Phrygiam, qui finitimos exercitus adducant, domique milites magno animo comparat. Quum Achilles Delphos venisset, ad oraculum pergit; et ex ádytis respondetur: Graecos victuros decimoque anno Troiam capturos. Achilles res divinas, sicut imperatum est, facit. Et eo tempore venerat Calchas, Thestore natus, divinus: dona propter Phryges a suo populo missus Apollini portabat; simul consuluit de regno rebusque suis. Huic ex adytis respondetur, ut cum Argivorum classe militum contra Troianos proficiscatur, eosque sua intelligentia moveat, ne vel inde prius discedant, quam Troia capta sit. Postquam in fanum ventum est, inter se Achilles et Calchas responsa contulerunt: gaudentes hospitio, amicitiam confirmant, una Athenas proficiscuntur, perveniunt, et Achilles eadem in concilio refert. Argivi gaudent, Calchantem secum recipiunt, classem solvunt. Quum eos tempestates ibi retinerent, Calchas ex augurio respondit, ut revertantur, et primum in Aulidem proficiscantur, ut Dianae sacrificent. Profecti perveniunt. Agamemnon Dianam placat, dicitque sociis, ut classem solvant, ad Troiam iter faciant. Utuntur duce Philocteta, qui cum Argonautis ad Troiam fuerat. Deinde applicant classem ad oppidum, quod sub imperio Priami regis erat, et id expugnant, praedaque facta, proficiscuntur. Veniunt Tenedon, ubi omnes occidunt. Agamemnon praedam dividit, concilium vocat.

Cap. XVI.

Inde legatos ad Priamum mittit, si vellet Helenam et praedam, quam Alexander fecit, restituere. Legati leguntur Diomedes et Ulixes, ad Priamum proficiscuntur. Dum legati

CAP. XV.

Postquam Athenas convenerunt, Agamemnon duces in concilium convocat, hortatur, ut quam primum iniurias suas defendant. Rogat, si illis placeat; suadetque, ut, antequam proficiscerentur, Delphos ad Apollinem consulendum de tota re mitterent: cui omnes assentiunt. Cui rei praeficitur Achilles, et cum Patroclo proficiscitur. Priamus interea, ut audivit, quia hostes parati sunt, mittit per totam Phrygiam, qui finitimos exercitus adducant, domique milites magno animo comparat. Quum Achilles Delphos venisset, ad oraculum pergit; et ex ádytis respondetur: Graecos victuros decimoque anno Troiam capturos. Achilles res divinas, sicut imperatum est, facit. Et eo tempore venerat Calchas, Thestore natus, divinus: dona propter Phryges a suo populo missus Apollini portabat; simul consuluit de regno rebusque suis. Huic ex adytis respondetur, ut cum Argivorum classe militum contra Troianos proficiscatur, eosque sua intelligentia moveat, ne vel inde prius discedant, quam Troia capta sit. Postquam in fanum ventum est, inter se Achilles et Calchas responsa contulerunt: gaudentes hospitio, amicitiam confirmant, una Athenas proficiscuntur, perveniunt, et Achilles eadem in concilio refert. Argivi gaudent, Calchantem secum recipiunt, classem solvunt. Quum eos tempestates ibi retinerent, Calchas ex augurio respondit, ut revertantur, et primum in Aulidem proficiscantur, ut Dianae sacrificent. Profecti perveniunt. Agamemnon Dianam placat, dicitque sociis, ut classem solvant, ad Troiam iter faciant. Utuntur duce Philocteta, qui cum Argonautis ad Troiam fuerat. Deinde applicant classem ad oppidum, quod sub imperio Priami regis erat, et id expugnant, praedaque facta, proficiscuntur. Veniunt Tenedon, ubi omnes occidunt. Agamemnon praedam dividit, concilium vocat.

CAP. XVI.

Inde legatos ad Priamum mittit, si vellet Helenam et praedam, quam Alexander fecit, restituere. Legati leguntur Diomedes et Ulixes, ad Priamum proficiscuntur. Dum legati

stes, Amphimachus; de Lycia Sarpedon, Glaucus; de Larissa Hippothous et Copesus; de Ciconia Euphemus; de Thracia Pirus et Acamas; de Paeonia Pyraechmes, Asteropaeus; de Phrygia Ascanius, Asius et Phorcys; de Maeonia Antiphus et Mesthles; de Moesia Ennomus et Chromis; de Paphlagonia Pylaemenes; de Aethiopia Perses et Memnon; de Thracia Rhesus et Archilochus; de Adrestia Adrastus et Amphius; de Alizonia Odius et Epistrophus. His ductoribus et exercitibus, qui parabantur, praefecit Priamus principem et ductorem Hectorem; deinde Deiphobum, Alexandrum, Troilum, Aeneam, Memnonem. Dum Agamemnon consulit de tota re, ex Cormo advenit Nauplii filius Palamedes cum navibus triginta. Ille se excusavit: morbo affectum Athenas venire non potuisse; quo advenerit, quum primum potuerit. Gratias agunt, rogantque eum in consilio esse.

Cap. XIX.

Deinde quum Argivis non constaret, exeundum ad Troiam clam noctu an interdiu foret, Palamedes suadet et rationem addit, luce ad Troiam exscensionem fieri oportere, et manum hostium diduci. Itaque omnes ei assentiunt. Consulto Agamemnonem praeficiunt. Legatos ad Moesiam ceterosque locos mittunt, ut exercitui commeatus supportandos curent, Thesidas Demophoontem et Acamantem [et Anium]. Deinde exercitum ad concionem convocat, collaudat, imperat, hortatur: monet diligenter, ut dicto obaudientes essent. Signo dato naves solvunt, tota classis in latitudine accedit ad Troiam. Littora Troiani fortiter defendunt. Protesilaus in terram exscensionem facit, fugat, caedit. Cui Hector obviam venit et eum interfecit: ceteros proturbat. Unde Hector recedebat, ibi Troiani fugabantur. Postquam magna caedes utrinque facta est, advenit Achilles. Is totum exercitum in fugam convertit, redegitque in Troiam. Nox proelium dirimit. Agamemnon exercitum in terram educit, castra facit. Postera die Hector exercitum ex urbe educit et instruit. Agamemnon contra clamore magno occurrit. Proelium acre et iracundum fit: fortissimus quisque in primis cadit. Hector Patroclum occidit et

stes, Amphimachus; de Lycia Sarpedon, Glaucus; de Larissa Hippothous et Copesus; de Ciconia Euphemus; de Thracia Pirus et Acamas; de Paeonia Pyraechmes, Asteropaeus; de Phrygia Ascanius, Asius et Phorcys; de Maeonia Antiphus et Mesthles; de Moesia Ennomus et Chromis; de Paphlagonia Pylaemenes; de Aethiopia Perses et Memnon; de Thracia Rhesus et Archilochus; de Adrestia Adrastus et Amphius; de Alizonia Odius et Epistrophus. His ductoribus et exercitibus, qui parabantur, praefecit Priamus principem et ductorem Hectorem; deinde Deiphobum, Alexandrum, Troilum, Aeneam, Memnonem. Dum Agamemnon consulit de tota re, ex Cormo advenit Nauplii filius Palamedes cum navibus triginta. Ille se excusavit: morbo affectum Athenas venire non potuisse; quo advenerit, quum primum potuerit. Gratias agunt, rogantque eum in consilio esse.

Cap. XIX.

Deinde quum Argivis non constaret, exeundum ad Troiam clam noctu an interdiu foret, Palamedes suadet et rationem addit, luce ad Troiam exscensionem fieri oportere, et manum hostium diduci. Itaque omnes ei assentiunt. Consulto Agamemnonem praeficiunt. Legatos ad Moesiam ceterosque locos mittunt, ut exercitui commeatus supportandos curent, Thesidas Demophoontem et Acamantem [et Anium]. Deinde exercitum ad concionem convocat, collaudat, imperat, hortatur: monet diligenter, ut dicto obaudientes essent. Signo dato naves solvunt, tota classis in latitudine accedit ad Troiam. Littora Troiani fortiter defendunt. Protesilaus in terram exscensionem facit, fugat, caedit. Cui Hector obviam venit et eum interfecit: ceteros proturbat. Unde Hector recedebat, ibi Troiani fugabantur. Postquam magna caedes utrinque facta est, advenit Achilles. Is totum exercitum in fugam convertit, redegitque in Troiam. Nox proelium dirimit. Agamemnon exercitum in terram educit, castra facit. Postera die Hector exercitum ex urbe educit et instruit. Agamemnon contra clamore magno occurrit. Proelium acre et iracundum fit: fortissimus quisque in primis cadit. Hector Patroclum occidit et

des. Multa invicem millia Orco demittuntur. Menelaus Alexandrum persequi coepit: quem respiciens, Alexander sagitta Menelai femur transfigit. Ille dolore commotus, pariter cum Aiace Locro non cessat eum persequi. Quos ut vidit Hector instantes fratrem suum persequi, suppetias ei venit cum Aenea: quem Aeneas clypeo protexit, et secum de proelio ad civitatem adduxit. Nox proelium dirimit. Achilles cum Diomede postera die exercitum educit. Contra Hector et Aeneas. Fit magna caedes. Hector [Orcomeneum] Ialmenum, Epistrophum, Schedium, Elephenorem, Diorem, Polyxenum, duces fortissimos, occidit: Aeneas Amphimachum et Nireum: Achilles Euphemum, Hippothoum, Pylaeum, Asteropaeum: Diomedes Antiphum, Mesthlem. Agamemnon ut vidit fortissimos cecidisse, pugnam revocavit. Troiani laeti in oppidum revertuntur. Agamemnon sollicitus duces in concilium convocat: hortatur, ut viriliter pugnarent, neque desisterent, quoniam maior pars ex suis superata sit: sperare se, exercitum ex Moesia quotidie superventurum.

Cap. XXII.

Postera die Agamemnon totum exercitum et omnes duces in pugnam prodire coegit. Contra Troiani. Fit magna caedes, acriter utrinque pugnatur, multa millia hinc et inde cadunt: nec differebatur pugna, ita ut continuis octuaginta diebus pugnatum sit. Agamemnon ut vidit multa millia quotidie cadere, nec sufficere mortuos sine intermissione funerari, misit legatos Ulixem et Diomedem ad Priamum, ut inducias in triennium peterent, ut suos funerare posset, et vulneratos curare, et naves reficere, et exercitum reparare, commeatusque comparare. Ulixes et Diomedes noctu legati ad Priamum vadunt. Occurrit illis Dolon ex Troianis. Qui quum interrogarentur, quid ita armati noctu ad oppidum venissent, dixerunt, se ab Agamemnone legatos ad Priamum missos. Quos ut Priamus audivit venisse, et desiderium suum exposuisse, in consilium omnes duces convocat: quibus refert, legatos venisse ab Agamemnone, et inducias in triennium petere. Hectori suspectum videtur, quod tam longum tempus postulassent. Priamus di-

cere imperat, quid cuique videatur. Omnibus placitum est, inducias in triennium dari. Interim Troiani moenia renovant, suos saucios curant, cum ingenti honore suos quisque funerant.

Cap. XXIII.

Tempus pugnae post triennium supervenit. Hector et Troilus exercitum educunt cum Aenea. Contra Agamemnon, Menelaus, Achilles et Diomedes occurrunt. Fit magna caedes. Hector in prima acie duces validissimos interficit, Phidippum, Antiphum et Merionem: Achilles Lycaonem Euphorbumque occidit: et cetera ex plebe multa millia hominum ex utraque parte cadunt. Pugnatur acriter continuis diebus triginta. Priamus ut vidit multa millia hominum de suo exercitu cecidisse, mittit legatos ad Agamemnonem, ut inducias peterent mensibus sex: et ex consilii sententia Agamemnon concedit inducias. Tempus pugnae supervenit. Acriter per duodecim dies pugnatur. Multi duces fortissimi hinc et inde cadunt, plures vulnerantur, plurimi in curatione moriuntur. Agamemnon mittit ad Priamum legatos, ut triginta dierum inducias postulent, ut funerare mortuos possit. Priamus consulto facit, annuitque.

Cap. XXIV.

At ubi tempus pugnae supervenit, Andromacha, uxor Hectoris, in somnis vidit, ne Hector in pugnam procederet: et quum ad eum visum referret, Hector muliebria verba abicit. Andromacha moesta ad Priamum misit, ut illi prohibeat, ne ea die pugnaret. Priamus Helenum, Alexandrum, Troilum, Aeneam et Memnonem iubet accersiri, ut illi in pugnam prodirent: in pugnam misit. Hector ut ista cognovit, multum increpans Andromacham, arma ut proferret poposcit, nec retineri ullo modo potuit. Moesta Andromacha, summissis capillis, Astyanactem filium protendens ante pedes Hectoris, eum revocare non potuit. Tunc planctu foemineo oppidum concitat, ad Priamum in regiam currit, refert, quid in somnis viderit, et Hectorem velle in pugnam prodire, nec posse proiecto ad genua filio suo revocari. Priamus omnes in pugnam prodire iussit, Hectorem retinuit. Agamemnon, Diomedes,

Achilles, Aiax Locrus, ut videre Hectorem non prodisse, acriter pugnaverunt, multosque duces de Troianorum numero occiderunt. Hector ut audivit tumultum in bello, et sine se Troianos laborare, prosiliit in pugnam. Statimque Idomeneum obtruncat, Iphinoum sauciat, Leonteum occidit, Stheneli femur iaculo figit. Quem ut Achilles respexit, et tot acerrimos duces ab eo interfectos, animum in illum dirigebat, ut illi obvius fieret. Considerabat enim Achilles, nisi Hectorem occideret, plures de Graecorum numero eius dextera perituros. Multa millia hominum interea trucidantur. Acre proelium colliditur. Hector Polypoetem ducem fortissimum occidit: et quum spoliare coepisset, Achilles supervenit. Fit pugna maior, et clamor ab oppido et a toto surgit exercitu. Hector Achillis femur sauciat. Achilles, dolore accepto, magis eum persequi coepit, nec destitit, nisi occideret. Quo interemto, Troianos in fugam vertit, et maxima caede eos usque ad portam fugavit. Cui tamen Memnon fortissime restitit: et illi acriter inter se certaverunt: laesi utrique discesserunt. Nox proelium dirimit. Achilles de bello saucius redit. Noctu Troiani Hectorem lamentantur.

Cap. XXV.

Postera die Memnon Troianos educit contra Graecorum exercitum. Agamemnon exercitum consulit, suadetque inducias duorum mensium postulari, ut suos quisque sepelire possit. Legati ad Priamum proficiscuntur, desiderium prosecuti sunt, duorum mensium inducias accipiunt. Priamus Hectorem suo more ante portam sepelivit, cui ludos funebres facit. Dum induciae sunt, Palamedes iterum non cessat de imperio conqueri. Itaque Agamemnon seditioni cessit, et dixit, se de ea re libenter laturum, ut, quem vellent, imperatorem praeficerent. Postera die populum ad concionem vocat: negat, se unquam cupidum imperii fuisse: aeque animo se accipere, si cui vellent dare: se libenter cedere: satis sibi esse, dum hostes ulciscantur; et parvi facere, cuius id ope fiat. Iubet dicere, si cui quid placeat. Palamedes prodit, suum ingenium ostendit. Itaque Argivi imperium ei tradunt. Palamedes Argivis

gratias agit, imperium accipit, administrat. Achilles vituperat imperii commutationem.

Cap. XXVI.

Interea induciae exeunt. Palamedes ornatum paratumque exercitum educit, instruit, hortatur. Contra idem facit Deiphobus. Pugnatur acriter a Troianis. Sarpedon Lycius cum suis impressionem in Argivos facit, caedit, prosternit multos. Ei obvius fit Tlepolemus Rhodius: sed diu stando et pugnando male vulneratus cadit. Succedit Perses, Admestae filius, proelium restituit: diuque cum Sarpedone comminus pugnando occiditur. Sarpedon quoque male multatus de proelio rediit. Itaque per aliquot dies proelia fiunt: utrinque ductores multi occiduntur, sed plures a Priamo. Troiani mittunt legatos, inducias petunt, ut mortuos sepeliant, saucios curent. Palamedes inducias facit in annum: suosque sepeliunt, saucios curant. Fide data ultro citroque in oppidum et in castra Argivorum commeant. Palamedes Agamemnonem legatum mittit ad Thesidas, Demophoontem et Acamantem, quos legatos Agamemnon praefecerat, ut commeatus compararent, et frumentum de Moesia a Telepho acceptum supportarent. Ut eo venit, seditionem Palamedis narrat. Illi moleste ferunt. Agamemnon dicit, se moleste non ferre, sua voluntate id factum esse. Interea Palamedes naves comparandas curat, castra munit, turribus circumdat. Troiani exercitum exercent, murum diligenter resarciunt, fossas et vallum addunt, ceteraque diligenter componunt.

Cap. XXVII.

Postquam dies anni venit, quo Hector sepultus est, Priamus et Hecuba et Polyxena ceterique Troiani ad sepulcrum eius profecti sunt. Quibus obvius fit Achilles: Polyxenam contemplatur, figit animum, amare eam vehementer coepit. Tunc ardore impulsus, odiosam vitam in amore consumere coepit: et aegre ferebat, ademptum imperium Agamemnoni sibique Palamedem praepositum. Amore cogente Phrygio servo fidelissimo mandata dat ferenda ad Hecubam, et ab ea sibi

uxorem Polyxenam poscit: hoc si fecerit, se cum suis Myrmidonibus domum rediturum: quod quum ipse fecerit, ceterosque idem facturos. Servus proficiscitur ad Hecubam, convenit, mandata dicit. Hecuba respondit, se velle, sed si Priamo viro suo placeat: dum ipsa cum Priamo agat, servus reverti iubetur. Servus Achilli quid egerit nuntiat. Agamemnon cum magno commeatu ad castra revertitur. Hecuba cum Priamo de conditione Achillis loquitur. Priamus respondit, fieri non posse: non ideo, quod indignum eum affinitate existimet, sed, si ei dederit et ipse discesserit, ceteros non discessuros: et iniquum esse, filiam suam hosti iungere. Quapropter si id fieri vellet, pax perpetua fiat, et exercitus discedat, foederis iura sanciantur: si id factum sit, se ei libenter filiam daturum. Itaque quum servus ab Achille ad Hecubam missus esset, eadem Hecuba, quae cum Priamo egerat, servo dicit. Servus Achilli nuntiat. Achilles vulgo queritur, unius mulieris Helenae caussa totam Graeciam et Europam advocatam esse, tanto tempore tot millia hominum periisse, tot pericula adiri, libertatem in ancipiti esse: unde fieri pacem debere, exercitus recedere.

Cap. XXVIII.

Annus circumactus est. Palamedes exercitum educit, instruit. Deiphobus contra. Achilles iratus in proelium non prodit. Palamedes occasionem nactus, impressionem in Deiphobum facit, et eum obtruncat. Proelium acre insurgit: ab utrisque partibus multa millia hominum cadunt. Palamedes in prima acie versatur: hortaturque, proelium ut fortiter gerant. Contra eum Sarpedon Lycius occurrit, eumque Palamedes interficit. Eo facto laetus in acie versatur. Cui exsultanti et glorianti Alexander Paris sagitta collum transfigit. Phryges animadvertunt, tela coniiciunt: atque ita Palamedes occiditur. Rege occiso, Argivi cedunt: hostes impressionem cuncti faciunt: turpiter Argivi terga vertunt, in castra confugiunt: Troiani persequuntur, castra oppugnant, naves incendunt. Achilli nuntiatum est: dissimulat. Aiax Telamonius fortissime defendit. Nox proelium dirimit. Argivi in castris Palamedis

scientiam, aequitatem, bonitatem, clementiam lamentantur. Troiani Sarpedonem et Deiphobum deflent.

Cap. XXIX.

Nestor, qui maior natu erat, noctu ductores in consilium evocat, suadet, hortatur, ut imperatorem praeficiant; et si eis videatur, eundem Agamemnonem minima cum discordia fieri posse. Item commemorat, dum is summus imperator esset, prospere gestum esse, satis felicem fuisse exercitum: si cui quid aliud videatur, dicere suadet. Omnes assentiunt: Agamemnonem summum imperatorem praeficiunt. Postera die Troiani laeti ex oppido in aciem prodeunt. Agamemnon contra exercitum educit. Proelio commisso, uterque exercitus inter se fugantur. Postquam maior pars diei transiit, procedit in primis Troilus, caedit, devastat Argivos, in castra fugat. Postera die Troiani exercitum educunt. Contra Agamemnon. Fit magna caedes: uterque exercitus inter se pugnant, proelium acre fit. Multos duces Argivorum Troilus interfecit. Pugnatur continuis diebus septem. Agamemnon inducias petit in duos menses. Palamedem magnifico funere effert: ceterosque duces ac milites utrique sepeliendos curant.

Cap. XXX.

Agamemnon, dum induciae sunt, mittit ad Achillem Nestorem, Ulixem, Diomedem, ut rogarent illum in bellum prodire. Abnegat Achilles moestus, quod iam destinaverat, in bellum non prodire, ob id quod promiserat Hecubae; aut certe se minus pugnaturum, eo quod Polyxenam valde amabat. Coepit male eos accipere, qui ad se venerant, dicens: pacem debere fieri; tanta pericula unius mulieris caussa fieri, libertatem periclitari, tanto tempore diffidere; pacem expostulat, pugnam renuit. Agamemnoni renuntiatur, quid cum Achille actum sit, illum pertinaciter negare. Agamemnon omnes duces in consilium vocat: exercitum consulit, quid fieri debeat; imperat dicere, quid cuique videatur. Menelaus hortari coepit fratrem suum, ut potius exercitus in pugnam prodeant; nec debere terreri, si Achilles se excusaverit: se tamen per-

suasurum ei, ut prodeat in bellum; nec vereri, si noluerit. Commemorare coepit, Troianos non habere alium virum tam fortem, quam Hector fuit. Diomedes et Ulixes dicere coeperunt, Troilum non minus quam Hectorem virum fortissimum esse: sicque Menelao resistentes bellum geri prohibebant. Calchas ex augurio respondit, debere pugnare, nec curare quod modo superiores Troiani fuerint.

Cap. XXXI.

Tempus pugnae supervenit. Agamemnon, Menelaus, Diomedes, Aiax exercitum educunt. Contra Troiani. Fit magna caedes, pugnatur acriter, uterque exercitus inter se saeviunt. Troilus Menelaum sauciat, multos interficit, Argivos in castra fugat. Nox proelium dirimit. Postera die Troilus et Alexander exercitum educunt. Contra omnes Argivi prodeunt. Acriter utrinque pugnatur. Troilus Diomedem sauciat; in Agamemnonem impressionem facit, nec non faciem ipsius sauciat; Argivos caedit. Per aliquot dies pugnatur acriter: multa millia hominum ex utraque parte trucidantur. Agamemnon ut vidit, maiorem partem exercitus se quotidie amittere, neque sufficere posse, mittit inducias petere in sex menses. Priamus consilium cogit, indicat Argivorum desideria. Troilus negat, debere dari tam longo tempore inducias, sed potius impressionem fieri, naves incendi. Priamus, quid cuique videatur, dicere imperat. Omnibus placitum est, debere fieri, quod Argivi petunt. Tunc fiunt induciae in sex menses. Agamemnon suos honorifice sepeliendos curat: Diomedem, Menelaum saucios curat. Troiani aeque suos sepeliunt. Dum induciae sunt, Agamemnon ex consilii sententia ad Achillem cum Nestore proficiscitur, ut rogaret eum in bellum prodire. Achilles tristis negare coepit, se proditurum, sed pacem peti oportere: conqueri coepit: sed tamen, quod Agamemnoni nihil negare possit, quum tempus pugnae supervenisset, se milites suos missurum: ipsum excusatum haberet, quod se abstineret a pugna. Agamemnon ei gratias condignas agit.

Cap. XXXII.

Tempus pugnae supervenit. Troiani exercitum educunt. Contra Argivi prodeunt. Achilles Myrmidonas instruit, ad Agamemnonem paratos mittit. Fit pugna maior: acriter saevitur. Troilus in prima acie Argivos caedit, Myrmidonas fugat, impressionem facit in castra, multos occidit, plurimos sauciat. Aiax Telamonius obstitit. Troiani victores in oppidum revertuntur. Postera die Agamemnon exercitum educit: omnes duces et Myrmidones prodeunt. E contra Troiani laeti in aciem exeunt. Proelio commisso uterque exercitus inter re dimicant: acriter per aliquot dies pugnatur: multa millia hominum ex utraque parte cadunt. Troilus Myrmidonas persequitur, sternit, fugat. Agamemnon ut vidit plures ex sua parte occisos, inducias in dies triginta petit, ut suos funerare possit. Priamus inducias dedit. Suos quisque sepeliendos curat.

Cap. XXXIII.

Tempus pugnae supervenit. Troiani exercitum educunt. Contra Agamemnon omnes duces in pugnam cogit. Proelio commisso fit magna caedes: acriter saevitur. Postquam primum tempus diei transiit, prodit in proelio Troilus, caedit, prosternit. Argivi fugam cum clamore fecerunt. Achilles ut vidit Troilum ita desaevire et Argivis insultare, simulque sine intermissione Myrmidonas prosternere, Argivos laborare, prosiluit in bellum. Eum continuo Troilus praecipit, et sauciat. Achilles de proelio saucius redit. Pugnatur continuis diebus sex. Die septimo dum uterque exercitus proelio commisso inter se fugantur, Achilles, qui aliquibus diebus vexatus in pugnam non prodierat, Myrmidonas instruit. Hortatur, alloquitur, ut fortiter impressionem in Troilum faciant. Postquam maior pars diei transiit, prodit Troilus ex equo laetus. Argivi clamore magno fugam faciunt. Myrmidones supervenere, impressionem in Troilum faciunt: de quorum numero multi a Troilo occiduntur. Dum acriter proeliatur, equus Troili saucius corruit, Troilum implicitum excutit. Eum Achilles cito

adveniens occidit, et ex proelio trahere coepit: et subtraxisset, nisi Memnon eripuisset, et Achillem vulnere sauciasset. Achilles de proelio saucius redit. Memnon insequitur, et cum multis impressionem facit. Ut respexit eum Achilles, viditque eum instare et laetari, restitit: curato itaque vulnere, et aliquantulum proeliatus, Memnonem multis plagis occidit: et ipse vulneratus ab eo ex proelio recessit. Postquam Persarum dux occisus est, et Troianorum exercitus fusus est, reliqui in oppidum confugerunt portasque clauserunt. Proelium nox dirimit. Postera die a Priamo legati ad Agamemnonem missi sunt, ut inducias peterent. Agamemnon ex consilii sententia in dies triginta inducias facit. Priamus Troilum et Memnonem magnifico funere effert: ceterosque milites utrique sepeliendos curant.

Cap. XXXIV.

Hecuba moesta, quod duo filii eius fortissimi, Hector et Troilus, ab Achille interfecti essent, consilium muliebre temerarium iniit ad dolorem suum ulciscendum. Alexandrum filium accersit, orat, hortatur, ut se et suos fratres ulciscatur, insidias Achilli faciat, et eum nec opinantem occidat: quoniam ad se miserit, et rogaverit, ut sibi Polyxena in matrimonio daretur, se ad eum missuram Priami verbis, ut pacem foedusque inter se firment constituantque, in fano Apollinis Thymbraei ante portam: eo Achillem venturum, collocuturum: ibi insidias collocari: satis vitae suae esse, si eum occiderit. Quod temerarius Alexander erat, cito se promisit facturum. Noctu ducuntur de exercitu fortissimi, et in fano Apollinis collocantur: signum accipiunt. Hecuba ad Achillem Priami verbis, sicuti condixerat, nuntium mittit. Achilles laetus, Polyxenam amans, postera die ad fanum se venturum constituit. Et insequenti die cum Antilocho, filio Nestoris, ad constitutum venit: simulque ut introivit in fanum, ex insidiis occurrunt. Undique tela coniiciunt: eos Paris Alexander hortatur. Achilles cum Antilocho, brachio sinistro chlamyde cooperto, dextra ensem exserens, facit impetum. Achilles multos occidit. Alexander Antilochum et Achillem multis plagis confodit. Ita

Achilles ex insidiis, nequicquam fortiter faciens, animam amisit. Quem Alexander auferri et volucribus proiici iubet. Id ne fieret, Helenus multa commemorans prohibet, et eos de fano eici iubet, et suis tradi. Achillem et Antilochum sui in castra afferunt. Agamemnon Achillem magnifico funere effert: et ut sepulcrum ei faciat, a Priamo inducias petit, ibique ludos funebres facit.

Cap. XXXV.

Deinde consilium convocat: Argivos alloquitur. Placet omnibus, ut, quid faciendo opus sit, dii consulantur. Mittunt continuo, qui consulere debeant: qui responsum accipiunt, per Achillis progeniem finem negotii fieri. Quum haec nuntii retulissent, Aiax ait: quum Achilli filius Neoptolemus supersit, neminem aequius super Myrmidonas principatum gerere, eumque oportere accersiri ad exercitum, ut patrem suum ulciscatur, tandemque rei terminus detur. Placet Agamemnoni et omnibus consilium. Datur negotium Menelao. Hic Scyrum proficiscitur ad Lycomedem, avum eius: imperat, ut nepotem suum mittat. Quod Lycomedes Argivis libenter concessit. Postquam induciae exierunt, Agamemnon exercitum educit: instruit, hortatur. Contra Troiani prodeunt. Proelium committitur. In prima acie Aiax versatur. Clamore magno orto, multi ex utraque parte cadunt. Alexander arcum tendit, multos interficit, Aiacis latus nudum figit. Aiax saucius per hostes persequi Alexandrum coepit, nec destitit, nisi prosterneret. Aiax fessus vulnere in castra refertur: sagitta exemta statim moritur. Alexandri corpus ad urbem refertur. Alexandro occiso, Diomedes magno animo in hostes impressionem facit. Phryges fessi avertuntur, in urbem confugiunt, quos Diomedes usque in urbem persequitur: portas obserant. Agamemnon exercitum circa oppidum ducit, et tota nocte circa murum obsedit, et curat, ut alternis vicibus diligenter vigilias agant. Postera die Priamus Alexandrum in oppido sepelit: quem magno ululatu Helena prosecuta est, quoniam ab eo honorifice tractata sit. Quam Priamus et Hecuba ut filiam

Achilles ex insidiis, nequicquam fortiter faciens, animam amisit. Quem Alexander auferri et volucribus proiici iubet. Id ne fieret, Helenus multa commemorans prohibet, et eos de fano eici iubet, et suis tradi. Achillem et Antilochum sui in castra afferunt. Agamemnon Achillem magnifico funere effert: et ut sepulcrum ei faciat, a Priamo inducias petit, ibique ludos funebres facit.

Cap. XXXV.

Deinde consilium convocat: Argivos alloquitur. Placet omnibus, ut, quid faciendo opus sit, dii consulantur. Mittunt continuo, qui consulere debeant: qui responsum accipiunt, per Achillis progeniem finem negotii fieri. Quum haec nuntii retulissent, Aiax ait: quum Achilli filius Neoptolemus supersit, neminem aequius super Myrmidonas principatum gerere, eumque oportere accersiri ad exercitum, ut patrem suum ulciscatur, tandemque rei terminus detur. Placet Agamemnoni et omnibus consilium. Datur negotium Menelao. Hic Scyrum proficiscitur ad Lycomedem, avum eius: imperat, ut nepotem suum mittat. Quod Lycomedes Argivis libenter concessit. Postquam induciae exierunt, Agamemnon exercitum educit: instruit, hortatur. Contra Troiani prodeunt. Proelium committitur. In prima acie Aiax versatur. Clamore magno orto, multi ex utraque parte cadunt. Alexander arcum tendit, multos interficit, Aiacis latus nudum figit. Aiax saucius per hostes persequi Alexandrum coepit, nec destitit, nisi prosterneret. Aiax fessus vulnere in castra refertur: sagitta exemta statim moritur. Alexandri corpus ad urbem refertur. Alexandro occiso, Diomedes magno animo in hostes impressionem facit. Phryges fessi avertuntur, in urbem confugiunt, quos Diomedes usque in urbem persequitur: portas obserant. Agamemnon exercitum circa oppidum ducit, et tota nocte circa murum obsedit, et curat, ut alternis vicibus diligenter vigilias agant. Postera die Priamus Alexandrum in oppido sepelit: quem magno ululatu Helena prosecuta est, quoniam ab eo honorifice tractata sit. Quam Priamus et Hecuba ut filiam

contra stare, Agamemnonem, Menelaum, Neoptolemum, non minus fortem, quam pater eius fuisset, Diomedem, Aiacem Locrum, ceterosque quam plures summae prudentiae, Nestorem, Ulixem. Contra Troianos clausos et contritos esse. Suadet potius, ut Helena his et quae Alexander abstulit reddantur, et pax fiat. Postquam multa verba de pace concilianda dixerunt, surgit Amphimachus, filius Priami, adolescens fortissimus: malis verbis adortus est Antenorem, et eos qui consenserant increpare factaque eorum coepit, et suadere potius, exercitu irruptionem in castra facere, usque dum vincant, aut victi pro patria occumbant. Postquam is finem fecit, Aeneas exsurgit: lenibus mitibusque verbis refutat, pacem ab Argivis peti magnopere suadet.

Cap. XXXVIII.

Postquam finis dicendi factus est, Priamus magno animo surgit: ingerit multa mala Antenori et Aeneae. Eos auctores belli appetendi fuisse et legatos in Graeciam mittendi; quum ipse quoque Antenor legatus redierit, et renuntiaverit se contumeliose tractatum esse, et suaserit bellandum esse: deinde et Aeneam, qui cum Alexandro Helenam et praedam eripuerit. Quapropter certum sibi esse, pacem non fieri: imperatque, uti omnes parati sint, quum signum dederit, per portas irruptionem facere: aut vincere aut mori sibi certum esse. Haec postquam dixit, multis verbis eos hortatus, consilium dimisit: Amphimachum in regiam secum duxit, dixitque ei, se vereri ab his, qui pacem suaserant, ne oppidum prodant; eosque habere multos de plebe, qui cum eis sentiant: opus esse eos interfici. Si hoc factum sit, se patriam defensurum et Argivos superaturum. Simulque rogat, ut sibi fidelis et obaudiens paratusque cum armis sit: id sine suspicione ita fieri posse: postera die, ita uti solet, rem divinam facturum, eosque ad coenam vocaturum. Tunc Amphimachus consilio approbato hoc facturum promittit, atque ita ab eo discessit.

Cap. XXXIX.

Eodem die clam conveniunt Antenor, Polydamas, Ucalegon, Amphidamas, Dolon: dicunt, se mirari regis pertina-

ciam, qui clausus cum patria et comitibus perire mallet, quam pacem facere. Antenor ait, se invenisse, quid faciendum sit; quod sibi et illis in commune proficiat, dum sibi et illis foret fides. Omnes se in fide obstringunt. Antenor ut vidit se obstrictum, mittit ad Aeneam, dicens, prodendam esse patriam, et sibi suisque cavendum esse: ad Agamemnonem de his aliquem mittendum esse, quo id sine suspicione fiat: et maturandum esse; nam regem iratum de consilio surrexisse, quia ei pacem suaserit: vereri se, ne quid novi consilii ineat. Itaque omnes promittunt: statimque Polydamantem, qui ex his minime invidiosus erat, ad Agamemnonem clam mittunt. Polydamas in castra Argivorum pervenit, Agamemnonem convenit, dixitque ei, quae suis placerent.

Cap. XL.

Agamemnon clam noctu omnes duces in consilium convocat: refert eadem: quid cuique videatur, dicere iubet. Omnibus placitum est, ut fides proditoribus servetur. Ulixes et Nestor vereri se dixere, hanc temeritatem subire: Neoptolemus eos refutat. Dum inter se certant, placitum est, signum a Polydamante exigi, et propter id ipsum Sinonem ad Aeneam, Anchisem et Antenorem mitti. Sinon ad Troiam proficiscitur: et, quia nondum claves portae Amphimachi custodibus traditae erant, signo dato [Sinon] vocem Aeneae et Anchisae et Antenoris audiendo, confirmatus Agamemnoni renuntiat. Tunc placitum est omnibus, ut fides daretur et iureiurando confirmaretur, Antenori, Aeneae, Ucalegoni, Polydamanti, Doloni, suisque parentibus, liberis coniugibusque, et consanquineis, propinquis et amicis, qui una coniurassent, omnibus fidem praestari, suaque omnia sacra et bona incolumia habere liceat. Hoc pacto confirmato et iureiurando adstricto, suadet Polydamas, noctu exercitum ad portam Scaeam ut adducant, ubi extrinsecus caput equi pictum est: ibi praesidia habere noctu Antenorem cum Anchise, exercituique noctu portam reseraturos, eisque lumen prolaturos. Id signum irruptionis fore, quod ibi praesto forent, qui ad regiam eos ducant.

Cap. XLI.

Postquam pacta confirmata sunt, Polydamas in oppidum redit: facta renuntiat: dicit Antenori et Aeneae ceterisque, quibuscum actum erat, ut suos omnes ad Scaeam portam adducant, noctu Scaeam portam aperiant, lumen ostendant, exercitum introducant. Antenor et Aeneas noctu ad portam praesto fuerunt, Neoptolemum susceperunt, exercitui portam reseraverunt, lumen ostenderunt, fugae praesidium sibi et suis omnibus ut esset providerunt. Neoptolemus irruptionem facit: Troianos caedit: persequitur Priamum, quem ante aram Iovis obtruncat. Hecuba dum fugit cum Polyxena, Aeneae occurrit: Polyxenam ei tradit, quam Aeneas ad patrem Anchisem abscondit. Andromacha et Cassandra in aede Minervae se tegunt. Tota nocte Argivi non cessant devastare, praedam asportare.

Cap. XLII.

Postquam dies illuxit, Agamemnon omnes duces in arcem Minervae convocat: diis gratias agit, exercitum collaudat, omnem praedam iubet in medium afferri: eam se pariter cum omnibus partiturum: simulque exercitum consulit, an placeat, Antenori et Aeneae cum his, qui una patriam prodiderant, servari, quod illis clam confirmaverant. Exercitus totus conclamat, placere sibi. Itaque convocatis omnibus omnia sua reddidit. Antenor rogat Agamemnonem, ut sibi dicere liceat. Agamemnon dicere iubet. Principio Antenor gratias Graiugenis omnibus agit, simulque commemorat, Helenum et Cassandram semper patri bellum dissuasisse, Achilli sepulcrum Helenum dixisse donari, et dixit Helenum omnia scire. Agamemnon ex consilii sententia Heleno et Cassandrae libertatem reddidit. Helenus pro Hecuba et Andromacha rogare coepit Agamemnonem, commemorans ab his semper eum dilectum esse. Agamemnon ad consilium refert: placuit, illis libertatem reddi, suaque omnia restitui. Deinde praedam omni exercitui aequaliter divisit. Cuncti eum collaudaverunt. Quo facto, diis hostias et vota solvere placuit, et, quando debeant domum reverti, diem constituere.

Cap. XLIIII.

Ut dies recessionis advenit, tempestates magnae exortae sunt, et per aliquot dies remanserunt. Calchas ex augurio respondit, inferis non esse satisfactum. Neoptolemo in mentem venit, Polyxenam, cuius causa pater perierat, non esse in regia inventam. Agamemnonem poscit: conqueritur: exercitum accusat. Antenorem accersiri iubet: imperat, ut perquirat eam et adducat. Is ad Aeneam venit, et diligentius perquirit, ut, quum primum Argivi proficiscantur, Polyxena Agamemnoni praesentetur: Polyxenam ibi ut absconditam invenit, ad Agamemnonem adducit. Agamemnon Neoptolemo illam tradit: isque eam ad tumulum patris iugulat. Agamemnon iratus Aeneae, quod Polyxenam absconderat, cum omnibus protinus patria excedere iubet. Aeneas cum suis navibus proficiscitur, Antenori terram tradit. Agamemnon postquam profectus est, Helena post aliquot dies, moesta magis quam alacris, domum reportatur cum suo Menelao. Helenus cum Cassandra et Hecuba et Andromacha Cherronesum petunt.

Cap. XLIV.

Hactenus Dares Phrygius Graecis litteris mandavit: nam is ibidem cum Antenoris factione remansit. Pugnatum est annis decem, mensibus sex, diebus duodecim. Ad Troiam ruerunt ex Argivis, sicut acta diurna indicant, quae Dares Phrygius descripsit, DCCCLXXXVI millia hominum, usque ad oppidum proditum: ex Troianis DCLXXVI millia hominum. Aeneas profectus est navibus, quibus Alexander in Graeciam ierat, numero XXII: quem omnis hominum aetas, circiter tria millia et quadringenti, secuta est. Antenorem secuti sunt duo millia et quingenti: Andromacham et Helenum mille ducenti. Hucusque historia Daretis.

ADNOTATIONES.

ADNOTATIONES

IN

DARETEM PHRYGIUM.

ADNOTATIONES IN EPISTOLAM.

Studiosissime) Sg. et C. *curiose.*

mem. commendavit) Sg. et O. *mandavit.* M. et D. *qui-mem. commendatur.* Secutus sum C. Infra: *quae Dares P. memoriae commendavit.* In repetitione formulae ne haereas, cuius generis Dares sit plenus. Latinitas quoque proba. Cic. Phil. II. 13: *Quae res gloriosior, quae commendatior erit memoriae hominum sempiternae?* Fam. XI. 10: *Satis me multa scripsisse, quae litteris commendari possint, arbitror.*

adiciendum) Cap. 24. *abicere.* 1 et 34. *eicere.* De qua forma diximus ad Dict. Cret. II. 35 n. cr.

reformandi causa) Videtur scribendum *rei reformandae causa.* Nam C. *rei formidandae causa.* M. et D. *rei formandae causa.* Sg. *ordinandae rei causa.* Secutus tamen sum O. Similis confusio deprehenditur Caes. B. G. III. 13. ubi pro *derelictae* in aliis libris est *relictae,* et in optimis *rei relictae. Reformare* hic est, mutatis narrationibus a Darete acceptis, novam rebus formam dare in alienamque eas faciem vertere; quod fere dicitur *transformare.* In sequentibus C. *alioquin meam esse posset, dubitari.* orta lectio ex perversa interpretatione. Sensus loci est: Daretis historiis neque addam quidquam neque detraham, ab omni mutandi cupiditate alienus, rerum a Darete narratarum veritati probe addictus: ductus enim novandi studio, quae Daretis sunt, ea mihi ipsi vindicasse auctori viderer.

ut, ita ut fuit) Sic scripsi. In Sg. et C. excidit prius *ut,* in O. *ut ita,* in M. et D. cuncta *ut ita ut fuit.*

an Hom.) C. *minime Hom.* Sg. *anne.* Optime.

de qua re Athenis iudicium fuit) Ita hoc scriptum est, ut inde quis existimare possit, Athenis olim in iudicio actum fuisse, Daretine

3*

ADNOTATIONES

IN

DARETEM PHRYGIUM.

ADNOTATIONES IN EPISTOLAM.

Studiosissime) Sg. et C. *curiose*.

mem. commendavit) Sg. et O. *mandavit*. M. et D. *qui-mem. commendatur*. Secutus sum C. Infra: *quae Dares P. memoriae commendavit*. In repetitione formulae ne haereas, cuius generis Dares sit plenus. Latinitas quoque proba. Cic. Phil. II. 13: *Quae res gloriosior, quae commendatior erit memoriae hominum sempiternae?* Fam. XI. 10: *Satis me multa scripsisse, quae litteris commendari possint, arbitror.*

adiciendum) Cap. 24. *abicere*. 1 et 34. *eicere*. De qua forma diximus ad Dict. Cret. II. 35 n. cr.

reformandi causa) Videtur scribendum *rei reformandae causa*. Nam C. *rei formidandae causa*. M. et D. *rei formandae causa*. Sg. *ordinandae rei causa*. Secutus tamen sum O. Similis confusio deprehenditur Caes. B. G. III. 13. ubi pro *derelictae* in aliis libris est *relictae*, et in optimis *rei relictae*. *Reformare* hic est, mutatis narrationibus a Darete acceptis, novam rebus formam dare in alienamque eas faciem vertere; quod fere dicitur *transformare*. In sequentibus C. *alioquin meam esse posset, dubitari*. orta lectio ex perversa interpretatione. Sensus loci est: Daretis historiis neque addam quidquam neque detraham, ab omni mutandi cupiditate alienus, rerum a Darete narratarum veritati probe addictus: ductus enim novandi studio, quae Daretis sunt, ea mihi ipsi vindicasse auctori viderer.

ut, ita ut fuit) Sic scripsi. In Sg. et C. excidit prius *ut*, in O. *ut ita*, in M. et D. cuncta *ut ita ut fuit*.

an Hom.) C. *minime Hom.* Sg. *anne*. Optime.

de qua re Athenis iudicium fuit) Ita hoc scriptum est, ut inde quis existimare possit, Athenis olim in iudicio actum fuisse, Daretine

locis capiendum est. Ipse Dar. 8: *Paucis demonstravit, quae in Gr. gesserat.* pro quo infra: *monstravit, quas iniurias Gr. Tr. fecissent,* i. e. docuit. Cap. 5: *demonstrat, quomodo* cet. pro quo Iscan. II. 189: *iter explicat omne civibus.*

non nostrum est cet.) Sg. et C. *non videtur nostrum esse: sed qui volunt - legant.*

Argonautas legat) Ecce Pseudo-Dares! Cf. Dacer.

Cap. II.

commotus est) i. e. graviter motus, sollicitus, anxius factus est. Nep. Dat. 7: *Quo nuntio Artaxerxes commotus, quod intelligebat* cet.

commune periculum esse) i. e. civitatem periclitari. Nep. Alcib. 4: *utilitati communi paruisse*, i. e. civitatis. Caes. B. G. I. 39: *commune periculum miserabantur*, i. e. totius exercitus.

sin dicto non obaudientes essent) Sic scripsi, collatis librorum vestigiis. Etenim C. *sin edicto suo non audientes essent.* Sg. *et non dicto obedissent.* Cett. *et si non dicto obedissent.* Praeterea c. 19: *ut dicto obaudientes essent.* ubi C. *audientes.* Cap. 38: *fidelis et obaudiens.* ita Sg. In C. *audiens.* In cett. *obediens.* Verbum *obaudire* legitur apud Apuleium, Tertulianum posterioresque, ad quorum tempora Daretis interpres est relegandus.

crudelitatem Laom., sic se ab eo tractari) Infinitivus explicat *crudelitatem.* Eadem ratio est Cic. Off. I. 12: *Quid ad hanc mansuetudinem addi potest, eum, quicum bella geras, tam molli nomine appellare?* ubi infin. *appellare* explicat *mansuetudinem.* Dar. 7: *quod* (consilium) *omnibus placuit, classem comparari, et in Gr. proficisci.* 30: *Agam. renuntiatur, quid cum A. actum sit, illum pertinaciter negare.* Hoc cap. infra: *timebant multitudinem barbarorum — ne opprimerentur.* ubi *ne opprim.* explicationi sunt praecedentium *timebant multitudinem:* pariter atque Caes. B. G. I. 39: *rem frumentariam, ut satis commode supportari posset, timere dicebant.* ubi nequicquam interpretes variis explicationibus defatigantur.

nulla ab eis iniuria) Pro *a se.* Etiam apud alios scriptores esse huiusmodi exempla haud nescio. Hic tamen scribendum videtur *a se ei.*

domum reversi sunt) Fuse omnia persequitur Henricus usque ad Iasonis a Medea illatam mortem capp. 15 — 20.

Cap. III.

contumeliose - tractatum) Centies Dares (4. 5. 6. 8. 17. 38) *contumeliose aliquem tractare.* cf. Cic. ad Q. Fr. I. 3: *sceleratissime invidiosissimeque tractare.* Fam. VI. 2: *aspere tractare.* Porro Dares 2. 5. 8: *sic se tractari.* ut Cic. Fam. I. 3: *eum ita tractes.* Deni-

que Dar. 35: *honorifice tractata.* ut Cic. Fam. XIII. 27: *nec liberalius nec honorificentius potuisse tractari.* Vides haec omnia exemplis ipsius Ciceronis probari; attamen quum alia dicendi genera, eaque magis delectantia, in promtu fuerint, totiens in exiguo libello repetita formula plebeium arguit scriptorem, ex inferiore quodam ludorum ordine elapsum.

iniurias defendant) Infra: *et suas iniurias secum defendat.* In his, ut et cap. 11 et 15. *iniurias defendere* est factas iniurias ulcisci. De quo loquendi genere plura exposuimus ad Dict. Praef. p. LV sqq.

a terra) Sg. om. *a.*

si se accommodassent) sc. ad suam voluntatem, ad auxilium ferendum; vel: si precibus suis obsequerentur. Elegans locutio. Cic. Or. 8: *Omnes enim, qui probari volunt, voluntatem eorum, qui audiunt, intuentur; ad eamque et ad eorum arbitrium et nutum totos se fingunt et accommodant.* Sueton. Tib. 48: *quod Seiano se non accommodassent,* i. e. non favissent, morem non gessissent.

Salaminam) Eadem forma c. 5. 14. Nullus dubito, quin ea omnibus etiam Nepotis locis, quibus insulae Salaminiae fit mentio (Them. 2. 3 et 9. Arist. 2), ex MSS. sit restituenda, quorum plurimorum atque optimorum auctoritate constanter ea confirmetur. Id quidem haud nescio, ipsum Cornelium omnesque aureae aetatis scriptores se hac forma abstinuisse; sed qui contraxit Cornelium et mutilavit, is usitatum temporis sui morem amplexus est. Cf. ad Dict. I. 5 n. cr. et Intp. ad Nep. Arist. 2, 1.

omnibus se paratum) Sg. *omnibus rebus.* C. *in omnibus rebus.* v. ad Dict. II. 16 n. cr. Praeterea *omnibus* ponitur pro ad omnia; de quo v. Gloss. ad Dict. III. 13.

ad Phthiam prof.) Vulg. *apud Phthiam.* ut Guido: *se conferant apud Troiam; apud Delphos nuntios dirigamus; apud Delphos se conferant.* Sed sic nemo latinus locutus est. Sg. et C. *ad Phthiam* i. e. in Phthiam. Sic 19: *Legatos ad Moesiam mittunt.* 40: *ad Troiam proficiscisur* i. e. in urbem Troiam. Ingressus in his significatur; ut accessus nostro cap. infra: *ut secum eat ad Troiam; ad Troiam ierat.* 15: *ad Troiam iter faciant.* 2: *ad Phrygiam venit.* De his cf. Gloss. ad Dict. I. 5.

quid venerit) Idem dicendi genus c. 5. 9. 22. Caes. B. G. I. 47. Virgil. Aen. I. 518. Ovid. Met. XI. 622. Plaut. Amph. I. 1, 221.

naves quindecim) Libri *duodecim*, praeter C., in qua *quindecim.* Recte. Nam eundem numerum exhibet Iscan. I. 330: *Aegeosque sinus* ter quino *remige frangit Lecta cohors*, totidemque *movet per caerula pinus.* Veterum alii Herculi tribuunt naves duodeviginti, alii sex. v. Dacer.

ubi tempus datum est proficiscendi) *Datur tempus* frequens formula est, sed plerumque alio quo sensu, atque apud nostrum. *Ubi*

tempus datum est nostro loco significat: ubi opportunum tempus se obtulit, advenit, aderat. Cf. Terent. Heaut. II. 1, 6: *Nam et cognoscendi et ignoscendi dabitur peccati locus*, i. e. veniet tempus. Alio etiam sensu Dar. 10: *tempus dederunt, ut gratias referrent*, i. e. *sie gaben, nahmen, liessen sich Zeit*. Cf. Terent. Heaut. I. 1, 38: *Sine me, vacivom tempus ne quod dem mihi laboris.*

cum suis hominibus) Ut nos: *mit ihren Leuten* i. e. *Soldaten.* Sic. c. 23. et alibi *multa millia hominum* i. e. militum. Comparare possis Caes. B. C. II. 39. Liv. IX. 19. ubi *homines equitesque* coniunguntur et *homines* significant pedites.

Inde Hercules-exercitum eduxerunt) Pergit Henricus c. 21 fol. 30 ita: *Ausgestiegen, gingen sie zu Rath, wie sie Troja gewinnen wollten. Herkules gab den Rath: er und Telamon wollten mit ihrem Volk liegen in dem nahen Wald bei der Stadt; das andere Volk sollte sich theilen in drei Theile, unter Nestor, Castor und Pollux. Wenn er und Telamon im Walde wären, so sollten die drei Schaaren in dem Land die Dörfer brennen. Wenn die in der Stadt den Brand sähen, so würde alles herauseilen zu Hülfe: dann wollten sie aus dem Walde kommen und die Thore besetzen und die Stadt gewinnen. Und das Alles sollte geschehen, ohne dass der Feind von Allem etwas wüsste. Der Rath gefiel Allen. Die drei Schaaren thaten so: und in einem heftigen Streit erschlug Pollux den Eliathim, König von Carthago, Laomedons Schwestersohn. Da Laomedon das hörte, mahnte er all sein Volk zum Streit und zog aus der Stadt u. s. w.* Eadem persequitur Iscanus I. 334 sqq. nonnulla addens, nonnulla demens; ut manifestum sit, interpretem Daretis permulta omisisse, multa etiam aliter retulisse.

e navibus eduxerunt: qui vero praes.) Sg. *eduxerunt e navibus qui praes.* C. *et navibus qui praes.* ut edendum curavi.

imprud. qui erant in oppido) i. e. imprudentes oppidanos. Cap. 9: *hi qui in insula erant* i. e. insulani. Cf. ad Dict. II. 26. *Imprudentes* i. e. improvidos, necopinantes, securos.

oppugnare) C. *urgere*, et infra *urgeri* pro *oppugnari*. In seq. pro *intravit* Sg. et C. *introiit.*

Hypsipilus, Volcontis, Anyritus) Sg. debentur haec incognita nomina et Iscano, qui I. 446: *Amphitus, Hysiphilus, Volcontus — saevis vincti post terga catenis Traduntur ducibus: hi dira in funera rapti.* Henricus, ut supra accepimus, occisum perhibet *Eliathim. Hysipilus* introducitur etiam Iscan. V. 245. Ceterum in his nominibus Sg. scripturam retinui, quia hoc in genere Iscano parum est auctoritatis.

Priamus in Phrygia erat) Cf. Iscan. I. 454 sqq.

H. secum convexit) *Convehere* latinis audit comportare frumenta aliasque res in aliquem locum, nusquam mari secum ducere aliquem. Videtur Dares hoc verbo liberius usus esse, quia Hesiona, utpote

tempus datum est nostro loco significat: ubi opportunum tempus se obtulit, advenit, aderat. Cf. Terent. Heaut. II. 1, 6: *Nam et cognoscendi et ignoscendi dabitur peccati locus*, i. e. veniet tempus. Alio etiam sensu Dar. 10: *tempus dederunt, ut gratias referrent*, i. e. *sie gaben, nahmen, liessen sich Zeit*. Cf. Terent. Heaut. I. 1, 38: *Sine me, vacivom tempus ne quod dem mihi laboris*.

cum suis hominibus) Ut nos: *mit ihren Leuten* i. e. *Soldaten*. Sic. c. 23. et alibi *multa millia hominum* i. e. militum. Comparare possis Caes. B. C. II. 39. Liv. IX. 19. ubi *homines equitesque* coniunguntur et *homines* significant pedites.

Inde Hercules-exercitum eduxerunt) Pergit Henricus c. 21 fol. 30 ita: *Ausgestiegen, gingen sie zu Rath, wie sie Troja gewinnen wollten. Herkules gab den Rath: er und Telamon wollten mit ihrem Volk liegen in dem nahen Wald bei der Stadt; das andere Volk sollte sich theilen in drei Theile, unter Nestor, Castor und Pollux. Wenn er und Telamon im Walde wären, so sollten die drei Schaaren in dem Land die Dörfer brennen. Wenn die in der Stadt den Brand sähen, so würde alles herauseilen zu Hülfe: dann wollten sie aus dem Walde kommen und die Thore besetzen und die Stadt gewinnen. Und das Alles sollte geschehen, ohne dass der Feind von Allem etwas wüsste. Der Rath gefiel Allen. Die drei Schaaren thaten so: und in einem heftigen Streit erschlug Pollux den Eliathim, König von Carthago, Laomedons Schwestersohn. Da Laomedon das hörte, mahnte er all sein Volk zum Streit und zog aus der Stadt u. s. w.* Eadem persequitur Iscanus I. 334 sqq. nonnulla addens, nonnulla demens; ut manifestum sit, interpretem Daretis permulta omisisse, multa etiam aliter retulisse.

e navibus eduxerunt: qui vero praes.) Sg. *eduxerunt e navibus qui praes.* C. *et navibus qui praes.* ut edendum curavi.

imprud. qui erant in oppido) i. e. imprudentes oppidanos. Cap. 9: *hi qui in insula erant* i. e. insulani. Cf. ad Dict. II. 26. *Imprudentes* i. e. improvidos, necopinantes, securos.

oppugnare) C. *urgere*, et infra *urgeri* pro *oppugnari*. In seq. pro *intravit* Sg. et C. *introiit*.

Hypsipilus, Volcontis, Anyritus) Sg. debentur haec incognita nomina et Iscano, qui I. 446: *Amphitus, Hysiphilus, Volcontus — saevis vincti post terga catenis Traduntur ducibus: hi dira in funera rapti.* Henricus, ut supra accepimus, occisum perhibet *Eliathim*. *Hysipilus* introducitur etiam Iscan. V. 245. Ceterum in his nominibus Sg. scripturam retinui, quia hoc in genere Iscano parum est auctoritatis.

Priamus in Phrygia erat) Cf. Iscan. I. 454 sqq.

H. secum convexit) *Convehere* latinis audit comportare frumenta aliasque res in aliquem locum, nusquam mari secum ducere aliquem. Videtur Dares hoc verbo liberius usus esse, quia Hesiona, utpote

nihil a se Priamo factum) sc. iniuriarum, i. e. iniuriam a se nullam Priamo factam, illatam. Infra: *negaverunt iniuriam Priamo factam esse.* Frequens est dicendi genus *facere alicui iniuriam*; barbarum contra *nihil tibi feci*, sensu, quo nos dicimus *ich habe dir nichts* (sc. *Uebeles, Leides*) *gethan.* Comparari tamen debent, qualia sunt: Liv. II. 31: *quid nexis fieri placeret.* Terent. Phorm. I. 2, 28: *coepi iis omnia facere, obsequi quae vellent.*

Achaiam) i. q. Graeciam.

priorem) Sg. *prius.* Infra: *quum a P. priores Gr. laesi fuissent.* Ita recte Sg. In cett. *prius.* Cf. Liv. I. 7 et 23. Caes. B. C. I. 66 et 82. Omnino frequens est usus adiectivi loco adverbii. Dar. 21: *Quos ut vidit Hector* instantes *fratrem suum persequi.*

Ant. ubi aud. nihil se imp.) Vulg. *Ubi aud. Ant. nil imp.* An: *Ubi autem vidit Ant., nihil se impetrare?*

Cap. VI.

Lamponem) Videtur idem esse ac *Lampus*, Laomedontis filius. Cf. Dict. IV. 22.

ut hi) sc. Graeci. Caes. B. G. I. 40: *servili tumultu, quos*, sc. servos. Nota figura est. Infra: *exercitum — qui poenas repeterent*, intell. milites exercitus. c. 40: *exercitui — eisque lumen prolaturos.*

se tractasse) De meo adieci *se*, sc. Priamum. Absorpta vocula est ab ultima syllaba praecedentis *contumeliose.*

in Gr. mitti) M. O. et D. *mittere.*

praedas raperent) C. *poenas reciperet.* Sg. *poenas repeterent.* Recte. De *ultione* agit Iscan. IV. 85 et alibi. Apud Henric. c. 27 fol. 43. Hector ait: *Wie seyd ihr so verzagt ob des Pfaffen* (Antenoris) *Rede? Was sollen die Träume? Wir wollen uns rächen an den Griechen mit aller Macht.* Cf. Dares infra: *avi sui necem ulcisci et quasc.* cet.

in desidia vitam exercuisse) O. *exegisse.* Usitatissima sane formula est *vitam exigere.* Verum non sine exemplo est etiam *vitam exercere*, i. e. agere, pro quo c. 28: *vitam consumere.* 8: *in otio vitam degere.* Sic Iustin. XX. 4: *separatim a civibus ceteris vitam exercere.* Proprie *exerceri* dici videtur tempus, quod exercendo et laborando transigitur. Virgil. Aen. X. 808: *exercere diem*, i. e. opere exercendo transigere.

Cap. VII.

in d. benignitate se confidere) Rarius est *confidere in re.* Hirt. B. Afric. 19: *Quippe qui in illorum sibi confideret multitudine.* — Cf. Iscan. II. 200.

venatum abisset) ut Terent. Heaut. III. 3, 26: *deambulatum abire.* Sg. *in venatum.*

nihil a se Priamo factum) sc. iniuriarum, i. e. iniuriam a se nullam Priamo factam, illatam. Infra: *negaverunt iniuriam Priamo factam esse.* Frequens est dicendi genus *facere alicui iniuriam;* barbarum contra *nihil tibi feci*, sensu, quo nos dicimus *ich habe dir nichts* (sc. *Uebeles, Leides*) *gethan.* Comparari tamen debent, qualia sunt: Liv. II. 31: *quid nexis fieri placeret.* Terent. Phorm. I. 2, 28: *coepi iis omnia facere, obsequi quae vellent.*

Achaiam) i. q. Graeciam.

priorem) Sg. *prius.* Infra: *quum a P. priores Gr. laesi fuissent.* Ita recte Sg. In cett. *prius.* Cf. Liv. I. 7 et 23. Caes. B. C. I. 66 et 82. Omnino frequens est usus adiectivi loco adverbii. Dar. 21: *Quos ut vidit Hector* instantes *fratrem suum persequi.*

Ant. ubi aud. nihil se imp.) Vulg. *Ubi aud. Ant. nil imp.* An: *Ubi autem vidit Ant., nihil se impetrare?*

Cap. VI.

Lamponem) Videtur idem esse ac *Lampus*, Laomedontis filius. Cf. Dict. IV. 22.

ut hi) sc. Graeci. Caes. B. G. I. 40: *servili tumultu, quos*, sc. servos. Nota figura est. Infra: *exercitum — qui poenas repeterent*, intell. milites exercitus. c. 40: *exercitui — eisque lumen prolaturos.*

se tractasse) De meo adieci *se*, sc. Priamum. Absorpta vocula est ab ultima syllaba praecedentis *contumeliose.*

in Gr. mitti) M. O. et D. *mittere.*

praedas raperent) C. *poenas reciperet.* Sg. *poenas repeterent.* Recte. De *ultione* agit Iscan. IV. 85 et alibi. Apud Henric. c. 27 fol. 43. Hector ait: *Wie seyd ihr so verzagt ob des Pfaffen* (Antenoris) *Rede? Was sollen die Träume? Wir wollen uns rächen an den Griechen mit aller Macht.* Cf. Dares infra: *avi sui necem ulcisci et quasc.* cet.

in desidia vitam exercuisse) O. *exegisse.* Usitatissima sane formula est *vitam exigere.* Verum non sine exemplo est etiam *vitam exercere*, i. e. agere, pro quo c. 28: *vitam consumere.* 8: *in otio vitam degere.* Sic Iustin. XX. 4: *separatim a civibus celeris vitam exercere.* Proprie *exerceri* dici videtur tempus, quod exercendo et laborando transigitur. Virgil. Aen. X. 808: *exercere diem*, i. e. opere exercendo transigere.

Cap. VII.

in d. benignitate se confidere) Rarius est *confidere in re.* Hirt. B. Afric. 19: *Quippe qui in illorum sibi confideret multitudine.* — Cf. Iscan. II. 200.

venatum abisset) ut Terent. Heaut. III. 3, 26: *deambulatum abire.* Sg. *in venatum.*

den Klause floss, worin eine Göttin sass, Egnott geheissen (In titulo capitis scribitur *Egnot*; infra *Egenoe*: apparet significari *Oenonem*, priorem Paridis uxorem). *Diese war ausser Massen schön: weshalb sein Herz gegen sie verstrickt ward; und er ward so lustig und so schön anzusehen, dass sie alle ihre Sinne auf ihn lenkte. Ihre gegenseitige Liebe bewirkte, dass er ihr Mann ward und sie sein Weib. Sie lebten freundlich zusammen, und die Göttin fürchtete, Paris möchte seine Liebe zu einem andern Weibe wenden; aber Paris versprach, er wollte sie nimmer vergessen, und grub mit seinem Messer in einen nahen Baum die Worte ein: „Man soll wissen, dass noch heute und immer, wann Paris und Egenoe von ihrer Minne scheiden, so müssen die Wasser hinter sich zu Berge fliessen." Mit den Worten ward die Frau versichert, dass eine währende Liebe zwischen ihnen sollte seyn, so lange sie beide lebten.* Cap. 4. *Da der Jüngling solche Minne pflegte, da ward ein Hof geboten im Lande: den gebot Herr Jupiter, der Gott, wannen er wollte seine Schwester Thetis geben dem Manne Peleus. (Thetis Göttin über alle Wasser, dass sie die Gewalt hätte, dass sie nach ihrem Gebot müssen fliessen und gehen. Peleus König der Griechen.) Deshalb hatte Jupiter viele Götter und Göttinnen zum Feste geladen: Apollo, Meister aller Arznei; Mars, Meister aller Streite; Cupido, Walter der Minnen; Merkurius, der alle Zungen gemerken kann; Bacchus, Gott des Weines; Hymenaeus, der Gott, der aller Brunlust waltet; Neptunus des Meeres Gott; Frau Oreades, Göttin über alles Gebirge; Frau Juno, Göttin des Reichthums und der Schätze; Driades, Göttin der Bäume; Frau Pallas, Göttin aller Wissenheit; Frau Ceres, Göttin alles Saitenspiels; Frau Venus, Göttin der Minne; Frau Naides, die aller Brunnen waltet; Frau Amadriades, die aller Blumen waltet und der Wiese; die Braut Thetis; Frau Diana, Göttin über alle Jägerei mit Netzen und Stricken. Darnach kamen aller Herrschaft viele: Priamus, seine zwei Söhne Hektor und Colonus, und seine Tochter Cassandra. An Schönheit und Würde waren unter den Göttinnen die obersten Juno, Pallas und Venus. Da diese drei kurzweilten, kam die Frau Dischordia, d. h. die Mishellige, die vom Jupiter nicht geladen war, und deshalb unzufrieden nun von selbst kam.* Cap. 5. *Dischordia sass auf einem Pferd, schön gekleidet, und trug ein Ringelein an der Hand mit einem Stein, welcher die Kraft hatte, sie unsichtbar zu machen. Sie trat unter die Frauen und wollte ihre Freundschaft und Kurzweil zerstören, aus Rache, weil Jupiter sie nicht eingeladen hatte. Unsichtbar warf sie einen Apfel unter die Frauen, wunderschön, von Silber und Gold und edlen Gesteinen, und worauf geschrieben stand: „Welche Frau glaubt die beste und schönste zu seyn, die soll ihn für eigen haben." Dann floh sie heimlich von dannen. Jede Frau wollte den Apfel kriegen. Juno schrieb ihn sich zu wegen ihres Reichthums, Pallas wegen ihrer Weisheit, Venus wegen der Herrschaft der Liebe über alle Herzen. Jupiter hörte den Krieg, und sie wollten, dass er ihn entscheide. Das wollte sich Jupiter nicht unterwinden, weil*

den Klause floss, worin eine Göttin sass, Egnott geheissen (In titulo capitis scribitur *Egnot*; infra *Egenoe*: apparet significari *Oenonem*, priorem Paridis uxorem). *Diese war ausser Massen schön: weshalb sein Herz gegen sie verstrickt ward; und er ward so lustig und so schön anzusehen, dass sie alle ihre Sinne auf ihn lenkte. Ihre gegenseitige Liebe bewirkte, dass er ihr Mann ward und sie sein Weib. Sie lebten freundlich zusammen, und die Göttin fürchtete, Paris möchte seine Liebe zu einem andern Weibe wenden; aber Paris versprach, er wollte sie nimmer vergessen, und grub mit seinem Messer in einen nahen Baum die Worte ein: „Man soll wissen, dass noch heute und immer, wann Paris und Egenoe von ihrer Minne scheiden, so müssen die Wasser hinter sich zu Berge fliessen." Mit den Worten ward die Frau versichert, dass eine währende Liebe zwischen ihnen sollte seyn, so lange sie beide lebten.* Cap. 4. *Da der Jüngling solche Minne pflegte, da ward ein Hof geboten im Lande: den gebot Herr Jupiter, der Gott, wannen er wollte seine Schwester Thetis geben dem Manne Peleus.* (*Thetis Göttin über alle Wasser, dass sie die Gewalt hätte, dass sie nach ihrem Gebot müssen fliessen und gehen. Peleus König der Griechen.*) *Deshalb hatte Jupiter viele Götter und Göttinnen zum Feste geladen: Apollo, Meister aller Arznei; Mars, Meister aller Streite; Cupido, Walter der Minnen; Merkurius, der alle Zungen gemerken kann; Bacchus, Gott des Weines; Hymenaeus, der Gott, der aller Brunlust waltet; Neptunus des Meeres Gott; Frau Oreades, Göttin über alles Gebirge; Frau Juno, Göttin des Reichthums und der Schätze; Driades, Göttin der Bäume; Frau Pallas, Göttin aller Wissenheit; Frau Ceres, Göttin alles Saitenspiels; Frau Venus, Göttin der Minne; Frau Naides, die aller Brunnen waltet; Frau Amadriades, die aller Blumen waltet und der Wiese; die Braut Thetis; Frau Diana, Göttin über alle Jägerei mit Netzen und Stricken. Darnach kamen aller Herrschaft viele: Priamus, seine zwei Söhne Hektor und Colonus, und seine Tochter Cassandra. An Schönheit und Würde waren unter den Göttinnen die obersten Juno, Pallas und Venus. Da diese drei kurzweilten, kam die Frau Dischordia, d. h. die Mishellige, die vom Jupiter nicht geladen war, und deshalb unzufrieden nun von selbst kam.* Cap. 5. *Dischordia sass auf einem Pferd, schön gekleidet, und trug ein Ringelein an der Hand mit einem Stein, welcher die Kraft hatte, sie unsichtbar zu machen. Sie trat unter die Frauen und wollte ihre Freundschaft und Kurzweil zerstören, aus Rache, weil Jupiter sie nicht eingeladen hatte. Unsichtbar warf sie einen Apfel unter die Frauen, wunderschön, von Silber und Gold und edlen Gesteinen, und worauf geschrieben stand: „Welche Frau glaubt die beste und schönste zu seyn, die soll ihn für eigen haben." Dann floh sie heimlich von dannen. Jede Frau wollte den Apfel kriegen. Juno schrieb ihn sich zu wegen ihres Reichthums, Pallas wegen ihrer Weisheit, Venus wegen der Herrschaft der Liebe über alle Herzen. Jupiter hörte den Krieg, und sie wollten, dass er ihn entscheide. Das wollte sich Jupiter nicht unterwinden, weil*

Priamus. Auch dieser wollte Beweise. Da liess der Hirt den Wirth rufen; der Wirth aber war gerade einer von den Knechten, welche den Paris hatten tödten sollen: und dieser erzählte, wie Alles ergangen wäre. Priamus wurde sehr beschwert und dachte an den Traum seiner Frau. Cap. 13. *Bald aber kehrte die väterliche Liebe in ihn, bewillkommte und küsste ihn, darob sich alles freute. Paris lebte nun in Freuden bei seinem Vater, nur dass er Jammer hatte nach der Helena und sich gar sehr nach ihr sehnte.* — Adiungere visum Achillis natales et educationem, quae ad Prothei vaticinium pertineant. Cap. 14 fol. 17. *Thetis gebar das Kind, und es wurde geheissen Achilles. Da er vor Troja sollte erschlagen werden, gedachte sie das Kind von diesem Unfall zu befreien. Sie führte es auf einen hohen Berg, Namens Peleon, der an einer Seite ans Meer stösst und an der andern einen wilden Wald hat. Oben auf dem Berge war ein hoher Stein, darauf lag ein wilder Mann, der hiess Schiron, stark, von fremder Gestalt: der obere Theil des Leibes war ein Mann, der untere ein schwarzes Ross; mit gräulichem Gesicht, grossem groben Haar u. s. w. Der Mann konnte alles: kämpfen, schiessen, laufen, springen, zwang die wilden Thiere mit Kraft. Gewohnheit war es, dass die Leute bei ihm ihre Kinder Frömmigkeit lernen liessen. Thetis bat den Mann, ihr Kind zu lehren. Er sprach, er wollte es gerne thun, ihretwillen und Jupiters ihres Bruders willen. So ging sie von dannen und liess das Kind da. Schiron zog das Kind in Härte auf und lehrte es Frömmigkeit. Da der Knabe zwölf Jahr alt war, fand man keinen seines Gleichen in allen Dingen. Bei Schiron war auch ein Knabe, der hiess Portrokulus, der ward Achilles Geselle und sie wurden sehr Freund.*

ut dispositum esset) i. e. constitutum, decretum. Cap. 10: *ibi rem divinam Helena facere disposuerat.* Ibid. *domum reverti disposuit.* Serior latinitas. Ulpian. Dig. 43, 29, 3: *Non alienum erit disponi, apud quem puer interim educetur.* Guido: *Statimque omnes disponunt, unanimes in maximo exercitu et in multo navigio cumulari.*

uxorem de Graecia) Cum de tali uxore nondum retulerit Dares, eum in superioribus aliquid omisisse apparet. Lege Henrici narrationem, et lacunam tibi explere poteris.

Cap. VIII.

ut milites legerent) Ita Sg., non *eligerent.* Cap. 9: *milites — quos — legerant.* ubi Sg. et C. *elegerant.* *Legere* verbum proprium in militum delectu. cf. Liv. XXXVII. 51. Etiam aliis in rebus *legere* dicitur pro eligere. Cic. Phil. V. 6: *iudices legere.* Noster c. 16: *legati leguntur.* ubi Sg. *eleguntur.* C. *eliguntur.*

satis Troianis facerent) Cap. 9: *satis Troianis fiat.* 17: *satisque fiat regi.* M. D. et O. *satisfacerent Troianis.*

ad debellandam Graeciam) i. e. bello vincendam, devincendam. M. D. et O. *ad bellandum in Graeciam.* quod barbarum esset sensu,

Priamus. Auch dieser wollte Beweise. Da liess der Hirt den Wirth rufen; der Wirth aber war gerade einer von den Knechten, welche den Paris hatten tödten sollen: und dieser erzählte, wie Alles ergangen wäre. Priamus wurde sehr beschwert und dachte an den Traum seiner Frau. Cap. 13. *Bald aber kehrte die väterliche Liebe in ihn, bewillkommte und küsste ihn, darob sich alles freute. Paris lebte nun in Freuden bei seinem Vater, nur dass er Jammer hatte nach der Helena und sich gar sehr nach ihr sehnte.* — Adiungere visum Achillis natales et educationem, quae ad Prothei vaticinium pertineant. Cap. 14 fol. 17. *Thetis gebar das Kind, und es wurde geheissen Achilles. Da er vor Troja sollte erschlagen werden, gedachte sie das Kind von diesem Unfall zu befreien. Sie führte es auf einen hohen Berg, Namens Peleon, der an einer Seite ans Meer stösst und an der andern einen wilden Wald hat. Oben auf dem Berge war ein hoher Stein, darauf lag ein wilder Mann, der hiess Schiron, stark, von fremder Gestalt: der obere Theil des Leibes war ein Mann, der untere ein schwarzes Ross; mit gräulichem Gesicht, grossem groben Haar u. s. w. Der Mann konnte alles: kämpfen, schiessen, laufen, springen, zwang die wilden Thiere mit Kraft. Gewohnheit war es, dass die Leute bei ihm ihre Kinder Frömmigkeit lernen liessen. Thetis bat den Mann, ihr Kind zu lehren. Er sprach, er wollte es gerne thun, ihretwillen und Jupiters ihres Bruders willen. So ging sie von dannen und liess das Kind da. Schiron zog das Kind in Härte auf und lehrte es Frömmigkeit. Da der Knabe zwölf Jahr alt war, fand man keinen seines Gleichen in allen Dingen. Bei Schiron war auch ein Knabe, der hiess Portrokulus, der ward Achilles Geselle und sie wurden sehr Freund.*

ut dispositum esset) i. e. constitutum, decretum. Cap. 10: *ibi rem divinam Helena facere disposuerat.* Ibid. *domum reverti disposuit.* Serior latinitas. Ulpian. Dig. 43, 29, 3: *Non alienum erit disponi, apud quem puer interim educetur.* Guido: *Statimque omnes disponunt, unanimes in maximo exercitu et in multo navigio cumulari.*

uxorem de Graecia) Cum de tali uxore nondum retulerit Dares, eum in superioribus aliquid omisisse apparet. Lege Henrici narrationem, et lacunam tibi explere poteris.

Cap. VIII.

ut milites legerent) Ita Sg., non *eligerent.* Cap. 9: *milites — quos — legerant.* ubi Sg. et C. *elegerant. Legere* verbum proprium in militum delectu. cf. Liv. XXXVII. 51. Etiam aliis in rebus *legere* dicitur pro eligere. Cic. Phil. V. 6: *iudices legere.* Noster c. 16: *legati leguntur.* ubi Sg. *eleguntur.* C. *eliguntur.*

satis Troianis facerent) Cap. 9: *satis Troianis fiat.* 17: *satisque fiat regi.* M. D. et O. *satisfacerent Troianis.*

ad debellandam Graeciam) i. e. bello vincendam, devincendam. M. D. et O. *ad bellandum in Graeciam.* quod barbarum esset sensu,

image
not
available

image
not
available

interrogabant ab illis) Igitur, ut *rogare*, sic etiam *interrogare* ablativum personae cum praep. *ab* admittit? Aliud eiusmodi exemplum mihi ignotum esse fateor. — Sequens *venerant* adieci ex Sg. et C.

Cap. X.

Helena — placuit ei) Anacoluthon.

ubi D. et Ap. fanum est) Nempe ad oppidum Helaeam, ut infra Dares narrat. Ibidem etiam arae Dianae et Apollinis, ut ad templa solet. Cf. Iscan. III. 258.

ad Helaeam opp.) Sg. et C. *ad Helenam.* In cett. omittitur vox. *Helaeam* scribendum censuit Dresemius ad Iscan. III. 222: *Ignotos visura viros ad littora gressus Dirigit* (Helena), *acclivemque freto defertur Helaeam.* cf. v. 254. *urbis Helaea nomen.* — In seqq. libri, praeter C, habent *ubi Helena erat.*

quum se utrique respexissent) Cap. 21: *quem respiciens Al.* 24: *quem ut A. respexit.* 33: *ut respexit eum A.* In his *respicere* est conspicere, videre. Serior latinitas. cf. ad Dict. II. 47. Pro aspicere ponere illud videtur Cic. pro Cluent. 61: *quem nemo recipere tecto, nemo adire, nemo alloqui, nemo respicere vellet.*

ut gratias referrent) C. inserit *invicem.* Sg. *gratiam. Gratiam referre* (*gratias* rarius esse docuit Brem. ad Nep. Them. 8, 7) apud Latinos est: beneficium remunerari. Talis relatae gratiae apud Henricum fieri mentionem supra accepimus. Atqui nostro loco formula illa alio sensu, licet vix vindicanda latinitate, capienda esse videtur. Nam sensum equidem, rerum ordini accommodatum, nullum extorquere possum, nisi hunc: tempus dederunt (de quo loquendi genere diximus ad c. 3), ut gratias, i. e. pulchritudinem suam invicem inliciendi causa ostenderent. Cui sententiae favere videntur Iscani versus 223—248, in quibus praesertim respice v. 245 sq. Quum huius non inelegantis poetae carmen parum sit vulgatum, versus integros descripsissem, nisi paginam explerent.

inviolatam) Sg. *non invitam.* Vi raptam esse clamat contextus, probaturque narratione Iscani et Henrici.

mulieres — depraedantur) i. e. rapiunt (ut est in C. ex glossa), ut praedam auferunt. Nove dictum. Habet idem verbum c. 16: *ad depraedandam* (Sg. et C. *praedandam*) *Moesium*, sed notione depopulandi, praedam agendi; qua illo, omnino raro, utuntur scriptores inde a Iustino et Apuleio. Dict. Cret. II. 16. *depraedatus* ponitur vi passiva.

Quod ubi H. abr. opp. vid.) Ita ex Sg. edidi. C. *Dum oppidani vid. Helenam raptam, diu p. cum A., nec Hel. er. valuere.* posteriora bene se habent. M. D. et O. *Quod opp. quum vidissent.* De *quod ubi* v. ad c. 4. Sequentia *ne Hel. er. posset* delenda videntur.

fanum exspoliavit) Sallust. Cat. 51: *fana atque domos exspoliari.*

4

interrogabant ab illis) Igitur, ut *rogare*, sic etiam *interrogare* ablativum personae cum praep. *ab* admittit? Aliud eiusmodi exemplum mihi ignotum esse fateor. — Sequens *venerant* adieci ex Sg. et C.

Cap. X.

Helena — placuit ei) Anacoluthon.

ubi D. et Ap. fanum est) Nempe ad oppidum Helaeam, ut infra Dares narrat. Ibidem etiam arae Dianae et Apollinis, ut ad templa solet. Cf. Iscan. III. 258.

ad Helaeam opp.) Sg. et C. *ad Helenam.* In cett. omittitur vox. *Helaeam* scribendum censuit Dresemius ad Iscan. III. 222: *Ignotos visura viros ad littora gressus Dirigit* (Helena), *acclivemque freto defertur Helaeam.* cf. v. 254. *urbis Helaea nomen.* — In seqq. libri, praeter C, habent *ubi Helena erat.*

quum se utrique respexissent) Cap. 21: *quem respiciens Al.* 24: *quem ut A. respexit.* 33: *ut respexit eum A.* In his *respicere* est conspicere, videre. Serior latinitas. cf. ad Dict. II. 47. Pro aspicere ponere illud videtur Cic. pro Cluent. 61: *quem nemo recipere tecto, nemo adire, nemo alloqui, nemo respicere vellet.*

ut gratias referrent) C. inserit *invicem.* Sg. *gratiam.* *Gratiam referre* (*gratias* rarius esse docuit Brem. ad Nep. Them. 8, 7) apud Latinos est: beneficium remunerari. Talis relatae gratiae apud Henricum fieri mentionem supra accepimus. Atqui nostro loco formula illa alio sensu, licet vix vindicanda latinitate, capienda esse videtur. Nam sensum equidem, rerum ordini accommodatum, nullum extorquere possum, nisi hunc: tempus dederunt (de quo loquendi genere diximus ad c. 3), ut gratias, i. e. pulchritudinem suam invicem inliciendi causa ostenderent. Cui sententiae favere videntur Iscani versus 223—248, in quibus praesertim respice v. 245 sq. Quum huius non inelegantis poetae carmen parum sit vulgatum, versus integros descripsissem, nisi paginam explerent.

inviolatam) Sg. *non invitam.* Vi raptam esse clamat contextus, probaturque narratione Iscani et Henrici.

mulieres — depraedantur) i. e. rapiunt (ut est in C. ex glossa), ut praedam auferunt. Nove dictum. Habet idem verbum c. 16: *ad depraedandam* (Sg. et C. *praedandam*) *Moesium*, sed notione depopulandi, praedam agendi; qua illo, omnino raro, utuntur scriptores inde a Iustino et Apuleio. Dict. Cret. II. 16. *depraedatus* ponitur vi passiva.

Quod ubi H. abr. opp. vid.) Ita ex Sg. edidi. C. *Dum oppidani vid. Helenam raptam, diu p. cum A., nec Hel. er. valuere.* posteriora bene se habent. M. D. et O. *Quod opp. quum vidissent.* De *quod ubi* v. ad c. 4. Sequentia *ne Hel. er. posset* delenda videntur.

fanum exspoliavit) Sallust. Cat. 51: *fana atque domos exspoliari.*

multo navigio immiserunt. Formulam saepius legimus apud Ictos. Modestin. Dig. 48, 29, 25: *Non eo modo puniendos eos, qui longo tempore in reatu agunt, quo eos, qui in recenti sententiam recipiunt.* Eadem latinitate Cic. Fam. II. 10: *in praesenti,* sc. tempore. Reprimere tamen non possum coniecturam *in re recenti, auf frischer That, sogleich;* quocum compara Liv. XL. 17: *in re praesenti.* An fortasse *ira recenti?* Iscan. 433: *Dum praeceps animus, et nil decoctius audet Ira recens.*

Cumque in litore Lesb. cet.) M. D. et O. *Lesbo navim solverunt, max. t. correpti, nusq. comparuerunt: postea dictum est, eos imm.* Sed Sg. et C. *Cumque* (C. *Quum*) *in litore Lesbio navim solverent, max. t. correptos* (C. *correpti*) *nusq. comparuisse creditum est: postea dictum est, eos imm.* Unde locum refingere visum est, ut prostat. Iscan. 432: *Lesboque relicta.* et postquam multis versibus ortum tempestate vitae discrimen certamenque cecinit, pergit v. 468: *Lesbos — secuta* (i. e. Lesbii secuti sunt) *Lacones, quos nec apud Phrygios, mediis nec repperit undis, credidit esse deos.* Guido: *Quidam credere voluerunt, eos divino munere factos deos et vivos translatos in coelum. Hinc est, quod poetae dixerunt, eos in coelum assumptos constituisse signum in zodiaci circulo.* Cf. Henric. c. 90. — Castor et Pollux, qui Paridem persequentes maris fluctibus intereunt, ab Henrico c. 46. pugnantes ad Troiam introducuntur.

inventa domi) Sg. *inventum domum.*

Cap. XII.

Hos se vidisse) Quos? Castorem et Pollucem? Interiisse eos ante bellum, modo narravit. En bilinguis scriptor! Sed intelligendi Graecorum Troianorumque duces esse videntur. Respice locum Guidonis a me in Praefat. allatum. — Mox Sg. et C. *a Dard. autem audisse.* Bene.

Castor et Pollux. *Facie pura, von reiner, frischer Gesichtshaut.* — *Bene figurati, von guter Körperbildung.* Compara Polyxenae *membra composita* et Aeneam *quadratum.* — *Corpore deducto* idem esse videtur atque Iscani IV. 76. *tenui productus corpore* de Antenore, quem Dares fuisse ait *longum, gracilem,* Malalas *μακρὸν, λεπτόν.* Cf. Iscan. IV. 142: *Naupliaden tenui progressum corpore;* quem Dares *gracilem, longum* vocat.

Helena. *Animi simplicis.* C. *animo simplici;* quo epitheto eodem casu ornantur etiam Polyxena et Briseis. Significatur autem *eine schlichte, ungekünstelte Gemüthsart.* — *Blandam, einschmeichelnd, überredend.* cf. Iscan. 195. — *Cruribus optimis.* Iscan. 188: *Pes brevis incessu terram libante supino Lascivum suspendit iter, crurumque decora Mobilitas compto libramine ponderat artus.* Polyxenam ornant *crura recta, pedes optimi.* — *Notam inter duo sup.* Guido: *quan-*

dam modicam et tenuem cicatricem, quae miro modo decebat eandem. cf. Iscan. 191. ibique Dresem. — *Ore pusillo.* Iscan. 184: *et alta, Lenius ut pressis insidant basia labris, Parcius in roseum consurgunt ora tumorem.* — Helenae pulchritudinem depingere veterum certarunt plures. v. Dresem. ad Iscan. 172. Iscanus eam descripit versibus non minus triginta sex.

Priamus. *Aquilino corpore.* Corpus aquilinum tribuitur etiam Hecubae, Priami uxori, et Aiaci Locro: significari a scriptore barbaro videtur corpus robustum et regia maiestate praeditum. Iscan. IV. 43: *Celsa duci Priamo late surgentibus armis Effulcit roseum cervix caput, ardua scribunt Membra virum, blandoque genas terrore minaces Regius ornat honos.* Sed locis tribus omnibus corrigendum censui *aquilo corpore.* Plaut. Poen. V. 2, 152: *Statura haud magna, corpore aquilo.* Color aquilus medius esse fertur inter album et nigrum. v. Intp. ad Plaut. et Forcellin. Lex. Ignorant alii hunc Priami colorem: a Malala p. 105 ed. Bonn. vocatur πυῤῥόχροος, Hecuba μελίχροος, Aiax μελίχροος, μελάνθριξ. — Guido: *Scripsit* (Dares) *Priamum — hominem strenuitatis multae, virum intrepidum et absque timore, cibos valde diluculo affectantem, blanditias hominum habentem exosas; fuit enim in sermonibus suis omnino veridicus, iustitiam coluit, sonos musicos et cantationes amoris libenter audivit: nec fuit rex alius, qui maiori honore suos commilitones amasset, et maiorum donorum affluentia dilasset eosdem.*

Hector. *Candidum.* Malal. μελάγχροος. — *Strabonem.* Edidi *strabum* ex Sg. et C. Στραβὸς est ap. Malal. — *Pernicibus membris.* Guido: *habuit membra durissima, sustinentia pondera magna laborum.* — *Vultu venerabili — decentem — dignum.* Coniungenda haec videntur omniaque ad vultum spectare, significantia: *ein ehrwürdiges, anständiges, würdevolles Gesicht, Ansehen.* Epitheto *decens* subiecta etiam notio est pulchritudinis, decōris. v. Ovid. ap. Senec. Controv. II. 10. et Fast. V. 23. in Forcellin. Lex. Etiam aliquam vultus serenitatem haec vox amplectitur. Claudian. de VI Cons. Hon. v. 537: *Ipse favens votis, solitoque decentior aer,* i. e. serenior. Quod sensit Iscanus, canens v. 53: *faciem lanugo serenam induit.* — *Civibus clementem.* Guido: *nunquam verbum iniuriosum aut indecens ab ore eius exivit.* cf. Iscan. 53. — *Amori aptum.* Guido: *Nunquam legitur aliquis in aliquo regno fuisse, qui tantum a suis regnicolis amaretur.*

Deiphobus et Helenus. *Doctum.* Guido: *multis erat edoctus liberalium artium disciplinis.* Cf. Iscan. 59: *colit hic artes, hic arma fatigat: Deiphobum Mavors, Helenum demulcet Apollo.* *Vatem* om. Sg. — Multis Deiphobum Helenumque ornat Malalas.

Troilus. *Magnum.* Guido: *Licet multum fuerit corpore magnus, magis tamen fuit corde magnanimus; animosus multum, sed multam habuit in sua animositate temperiem.* — *Pulcerrimum.* Guido: *Dilectus plurimum a puellis, cum ipse aequalem servando modestiam delectaretur in illis.* — *Valentem.* Iscan. 61: *Mente gigas, aetate puer,*

nullique secundus Audendo virtutis opus. — *Cupidum virtutis.* Iscan. III. 65: *bellique sititor et gladii consultor.*

Alexander. *Fortem.* Guido: *Arcus magisterio excellenter edoctus, et in virtute venandi multum fuit armorum strenuitate securus, et rigidus miles in bellis.* *Εὐσθενής* quidem et *τοξότης εὔστοχος* est apud Malalam, at *δειλός*. — *Capillo molli et flavo.* v. Iscan. IV. 68 sqq. — *Ore venusto.* Malal. *μεγαλόστομος*. — *Cupidum imperii.* Malal. *φιλήδονος*.

Aeneas. *Rufum.* Malal. *πυῤῥάκης, λευκός:* illud ad capillum spectat, hoc ad cutem. Bene Iscan. IV. 72: *crine minax.* — *Quadratum, gedrängt, gesetzt, von gemessenem Körperbau.* Malal. *κονδοειδής, παχύς, εὔστηθος.* Quadrati a nostro dicuntur etiam Aiax Oileus et Diomedes: et viri docti fere intelligunt staturam mediam. Sueton. Vesp. 20: *Statura fuit quadrata, compactis firmisque membris.* Cornel. Cels. II. 1: *Corpus habilissimum quadratum est, neque gracile neque obesum.* cf. Dresem. ad Iscan. IV. 125. Sed Iscanus et Guido videntur intelligere *einen breitschulterigen, viereckigen, vierschrötigen Menschen.* Nam de Aenea Guido: *pectore grossus, parvus vero corpore.* Iscan. 74: *stabiles libratur in artus, fusis humeris.* de Aiace Guido: *amplis scapulis.* Iscan. 116: *fusi artus.* de Diomede Guido: *amplo pectore, robustis scapulis.* — *Fortem cum consilio.* Sg. M. et D. om. *cum.* C. *fortem in cons.* Secutus sum O. Graeci Aeneam *νοῦν τῶν Τρώων* vocabant. Guido: *sanis consiliis satis plenus, mirabiliter sapiens et multa litteratura peritus.* — Addit Guido: *Inter alios Troiae maiores nullus extitit, qui tantarum rerum immobilium possessionibus abundaret, locuples in castris, dives in villis.*

Post Antenorem Guido inserit Polydamantis et Memnonis characterem, a Darete ut et Iscano praetermissum. Ille autem ita scribit: „*Polydamas*, iuvenis speciosus, multa fuit strenuitate conspicuus, laudandus moribus, corpore longus et gracilis, sicut prior (Antenor), sed parum fusco colore respersus; multum fuit hic fortis in viribus et valde potens in armis, ad irascendum tamen velox, sed moderamine multo frenatus. Rex vero *Memnon* pulcherrima forma, sed grandis, latis scapulis, grossis brachiis, pectore durus, crinibus autem crispatis et flavis, oculorum vero eius orbes nigro fuerant colore perlucidi, mirae strenuitatis miles, et qui in Troiano bello multa et laudanda peregit.“ — Miror quod Guido Memnonem Graecis adnumerat ducibus quum auxilio fuerit Troianis.

Hecuba. *Magnam.* Malal. *τελεία.* — Addit Guido: *fuit mirabilis sagacitatis, illustris, multis erudita doctrinis.* Iscan. 80: *nec partu species effaeta frequenti Marcida vectoris uteri dispendia sentit.*

Andromacha. *Candidam:* ad cutem pertinet. Malalae *ὑπόξανθος* ad crinem spectat. Guido: *lacteo candore refulgens, rubicunda maxillis, roseis labris, et caesarie deaurata.* — *Longam.* Malal. *δι-*

nullique secundus Audendo virtutis opus. — *Cupidum virtutis.* Iscan. III. 65: *bellique sititor et gladii consultor.*

Alexander. *Fortem.* Guido: *Arcus magisterio excellenter edoctus, et in virtute venandi multum fuit armorum strenuitate securus, et rigidus miles in bellis.* Εὐσθενής quidem et τοξότης εὔστοχος est apud Malalam, at δειλός. — *Capillo molli et flavo.* v. Iscan. IV. 68 sqq. — *Ore venusto.* Malal. μεγαλόστομος. — *Cupidum imperii.* Malal. φιλήδονος.

Aeneas. *Rufum.* Malal. πυῤῥάκης, λευκός: illud ad capillum spectat, hoc ad cutem. Bene Iscan. IV. 72: *crine minax.* — *Quadratum, gedrängt, gesetzt, von gemessenem Körperbau.* Malal. κονδοειδής, παχύς, εὔστηθος. Quadrati a nostro dicuntur etiam Aiax Oileus et Diomedes: et viri docti fere intelligunt staturam mediam. Sueton. Vesp. 20: *Statura fuit quadrata, compactis firmisque membris.* Cornel. Cels. II. 1: *Corpus habilissimum quadratum est, neque gracile neque obesum.* cf. Dresem. ad Iscan. IV. 125. Sed Iscanus et Guido videntur intelligere *einen breitschulterigen, viereckigen, vierschrötigen Menschen.* Nam de Aenea Guido: *pectore grossus, parvus vero corpore.* Iscan. 74: *stabiles libratur in artus, fusis humeris.* de Aiace Guido: *amplis scapulis.* Iscan. 116: *fusi artus.* de Diomede Guido: *amplo pectore, robustis scapulis.* — *Fortem cum consilio.* Sg. M. et D. om. *cum.* C. *fortem in cons.* Secutus sum O. Graeci Aeneam νοῦν τῶν Τρώων vocabant. Guido: *sanis consiliis satis plenus, mirabiliter sapiens et multa litteratura peritus.* — Addit Guido: *Inter alios Troiae maiores nullus extitit, qui tantarum rerum immobilium possessionibus abundaret, locuples in castris, dives in villis.*

Post Antenorem Guido inserit Polydamantis et Memnonis characterem, a Darete ut et Iscano praetermissum. Ille autem ita scribit: „*Polydamas*, iuvenis speciosus, multa fuit strenuitate conspicuus, laudandus moribus, corpore longus et gracilis, sicut prior (Antenor), sed parum fusco colore respersus; multum fuit hic fortis in viribus et valde potens in armis, ad irascendum tamen velox, sed moderamine multo frenatus. Rex vero *Memnon* pulcherrima forma, sed grandis, latis scapulis, grossis brachiis, pectore durus, crinibus autem crispatis et flavis, oculorum vero eius orbes nigro fuerant colore perlucidi, mirae strenuitatis miles, et qui in Troiano bello multa et laudanda peregit." — Miror quod Guido Memnonem Graecis adnumerat ducibus quum auxilio fuerit Troianis.

Hecuba. *Magnam.* Malal. τελεία. — Addit Guido: *fuit mirabilis sagacitatis, illustris, multis erudita doctrinis.* Iscan. 80: *nec partu species effaeta frequenti Marcida vectoris uteri dispendia sentit.*

Andromacha. *Candidam:* ad cutem pertinet. Malalae ὑπόξανθος ad crinem spectat. Guido: *lacteo candore refulgens, rubicunda maxillis, roseis labris, et caesarie deaurata.* — *Longam.* Malal. δι-

qui vulgo firmus et constans. — *Dapsilem.* Iscan. 114: *cui cura iuvare muneribus.* — Addit Iscanus: *eloquio leni.* Et Guido sic eum describit: *Tantalus* (l. *Patroclus*) *vero fuit corpore grandis, fuit fortis multum, variis oculis, candidus rubore permixto, veridicus, humilis, lites fugiens sed proelia iusta peroptans.* Utrum hinc pro *verecundus* Daretis legendum *veridicus*, an ex Iscano *vere facundus?*

Aiax Oileus. *Quadratum.* At Malal. μακρός. Homerus: ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε, ἔξοχος Ἀργείων κεφαλὴν καὶ εὐρέας ὤμους. — *Iucundum.* Guido: *facilis ad loquendum.* Iscan. 116: *vox teneris discincta vocis, mens ardua.* in quibus priora non intelligo: *vocis* corruptum videtur, scribendumque *sonis.* cf. v. 119: *serenis sonis.* Arduae menti convenit Malalae μεγαλόψυχος; at Guido ait: *multum vero fuit pusillanimus.* — *Fortem.* C. addit *sagacem.* Fuitne *salacem?* Malal. καταγύναιος. Memento Cassandrae raptatae et corruptae. Propensior tamen animus est, ut credam, *sagacem* originem debere sequenti *Aiacem.* — Praeterea Guido: *semper vestibus caris comptus.*

Aiax Telamonius. *Voce clara.* Guido: *Delectabatur in cantu, dum vocem commode haberet, cantionum et sonorum in multa copiositate repertor.* — *Coma crispa, animo simplici.* Ex Sg. et C. haec mihi recipienda videbantur. Guido: *nigris crinibus sed crispatis; qui pompas in suis virtutibus non dilexit.* Iscan. 118: *Aiacem coma pulla venustat, in torquem collecta levem.* 120: *mens fraudis hebes.* — *hostem.* Sg. *hoste.*

Ulixes. v. Dacer. ad h. l. et Dresem. ad Iscan. 121. — *Formosum.* Sg. et C. *firmum.*

Diomedes. *Corpore honesto* i. q. pulchro. Supra: *Patroclum, corpore pulcro.* Pariter infra: *Protesilaum, vultu honesto;* pro quo c. 12: *Priamum vultu pulcro.* Cf. Ruhnken. ad Terent. Dict. p. 19. — *Clamosum.* Quis nescit Homericum βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης? — Addit Guido: *in promissis fallax; libidinosus quidem multum, et qui permultas traxit angustias ob fervorem amoris.*

Nestor. *Naso obunco.* Iscan. 131: *Nasi grata minus brevitas incurva sedentis.* Philostr. Her. p. 671: μὴ ἀποκρεμώμενον τὴν ῥῖνα. C. *naso longo.* — *Longum.* Sg. *largum.* — Quod post *latum* in libris sequitur *maximum*, auctoritate C delevi, ob praecedens *magnum.* — *Candidum.* Iscan. *senioque nitenti.* — Addit Guido: *ad irascendum facilis, et provocatus ad iram, nulla poterat frenari temperie, licet esset in eo brevi spatio duratura. Huic nullus aequari potuit in tanta sinceritate fidelitatis amicus.*

Protesilaus. *Corpore candido.* Iscan. 132: *vernante gena, candente capillo.* Philostratus κόμης ξανθῆς meminit. — *Temerarium.* Iscan. 135: *Nil grave, nil aurum* (l. *arduum*) *censet, nil linquit inausum.*

qui vulgo firmus et constans. — *Dapsilem.* Iscan. 114: *cui cura iuvare muneribus.* — Addit Iscanus: *eloquio leni.* Et Guido sic eum describit: *Tantalus* (l. *Patroclus*) *vero fuit corpore grandis, fuit fortis multum, variis oculis, candidus rubore permixto, veridicus, humilis, lites fugiens sed proelia iusta peroptans.* Utrum hinc pro *verecundus* Daretis legendum *veridicus*, an ex Iscano *vere facundus*?

Aiax Oileus. *Quadratum.* At Malal. μακρός. Homerus: ἀνὴρ ἠΰς τε μέγας τε, ἔξοχος Ἀργείων κεφαλὴν καὶ εὐρέας ὤμους. — *Iucundum.* Guido: *facilis ad loquendum.* Iscan. 116: *vox teneris discincta vocis, mens ardua.* in quibus priora non intelligo: *vocis* corruptum videtur, scribendumque *sonis.* cf. v. 119: *serenis sonis.* Arduae menti convenit Malalae μεγαλόψυχος; at Guido ait: *multum vero fuit pusillanimus.* — *Fortem.* C. addit *sagacem.* Fuitne *salacem?* Malal. καταγύναιος. Memento Cassandrae raptatae et corruptae. Propensior tamen animus est, ut credam, *sagacem* originem debere sequenti *Aiacem.* — Praeterea Guido: *semper vestibus caris comptus.*

Aiax Telamonius. *Voce clara.* Guido: *Delectabatur in cantu, dum vocem commode haberet, cantionum et sonorum in multa copiositate repertor.* — *Coma crispa, animo simplici.* Ex Sg. et C. haec mihi recipienda videbantur. Guido: *nigris crinibus sed crispatis; qui pompas in suis virtutibus non dilexit.* Iscan. 118: *Aiacem coma pulla venustat, in torquem collecta levem.* 120: *mens fraudis hebes.* — *hostem.* Sg. *hoste.*

Ulixes. v. Dacer. ad h. l. et Dresem. ad Iscan. 121. — *Formosum.* Sg. et C. *firmum.*

Diomedes. *Corpore honesto* i. q. pulchro. Supra: *Patroclum, corpore pulcro.* Pariter infra: *Protesilaum, vultu honesto;* pro quo c. 12: *Priamum vultu pulcro.* Cf. Ruhnken. ad Terent. Dict. p. 19. — *Clamosum.* Quis nescit Homericum βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης? — Addit Guido: *in promissis fallax; libidinosus quidem multum, et qui permultas traxit angustias ob fervorem amoris.*

Nestor. *Naso obunco.* Iscan. 131: *Nasi grata minus brevitas incurva sedentis.* Philostr. Her. p. 671: μὴ ἀποκρεμώμενον τὴν ῥῖνα. C. *naso longo.* — *Longum.* Sg. *largum.* — Quod post *latum* in libris sequitur *maximum*, auctoritate C delevi, ob praecedens *magnum.* — *Candidum.* Iscan. *senioque nitenti.* — Addit Guido: *ad irascendum facilis, et provocatus ad iram, nulla poterat frenari temperie, licet esset in eo brevi spatio duratura. Huic nullus aequari potuit in tanta sinceritate fidelitatis amicus.*

Protesilaus. *Corpore candido.* Iscan. 132: *vernante gena, candente capillo.* Philostratus κόμης ξανθῆς meminit. — *Temerarium.* Iscan. 135: *Nil grave, nil aurum* (l. *arduum*) *censet, nil linquit inausum.*

image
not
available

image
not
available

image
not
available

image not available

audivit, quia h. parati sunt) Pro: hostes paratos esse. Eutrop. V. 3: *responsum est, si id faceret, quod et ipse bellum pateretur*, pro: et ipsum bellum passurum esse. Guido: *quae pro certo creditur, quod fuerit insula.* Idem: *certum est, quod angelus apparuit.* et alia. Latinitati ecclesiasticae proprium est, *quod* et *quia* uti loco accus. c. infin. Cf. ad c. 29. Guido ponit etiam *quod* pro *ut* in his: *tanta pinguetudine tumefactus, quod vix se ipsum ducere poterat.* Modo non absimili post *verum est* loco accus. c. infin. ponit *ut* Nepos Hannib. init. ubi v. Bremi.

magno animo) i. e. magno studio, studiose. Cap. 35: *magno animo in hostes impressionem facit*, i. e. animose, fortiter; ubi C. *virili animo*, ut c. 12. dicitur *virili mente*, et 21. *viriliter.* Cap. 38: *Priamus magno animo surgit* i. e. irritatus, iratus. Attendas quaeso ad haec; *animus* enim tribus hisce locis eadem in formula de diverso ubique animi adfectu dicitur.

victuros) Ita scripsi ex C. In cett. *victores*, sc. fore. — Iscan. IV. 248: *Vincitis ultores Danai, grave Marte bilustri Haeret opus, decimum sequitur victoria bellum.*

divinus) qui vim habet divinandi et futura praedicere callet. Cic. de Fato c. 8: *Falli sperat Chaldaeos ceterosque divinos.*

dona propter Phryges cet.) Hic est verborum ordo in Sg. et C. In ceteris libris legitur: *et pro Phrygibus a s. p. m. dona Ap. port.* Etiam C. *pro Phrygibus.* Sed quid hoc est? Calchantem fuisse Phrygem, non dicit Dares, licet hoc credat Daceria; dicit autem, eum a populo suo, quicunque fuit, missum ad Apollinem esse cum donis pro Phrygibus. De patria Calchantis, ut de ea re hic memorem, inter veteres non constat: Mycenis eum Troiam venisse, scribit Hyginus; ex Acarnania, Dictys; in Euboea natum, Abantis progeniem, Porphyrius apud Eustathium. Verba autem *pro Phrygibus* non possunt ea significare aliud', nisi: propter Phryges. Exempla, in quibus *pro* audit propter, habet Forcell. Lex. At vero Sg. praebet ꝓ *frixis. frixis* est *Phryges* (vix enim aliud nomen latere existimem); itaque ꝓ, quod in MSS. solet esse *pro*, etiam *per*, hoc loco nihil potest esse nisi *propter.* Eadem corruptio c. 40.

simul cons. de regno reb. suis) Debentur haec Sg. et C. Perperam ea in ceteris libris omissa esse, liquet ex Iscan. IV. 254: *Hic patriae et propriis scitatum oracula regnis Venerat. Simul* i. e. una cum Achille, eodem tempore quo Achilles.

ne inde disc. prius) Sg. et C. *ne vel inde prius disc.* et sic editum volui. *Vel* eleganter ponitur pro etiam; cuius generis exempla habet Forcell. Lex. — De oraculo cf. Iscan. IV. 256 sqq.

secum recipiunt) i. e. ad se recipiunt, excipiunt. Insolens formula est, aeque ac Dictyis: *secum aliquem adhibere, secum aliquem adiungere.* v. Praefat ad Dict. p. XLV.

ut revertantur et primum in Aul. pr.) Ita scribendum est. Audiamus Iscanum IV:

audivit, quia h. parati sunt) Pro: hostes paratos esse. Eutrop. V. 3: *responsum est, si id faceret, quod et ipse bellum pateretur*, pro: et ipsum bellum passurum esse. Guido: *quae pro certo creditur, quod fuerit insula.* Idem: *certum est, quod angelus apparuit.* et alia. Latinitati ecclesiasticae proprium est, *quod* et *quia* uti loco accus. c. infin. Cf. ad c. 29. Guido ponit etiam *quod* pro *ut* in his: *tanta pinguetudine tumefactus, quod vix se ipsum ducere poterat.* Modo non absimili post *verum est* loco accus. c. infin. ponit *ut* Nepos Hannib. init. ubi v. Bremi.

magno animo) i. e. magno studio, studiose. Cap. 35: *magno animo in hostes impressionem facit*, i. e. animose, fortiter; ubi C. *virili animo*, ut c. 12. dicitur *virili mente*, et 21. *viriliter.* Cap. 38: *Priamus magno animo surgit* i. e. irritatus, iratus. Attendas quaeso ad haec; *animus* enim tribus hisce locis eadem in formula de diverso ubique animi adfectu dicitur.

victuros) Ita scripsi ex C. In cett. *victores*, sc. fore. — Iscan. IV. 248: *Vincitis ultores Danai, grave Marte bilustri Haeret opus, decimum sequitur victoria bellum.*

divinus) qui vim habet divinandi et futura praedicere callet. Cic. de Fato c. 8: *Falli sperat Chaldaeos ceterosque divinos.*

dona propter Phryges cet.) Hic est verborum ordo in Sg. et C. In ceteris libris legitur: *et pro Phrygibus a s. p. m. dona Ap. port.* Etiam C. *pro Phrygibus.* Sed quid hoc est? Calchantem fuisse Phrygem, non dicit Dares, licet hoc credat Daceria; dicit autem, eum a populo suo, quicunque fuit, missum ad Apollinem esse cum donis pro Phrygibus. De patria Calchantis, ut de ea re hic memorem, inter veteres non constat: Mycenis eum Troiam venisse, scribit Hyginus; ex Acarnania, Dictys; in Euboea natum, Abantis progeniem, Porphyrius apud Eustathium. Verba autem *pro Phrygibus* non possunt ea significare aliud', nisi: propter Phryges. Exempla, in quibus *pro* audit propter, habet Forcell. Lex. At vero Sg. praebet ꝑ *frixis. frixis* est *Phryges* (vix enim aliud nomen latere existimem); itaque ꝑ, quod in MSS. solet esse *pro*, etiam *per*, hoc loco nihil potest esse nisi *propter.* Eadem corruptio c. 40.

simul cons. de regno reb. suis) Debentur haec Sg. et C. Perperam ea in ceteris libris omissa esse, liquet ex Iscan. IV. 254: *Hic patriae et propriis scitatum oracula regnis Venerat. Simul* i. e. una cum Achille, eodem tempore quo Achilles.

ne inde disc. prius) Sg. et C. *ne vel inde prius disc.* et sic editum volui. *Vel* eleganter ponitur pro etiam; cuius generis exempla habet Forcell. Lex. — De oraculo cf. Iscan. IV. 256 sqq.

secum recipiunt) i. e. ad se recipiunt, excipiunt. Insolens formula est, aeque ac Dictyis: *secum aliquem adhibere, secum aliquem adiungere.* v. Praefat ad Dict. p. XLV.

ut revertantur et primum in Aul. pr.) Ita scribendum est. Audiamus Iscanum IV:

Bistones frustra auxilium ferebant, Hercules obtruncavit. Apollod. II. 5, 8.

reddidisse) Pro tradidisse, ut est in C. Huc pertinet integra adnotatio Bremii ad Nep. Hamilc. 1, 5. Cf. ad c. 42. Infra: *regnum suum-tradidit.* Iscan. 436: *tibi regna damus*, ait Telepho Teuthras.

eius fil. T. ei sup. V.) *Eius* i. e. Herculis; *ei* i. e. Teuthranti. *Daceria.* Mox post *regnum suum* Sg. et C. addunt *et Moesiam.*

plus multo) ut Cicero: *ante multo*, *ante paulo.* Horat. Od. III. 20, 3. *post paulo.* ubi v. Bentleius.

comm. et frum., quot annis) M. D. et O. *commeatu tot annis quibus mor.* Sed Sg. *si commeato frumento quot annis de eo regno eos adiuvet.* C. *si commeatus frumento quotannis ex eo regno advehat, quam si ad Troiam dimicaturus accedat.* Unde effeci, quod editum vides. *Commeatus et frumentum* coniungitur apud Caesarem. v. Oudendorp. ad B. G. III. 7. ubi pari modo plerisque in libris *commeatus* excidit. Ipse Dar. 26: *ut commeatus compararent et frumentum — supportarent.*

cum magno praedae comm.) M. D. et O. *cum magna praeda.* Atqui Sg. *cum magno praedae commercio cum exercitu ad T. rev.* C. *cum magno praedae commercio ad ex T. rev.* Dices *commercio* deberi librario codicis Sg., ob sonum videlicet sequentium *cum exercitu.* Attamen duorum librorum consensum sequi placuit. Significatur, opinor, magna copia et quasi commeatus alimentorum praedatione captorum; *ein grosser Vorrath, ein Markt von Beute.* Cf. Front. Strat. 2, 5: *Certior factus, hostem inopem commercio laborare,* i. e. cibis, alimentis.

Cap. XVII.

pacifice) Serior latinitas. Boni dicunt *cum pace.*

Res consulto geritur) Ita in C. est. Sg. *consultum.* Cett. *consultu.* Cap. 19. libri omnes *consulto Ag. praeficiunt.* c. 23 fin. O. *Priamus consulto facit*, cett. *consulte.* *Consultu* (i. q. consilio) in MSS. etiam aliorum scriptorum invenitur; sed ex al. MSS. editores fere praetulerunt *consulto.* *Consulto* autem ablativus participii absolutus est, ut *cognito, audito,* et alia permulta, explicandus: postquam consultum est, consilio habito. Eiusdem significationis est c. 31. 33. 42. *ex consilii sententia.* et c. 36. *ex consilio.*

Cap. XVIII.

Priamo adv. d. Gr.) Sic scripsi ex Sg. lectione *Pr. adversum ducatores hi.* et C. *Priami adversus ductores Graecorum hi.* In cett. *Priamo ductores hi.* — *Adesse ad auxilium*, barbarum est.

insinuandas) i. e. indicandas. v. ad Dict. Praef. p. XLIX.

de Zelia Pand. cet.) De Pandaro recte tradit. v. Hom. Il. II.

Bistones frustra auxilium ferebant, Hercules obtruncavit. Apollod. II. 5, 8.

reddidisse) Pro tradidisse, ut est in C. Huc pertinet integra adnotatio Bremii ad Nep. Hamilc. 1, 5. Cf. ad c. 42. Infra: *regnum suum-tradidit.* Iscan. 436: *tibi regna damus*, ait Telepho Teuthras.

eius fil. T. ei sup. V.) *Eius* i. e. Herculis; *ei* i. e. Teuthranti. *Daceria.* Mox post *regnum suum* Sg. et C. addunt *et Moesiam.*

plus multo) ut Cicero: *ante multo*, *ante paulo.* Horat. Od. III. 20, 3. *post paulo.* ubi v. Bentleius.

comm. et frum., quot annis) M. D. et O. *commeatu tot annis quibus mor.* Sed Sg. *si commeato frumento quot annis de eo regno eos adiuvet.* C. *si commeatus frumento quotannis ex eo regno advehat, quam si ad Troiam dimicaturus accedat.* Unde effeci, quod editum vides. *Commeatus et frumentum* coniungitur apud Caesarem. v. Oudendorp. ad B. G. III. 7. ubi pari modo plerisque in libris *commeatus* excidit. Ipse Dar. 26: *ut commeatus compararent et frumentum — supportarent.*

cum magno praedae comm.) M. D. et O. *cum magna praeda.* Atqui Sg. *cum magno praedae commercio cum exercitu ad T. rev.* C. *cum magno praedae commercio ad ex T. rev.* Dices *commercio* deberi librario codicis Sg., ob sonum videlicet sequentium *cum exercitu.* Attamen duorum librorum consensum sequi placuit. Significatur, opinor, magna copia et quasi commeatus alimentorum praedatione captorum; *ein grosser Vorrath, ein Markt von Beute.* Cf. Front. Strat. 2, 5: *Certior factus, hostem inopem commercio laborare*, i. e. cibis, alimentis.

CAP. XVII.

pacifice) Serior latinitas. Boni dicunt *cum pace.*

Res consulto geritur) Ita in C. est. Sg. *consultum.* Cett. *consultu.* Cap. 19. libri omnes *consulto Ag. praeficiunt.* c. 23 fin. O. *Priamus consulto facit*, cett. *consulte.* *Consultu* (i. q. consilio) in MSS. etiam aliorum scriptorum invenitur; sed ex al. MSS. editores fere praetulerunt *consulto.* *Consulto* autem ablativus participii absolutus est, ut *cognito, audito*, et alia permulta, explicandus: postquam consultum est, consilio habito. Eiusdem significationis est c. 31. 33. 42. *ex consilii sententia.* et c. 36. *ex consilio.*

CAP. XVIII.

Priamo adv. d. Gr.) Sic scripsi ex Sg. lectione *Pr. adversum ducatores hi.* et C. *Priami adversus ductores Graecorum hi.* In cett. *Priamo ductores hi.* — *Adesse ad auxilium*, barbarum est.

insinuandas) i. e. indicandas. v. ad Dict. Praef. p. XLIX.

de Zelia Pand. cet.) De Pandaro recte tradit. v. Hom. Il. II.

quam corruptionem adiuverit etiam superius similiter sonans *de Paeonia.* In corruptelis *Portius*, *Foricus*, *phortus* repetitur nomen *Phorcys.* Apud Iscan. IV. 11: *Phorcus Paeonides.* In *Sanias* latet *Asius* (ex Moesia, de quo ad Dict. II. 35). In *Asimaus* prima syllaba *as* debetur syllabae ultimae praecedentis *Sanias;* ut in *imaus* latere videatur *Ennomus;* cui ex cetera farragine adiici possit *Chromis* sive *Chromius.* v. ad Dict. l. c. Uterque alio quidem Daretis loco haud occurrit; attamen *Cromius* exhibetur Iscan. VI. 236. Nemo me nimiae audaciae increpabit, opinor, quod ex eadem farragine ad *Epistrophum* bene mihi videor extricasse *Odium*, de quo v. ad Dict. l. c. Si quis in eruendis nominibus felicior est, amplius cogitet: memet periculum facere taedet. In M. D. et O. totus locus sic exstat: *Antiphus et Mesthles de Maeonia. Ascanius et Phorcys de Ascania. De Paphlag.*

Perses et Memnon) Nominatur *Perses* Iscan. VI. 57. Perses, *Admestae* filius, exhibetur etiam infra c. 26. ubi tamen nomen corruptum esse debet, quia Graecorum, non Troianorum dux desideratur. Memnon Iscan. IV. 10. *Maurus* vocatur; poetice pro Aethiops. Persarum dux perhibetur infra c. 33. et Iscan. VI. 344. Ut brevi dicam: Quemadmodum Dictys Memnoni praefectum adiunxit Phalam seu Phalantem, Malalas et Tzetzes Polydamantem et Phoenicem, Quintus Thalium, Mentem et Pyrrhasidem, ita Dares Persen, intelligens Persarum ducem. De quibus ducibus disputavimus ad Dict. IV. 4.

Archilochus) et Acamas, Antenoris filii, Aeneae adiunguntur Hom. Il. II. 823.

Exhibitis nonnullis ducibus, Iscanus, omnes enumerare nolens, IV. 15. pergit: *Dat Ganges Arabem, Syrium largitur Orontes, Dat Scythicos Tanais.* Erunt, qui ducum populorumque recensione Henrici (c. 34 fol. 59) delectentur: quare hic sequatur delectus. *Der Sultan von Babylon brachte* 1000 *Mann. Samyledech von Raldet* 1100. *Wirsilion von Medon* 1300 *Ritter*, *und* 500 *Seiander. Florimander König von Aegypten* 700 *Mann. Amuralt von Tarfian* 900. *Panfilias König von Persien* 1100. *Der König Pandalus* 900 *Fussgänger und* 1000 *Ritter. Wargalin von Arabien* 500 *Ritter. Arhunehat ein Markgraf* 500 *Ritter. Pelagry König von Maroch* 1200 *Mann. Aureliant König von Herusalem* 1000 *Ritter. Olifron König von Morenland* 1000 *Moren. Clarinus Graf von Bore* 8000 *Schützen u. s. w. Epistropolus, König in den Inseln, die nahe bei den Inseln sind, wo die Frauen sind, die Amosones heissen, der kam mit einem fremden Volke, die waren oben Mann und unten Thier oder Vieh, und konnte niemand ihre Sprache verstehen.*

qui parabantur) Sg. *qui pararent.* C. *qui cuncta paranda pararent.* Fuitne *qui paruerunt?* an potius *qui cuncta paranda pararet*, sc. Hector, omnium ducum princeps?

quam corruptionem adinverit etiam superius similiter sonans *de Paeonia.* In corruptelis *Portius*, *Foricus*, *phortus* repetitur nomen *Phorcys.* Apud Iscan. IV. 11: *Phorcus Paeonides.* In *Sanias* latet *Asius* (ex Moesia, de quo ad Dict. II. 35). In *Asimaus* prima syllaba *as* debetur syllabae ultimae praecedentis *Sanias;* ut in *imaus* latere videatur *Ennomus;* cui ex cetera farragine adiici possit *Chromis* sive *Chromius.* v. ad Dict. l. c. Uterque alio quidem Daretis loco haud occurrit; attamen *Cromius* exhibetur Iscan. VI. 236. Nemo me nimiae audaciae increpabit, opinor, quod ex eadem farragine ad *Epistrophum* bene mihi videor extricasse *Odium*, de quo v. ad Dict. l. c. Si quis in eruendis nominibus felicior est, amplius cogitet: memet periculum facere taedet. In M. D. et O. totus locus sic exstat: *Antiphus et Mesthles de Maeonia. Ascanius et Phorcys de Ascania. De Paphlag.*

Perses et Memnon) Nominatur *Perses* Iscan. VI. 57. Perses, *Admestae* filius, exhibetur etiem infra c. 26. ubi tamen nomen corruptum esse debet, quia Graecorum, non Troianorum dux desideratur. Memnon Iscan. IV. 10. *Maurus* vocatur; poetice pro Aethiops. Persarum dux perhibetur infra c. 33. et Iscan. VI. 344. Ut brevi dicam: Quemadmodum Dictys Memnoni praefectum adiunxit Phalam seu Phalantem, Malalas et Tzetzes Polydamantem et Phoenicem, Quintus Thalium, Mentem et Pyrrhasidem, ita Dares Persen, intelligens Persarum ducem. De quibus ducibus disputavimus ad Dict. IV. 4.

Archilochus) et Acamas, Antenoris filii, Aeneae adiunguntur Hom. Il. II. 823.

Exhibitis nonnullis ducibus, Iscanus, omnes enumerare nolens, IV. 15. pergit: *Dat Ganges Arabem, Syrium largitur Orontes, Dat Scythicos Tanais.* Erunt, qui ducum populorumque recensione Henrici (c. 34 fol. 59) delectentur: quare hic sequatur delectus. *Der Sultan von Babylon brachte* 1000 *Mann. Samyledech von Raldet* 1100. *Wirsilion von Medon* 1300 *Ritter*, *und* 500 *Seiander. Florimander König von Aegypten* 700 *Mann. Amuralt von Tarfian* 900. *Panfilias König von Persien* 1100. *Der König Pandalus* 900 *Fussgänger und* 1000 *Ritter. Wargalin von Arabien* 500 *Ritter. Arhunehat ein Markgraf* 500 *Ritter. Pelagry König von Maroch* 1200 *Mann. Aureliant König von Herusalem* 1000 *Ritter. Olifron König von Morenland* 1000 *Moren. Clarinus Graf von Bore* 8000 *Schützen u. s. w. Epistropolus, König in den Inseln, die nahe bei den Inseln sind, wo die Frauen sind, die Amosones heissen, der kam mit einem fremden Volke, die waren oben Mann und unten Thier oder Vieh, und konnte niemand ihre Sprache verstehen.*

qui parabantur) Sg. *qui pararent.* C. *qui cuncta paranda pararent.* Fuitne *qui paruerunt?* an potius *qui cuncta paranda pararet*, sc. Hector, omnium ducum princeps?

manum h. diduci) Libri *deduci;* quod bifariam explicare Daceria laborat. Frustra. Legendum enim *diduci.* Sallust. Iug. 25: *diducta manu hostium.* ubi v. Cortius. Adde Oudendorp. ad Caes. B. C. II. 6. — Mox Sg. M. et D. *ceterisque locis.*

Thesidas, Demoph. cet.) Sg. *hesidā commorante, et annum vertentes.* C. *Hesiodum, Demorantem et Anium.* Quid hic sibi vult *Anius?* Dares c. 26: *Palamedes Agamemnonem legatum mittit ad Thesidas, Demophoontem et Acamantem, quos legatos Agamemnon praefecerat, ut commeatus compararent et frumentum de Moesia a Telepho acceptum supportarent.* Unde videtur scribendum *Thesidas Demophoontem et Acamantem*, delctis *et Anium;* quum Anium ignoret etiam Iscanus, VI. 65 canens: *Interea Moesas properat laturus aristas Demophoon, Garamas, et te Thesida (!) volentem Tertia cura vocat.* Verum non ad Moesiam solum, sed *ceteros* quoque *locos* legatos missos esse, Dares refert. Nonne Lesbos intelligenda? ubi Anius et eius filiae frumenta, vinum aliaque cibi necessaria Graecis praebuere, ut scribit Dictys I. 23; scribendumque *et ad Anium?* vel *et alios ad Anium?*

in latitudine) i. e. dilatata et extensa fronte. Eadem latinitate Caes. B. G. VII. 46: *a medio fere colle in longitudine murum praeduxerant.*

proturbat) M. D. et O. *perturbavit.*

redegitque in Troiam) ut Liv. XXI. 9: *fusum fugatumque* (hostem) *in castra redigunt.*

Proelium — iracundum) Vix alius scriptor hoc dicendi genere usus est. — *in primis*) i. e. inter primos pugnando. Cf. c. 29. *procedit in primis Troilus.* Bene. v. ad Dict. II. 3.

quum congrederetur) M. D. et O. *dum.* Recte, ni fallor, se habet *dum* sequente coniunctivo hic et c. 33. ubi plurimi libri *dum fugaretur* vel *fugarentur.* Nam sic passim coniungunt scriptores recentiores, et plenus exemplorum est Guido. — *Quo pacto*) i. e. quare.

ignem removeri) Sed nondum illatum navibus ignem audivimus? En negligentiam interpretis latini! Omisit in praecedentibus, quae, Patroclo et Merione interfectis, canit Iscan. V. 267: *poscitque* (Hector) *faces, atque — igne rates populante premit.* narratque Henric. fol. 84: *Hektor trieb die Griechen zu den Schiffen und wollte die Schiffe verbrennen u. s. w.*

remuneraverunt) M. D. et O. *muneraverunt.* — Iscan. V. 273: *illi arma facesque Sponte relicturi, galeas ad mutua laxant Oscula, mutatisque petunt tentoria parmis.* Henric. c. 46 fol. 85: *Sie thaten die Helme ab und umarmten und küssten sich. Hektor gab dem Aiax ein gutes Schwert, Aiax dem Hektor einen kostbaren Gürtel von Gold und Gestein. Und es wurde Friede gemacht, sonst wären die Griechen alle verbrannt.*

manum h. diduci) Libri *deduci;* quod bifariam explicare Daceria laborat. Frustra. Legendum enim *diduci.* Sallust. Iug. 25: *diducta manu hostium.* ubi v. Cortius. Adde Oudendorp. ad Caes. B. C. II. 6. — Mox Sg. M. et D. *ceterisque locis.*

Thesidas, Demoph. cet.) Sg. *hesidā commorante, et annum vertentes.* C. *Hesiodum, Demorantem et Anium.* Quid hic sibi vult *Anius?* Dares c. 26: *Palamedes Agamemnonem legatum mittit ad Thesidas, Demophoontem et Acamantem, quos legatos Agamemnon praefecerat, ut commeatus compararent et frumentum de Moesia a Telepho acceptum supportarent.* Unde videtur scribendum *Thesidas Demophoontem et Acamantem*, deletis *et Anium;* quum Anium ignoret etiam Iscanus, VI. 65 canens: *Interea Moesas properat laturus aristas Demophoon, Garamas, et te Thesida (!) volentem Tertia cura vocat.* Verum non ad Moesiam solum, sed *ceteros* quoque *locos* legatos missos esse, Dares refert. Nonne Lesbos intelligenda? ubi Anius et eius filiae frumenta, vinum aliaque cibi necessaria Graecis praebuere, ut scribit Dictys I. 23; scribendumque *et ad Anium?* vel *et alios ad Anium?*

in latitudine) i. e. dilatata et extensa fronte. Eadem latinitate Caes. B. G. VII. 46: *a medio fere colle in longitudine murum praeduxerant.*

proturbat) M. D. et O. *perturbavit.*

redegitque in Troiam) ut Liv. XXI. 9: *fusum fugatumque* (hostem) *in castra redigunt.*

Proelium — iracundum) Vix alius scriptor hoc dicendi genere usus est. — *in primis*) i. e. inter primos pugnando. Cf. c. 29. *procedit in primis Troilus.* Bene. v. ad Dict. II. 3.

quum congrederetur) M. D. et O. *dum.* Recte, ni fallor, se habet *dum* sequente coniunctivo hic et c. 33. ubi plurimi libri *dum fugaretur* vel *fugarentur.* Nam sic passim coniungunt scriptores recentiores, et plenus exemplorum est Guido. — *Quo pacto*) i. e. quare.

ignem removeri) Sed nondum illatum navibus ignem audivimus? En negligentiam interpretis latini! Omisit in praecedentibus, quae, Patroclo et Merione interfectis, canit Iscan. V. 267: *poscitque* (Hector) *faces, atque — igne rates populante premit.* narratque Henric. fol. 84: *Hektor trieb die Griechen zu den Schiffen und wollte die Schiffe verbrennen u. s. w.*

remuneraverunt) M. D. et O. *muneraverunt.* — Iscan. V. 273: *illi arma facesque Sponte relicturi, galeas ad mutua laxant Oscula, mutatisque petunt tentoria parmis.* Henric. c. 46 fol. 85: *Sie thaten die Helme ab und umarmten und küssten sich. Hektor gab dem Aiax ein gutes Schwert, Aiax dem Hektor einen kostbaren Gürtel von Gold und Gestein. Und es wurde Friede gemacht, sonst wären die Griechen alle verbrannt.*

Orcomeneum, Palamenem, Ep. Sch. Elpenorem, Dorium, Pol.) C. *Orcom. Oramenem, Palamonem - Delpenorem.* Iscan. V. 343: *Labitur Horcomenes iaculo, sude Schedius, ense Helpenor, Dorius conto, Polyxenos arcu, His addens saxo Palamenem, Opistriphon axe Protritum, septem mortes manus explicat una.* In C. ad fin. Daretis nominantur ab Hectore occisi: *Deipenor, Dorius, Polixenus, Epistrophus, Schedius, Maimentus, Palamon. Palamenes* seu *Palamon* est Ialmenus, de quo c. 14; atque ex huius patria (Orchomenus) factum novum nomen *Orcomeneus* seu *Horcomenes. Dorius* est Diores, de quo c. 14. *Elpenor* est Elephenor, de quo Dict. I. 17. Quo pacto scripsi locum, ut excudendum curavi. Iscano parum fidei est, qui et ipse corruptum MS. habuerit. — In seqq. C. *Euphennium, Hippotem, Asterium.* Iscan. 351: *Silēum, Hyppolytum, Eufenium, Asterium.* v. ad c. 18. ubi etiam de Antipho et Mesthle.

pugnam revocavit) Nova phrasis, pro: suos a pugna revocavit; ut loquitur Virgil. Georg. IV. 88: *ubi ductores acie* (i. e. ab acie) *revocaveris.* Formula *revocare a pugna* utitur Dar. 24, sed novo pariter sensu: retinere a pugna, prohibere aliquem, quominus in pugnam eat.

in oppidum) Sg. et C. *in castra.* Mox pro *viriliter* Sg. et C. *fortiter.*

Cap. XXII.

Contra Troiani) C. addit: *duce Hectore aciem direxerunt.* Certe praeter alios Liv. XXXI. 27: *aciem dirigere.* Sed cf. ad c. 21.

octuaginta) Sg. *octog.* Retinui formam *octuaginta*, licet improbent grammatici. v. Forcellin. Lex. Guido persaepe et ubique sic scribit, nec aliter plures libri exhibent in Nepotis Cat. 2, 4; quod considerandum. Ex scriptoribus posterioribus, si MSS. adstipulantur, ego formam non eiecerim. — Henric. c. 53 fol. 95: *Im sechsten Streit, der 80 Tage dauerte, wurde viel Volk erschlagen.* Henricus sc. bellum in singula certamina distinguit, quorum usque ad Troiae proditionem viginti quatuor enumerat.

multa millia) Iscan. V. 381: *centena millia;* ingentem hominum stragem multis versibus depingens.

nec sufficere mort.) i. e. nec vires sufficere, ut mortuos sepeliat; vel simpliciter: nec posse funerari mortuos. Verbo *posse* eadem in re utitur infra: *ut suos funerare posset.* c. 23: *ut funerare mortuos possit.* 32: *ut suos funerare possit.* Cf. Virgil. Aen. V. 21: *Nec nos obniti contra nec tendere tantum sufficimus.* — Pro *posset* Sg. *possent;* et in seqq. *reficerent - repararent - pararent.* C. *funerarent - curarent - reficerent - compararent - conveherent.*

exercitum reparare) Liv. XXX. 7: *reparandum exercitum.*

legati ad Priamum vadunt) *Ad Priamum* addidi ex Sg. et C. Cf.

Orcomeneum, Palamenem, Ep. Sch. Elpenorem, Dorium, Pol.) C. *Orcom. Oramenem, Palamonem - Delpenorem.* Iscan. V. 343: *Labitur Horcomenes iaculo, sude Schedius, ense Helpenor, Dorius conto, Polyxenos arcu, His addens saxo Palamenem, Opistriphon axe Protritum, septem mortes manus explicat una.* In C. ad fin. Daretis nominantur ab Hectore occisi: *Deipenor, Dorius, Polixenus, Epistrophus, Schedius, Maimentus, Palamon. Palamenes* seu *Palamon* est Ialmenus, de quo c. 14; atque ex huius patria (Orchomenus) factum novum nomen *Orcomeneus* seu *Horcomenes. Dorius* est Diores, de quo c. 14. *Elpenor* est Elephenor, de quo Dict. I. 17. Quo pacto scripsi locum, ut excudendum curavi. Iscano parum fidei est, qui et ipse corruptum MS. habuerit. — In seqq. C. *Euphennium, Hippotem, Asterium.* Iscan. 351: *Silēum, Hyppolytum, Eufenium, Asterium.* v. ad c. 18. ubi etiam de Antipho et Mesthle.

pugnam revocavit) Nova phrasis, pro: suos a pugna revocavit; ut loquitur Virgil. Georg. IV. 88: *ubi ductores acie* (i. e. ab acie) *revocaveris.* Formula *revocare a pugna* utitur Dar. 24, sed novo pariter sensu: retinere a pugna, prohibere aliquem, quominus in pugnam eat.

in oppidum) Sg. et C. *in castra.* Mox pro *viriliter* Sg. et C. *fortiter.*

Cap. XXII.

Contra Troiani) C. addit: *duce Hectore aciem direxerunt.* Certe praeter alios Liv. XXXI. 27: *aciem dirigere.* Sed cf. ad c. 21.

octuaginta) Sg. *octog.* Retinui formam *octuaginta*, licet improbent grammatici. v. Forcellin. Lex. Guido persaepe et ubique sic scribit, nec aliter plures libri exhibent in Nepotis Cat. 2, 4; quod considerandum. Ex scriptoribus posterioribus, si MSS. adstipulantur, ego formam non eiecerim. — Henric. c. 53 fol. 95: *Im sechsten Streit, der* 80 *Tage dauerte, wurde viel Volk erschlagen.* Henricus sc. bellum in singula certamina distinguit, quorum usque ad Troiae proditionem viginti quatuor enumerat.

multa millia) Iscan. V. 381: *centena millia;* ingentem hominum stragem multis versibus depingens.

nec sufficere mort.) i. e. nec vires sufficere, ut mortuos sepeliat; vel simpliciter: nec posse funerari mortuos. Verbo *posse* eadem in re utitur infra: *ut suos funerare posset.* c. 23: *ut funerare mortuos possit.* 32: *ut suos funerare possit.* Cf. Virgil. Aen. V. 21: *Nec nos obniti contra nec tendere tantum sufficimus.* — Pro *posset* Sg. *possent;* et in seqq. *reficerent - repararent - pararent.* C. *funerarent - curarent - reficerent - compararent - conveherent.*

exercitum reparare) Liv. XXX. 7: *reparandum exercitum.*

legati ad Priamum vadunt) *Ad Priamum* addidi ex Sg. et C. Cf.

muliebria verba abicit) Hector iratus somnium ludibrio habuit, ait Henricus. Iscan. V. 444: *muliebribus ille Nil monitis motus, timidi praesagia sexus Spernit, et impatiens bellantibus acer abesse, Poscit equos. Abiicere* autem notione negligendi, contemnendi, optimis scriptoribus usitatum est, saepe coniungentibus *negligere et abiicere, contemnere et abiicere*, pariter atque *despicere et contemnere.*

ut illi prohibeat, ne) *Prohibere* notione vetandi, intercedendi, latinum est. Sed nemo huic verbo adiunxit casum tertium. Latinum fuisset: ut illum ea die a pugna prohiberet. In seqq. Dares bis in hunc sensum utitur verbis *retinere* et *revocare*, sc. a pugna. Daretis formula congrua est cum nostro loquendi more: *dass er ihm vorhalten sollte, an diesem Tage ja nicht in den Kampf zu gehen.* Atque in eam rationem haud inepte huc trahi Plautum existimo, qui Curcul. V. 2, 7. utitur formula *parentes alicui prohibere*, i. e. impedire, quominus aliquis parentes suos noverit; nos quasi: *einem seine Eltern vorenthalten.* De dativo convenit, sed ipsum verbum utroque loco mirum quantum differt; apud Plautum enim legitimum etymon est: procul habere, removere et occultare; apud nostrum contra: proponere et ante oculos ponere. Quae sibi opposita esse vides. — C. *illum.* Iscan. 444: *armatum prohibere parat.*

filium protendens ante pedes) ut Dict. III. 22: *Andromacha parvulos Hectoris filios ante Achillem prosternit.* Infra Dares: *proiecto ad genua filio.* Iscan. 449: *Astyanacta calcandum in limine patri obiicit.*

eum revocare) Possis intelligere: a consilio; sed malim: a pugna; quod intelligendum etiam infra: *Hectorem velle in pugnam prodire, nec posse — revocari.*

quid-viderit) Sg. *quod-viderat.* C. *ea quae-viderat.* — *duces Troianorum*) C. *ex Troianorum numero.* Sg. *de Troi. num.*

tumultum) Sg. *ululatum in b., et saeve Tr. lab.* Certe Iscan. 458: *Iam Pergama iuxta Effugiunt Phryges, exclamant matresque senesque — et miseris quatiunt* ululatibus *urbem.*

prosiliit in pugnam) Cap. 33: *prosiliit in bellum.* Ut Iustin. XXIV. 8: *Certatim in proelium prosiliunt.* Iscan. V. 402: *In discrimina campi Prosiliunt hinc inde duces.* 243: *Prosilit in medios.* 206: *Prosilit Aeacides.* 130: *Exsiliunt pariter Phrygii.*

Eioneum-Iphinoum) Pro *Eioneum* Sg. et C. *Idumeneum.* et pro *Iphinoum* C. *Hiphilum.* Neque Eioneus, Rhesi pater (v. Dict. II. 45), neque etiam Ilioneus Priamides (v. Dict. IV. 7) locum hic capere possunt; uterque enim a parte Priami. Graecum Eioneum ignorant veteres. Iscan. 472. ita: *Hydomenea petit, cui strage Leontius aequa Concidit: at Stenelus fugiens, atque Hyfidus instans, Spiranti certam referunt in vulnere mortem.* An *Idomeneum?* Troiam cum venisse scripsit Dares c. 14, sed nusquam pugnantem introduxit, neque etiam reducem in patriam. Eum ad Troiam bello necatum esse, veterum refert, quod sciam, nemo. Sed quid obstat, quominus Daretem, qui

tam multa reformavit, etiam hic loci corruptorem egisse credamus? *Iphinoum* intactum reliqui; quod enim Hom. Il. VII. 14. a Glauco, non Hectore, interficitur, dubitationem movere nequit.

femur iaculo figit) 35: *latus nudum figit.* ut Virgil. Aen. X. 382: *hunc-intorto figit telo.* Poetam maxime sic loqui decet, licet etiam Auct. B. Al. 30: *diversis enim telis nostri figebantur.*

Acre proelium colliditur) Dicit Horatius Epist. I. 2, 7: *Graecia Barbariae lento collisa duello*, i. e. Graeci cum Troianis longo bello commixti, conflictati. Atque Silius VII. 566: *procursus viros colliserat acer.* Iscanus V. 299: *coniectis undique signis Collidit Bellona viros.* Talibus affine est Daretis *proelium colliditur*, fortiter dictum pro committitur.

clamor-surgit) i. q. oritur, tollitur. Cf. Tacit. Hist. II. 42: *rumor surgit.* Valer. Flacc. II. 82: *insurgunt fremitus.*

femur sauciat) Henricus: *Hektor versetzte dem Achilles einen so starken Schlag, dass er vom Streit schied und seine Wunde verband: dann kehrte er wieder zum Streit. Da nahm Hektor einen König der Griechen gefangen; und um ihn aus dem Kampf zu bringen, warf er seinen Schild auf seinen Rücken, so dass er auf dem vordern Theil seines Herzens blos war. Da das Achilles sah, nahm er einen starken Speer, dass es Hektor nicht wusste, und stach ihn in den Bauch, dass er vom Ross fiel und todt da lag.*

dolore accepto) Idem c. 36; id est, vulneris inflicti dolore irritatus. Bene.

nec destitit, nisi occideret) 35: *nec destitit, nisi prosterneret.* Recte vertes: *und er liess nicht nach, bis er ihn wirklich getödtet hatte. Nisi* i. e. nisi si, vel priusquam; et loco imperfecti stare etiam posset *occidisset, prostravisset.* Miram syntaxin! qua contineatur cogitatum simul et factum.

Hectorem lamentantur) Operae pretium est legere versus, quos interemto Hectore facit Iscanus V. 511 sqq.

Cap. XXV.

Troilus) Sg. et C. *Memnon.* Probat Iscanus VI. 16.

desiderium prosecuti sunt) i. e. cap. 22: *desiderium suum exponere.* 31: *indicat Argivorum desideria.* Nam *prosequi* est prolixa oratione exponere. *Desiderium* i. e. petitionem, voluntatem: de quo cf. Ernest. ad Tacit. Ann. I. 19.

ante portam) Henricus c. 57: *Frauen und Männer beklagten den Hektor, Arme und Reiche, Iunge und Alte, Heimische und Fremde. Die Fürsten und das Volk trugen den Todten weinend, schreiend, mit zerschlitzten Kleidern, blosem Haupt, in des Priamus Saal. Man kann es nicht beschreiben, wie sie klagten; und das währte manchen Tag. Da ging man zu Rath, wie man Hektors Leib frisch erhalten könnte*

und machen, dass es schiene, als ob er lebendig wäre. Man sandte nach allen Meistern, und diese riethen. Die Meister machten in Apollos Tempel (der stand nahe bei den Stadtthoren, genannt Thymbräa) neben dem Altar ein Gehäuse und einen Kasten; und machten ein goldenes Bild, geformt nach Hektor, stellten ihn hinein, gaben ihm ein Schwert in die Hand, und kehrten ihn nach den Griechen zu, als ob er ihnen drohen wollte; und er war so gekleidet, als ob er lebte in dem Gehäuse des Gewölbes auf einem Stuhl, dass ihn wohl jeder schauen konnte; und machten Löcher oben in sein Haupt und in andere Glieder seines Leibes, und schütteten Balsam und andern kostbaren Saft hinein; damit erhielten sie sein Haupt, sein Haar und seine Gestalt, als ob er lebte. Und machten vier kristallene Staffeln, darauf man in das Gewölbe ging, und beschlossen das Gehäuse mit Thüren, die waren von Ebenus gemacht, ein Holz, das nicht fault. Das Gezierde war so schön, dass es Nachts den Tempel erleuchtete, als ob es Tag wäre. — Cui haec legenti non venit in mentem funus celebratissimi herois hispaniensis, qui vulgo vocatur *Cid?* Vide *Herders Werke. Zur Litt. und Kunst Thl.* 5. *S.* 204 *und* 208. *Stuttg. u. Tüb.* 1827. Simillima etiam sunt, quae de Caroli M. ultimis honoribus produntur.

se de hac re lib. facturum) Hoc me non intelligere libenter fateor. Sg. et C. *se de ea re lib. laturum.* quod in ordinem recepi. *De ea re* i. e. quod ad illam rem attinet, scil. ad imperii commutationem. *Laturum* i. e. passurum esse. Singula quum defendi possint, universa sordem trahunt. In eundem sensum dici videntur, quae infra sequuntur: *aequo animo accipere, si cui vellent dare* (imperium). ut in iisdem Sg. et C. exhibetur, salva latinitate. Adieci tamen *se* ex M. D. et O. lectione: *aeq. a. se recipere, si vellent dare.* An *si vellent demere?* sc. imperium. *Demere* a librariis concise scribebatur *dēre*, quod facile pro *dare* accipi potuit.

ulciscatur) Scripsi *ulciscantur* ex Sg. Intell. Graeci. — Mox M. D. et O. *Palamedes procedit.*

Cap. XXVI.

male vulneratus) i. e. admodum. Dict. IV. 22: *male desipientem.*

Perses, Admestae f.) Corruptum nomen videtur, et dux graecus restituendus, qui in occisi Tlepolemi locum successit. Perses enim a Troianis stetit (c. 18). Nec tamen quid mutare ausim; nam etiam apud Iscanum Perses cum Sarpedone pugnando occiditur, VI. 55:

> Occidit infelix Gobius, nec laetior illo
> Triptolemus, suetusque feras incessere telis
> Maenalius Cormas: quartus tot funera Perses
> Ultus obit.

Daretis hic requiritur iudicium. Verior est Henricus, c. 59 fol. 106 narrans, Persarum regem esse a Graecis obtruncatum, Neptolemum

a Sarpedone. — Tlepolemi nomen varias corruptiones tulit: Iscanus vocat Triptolemum, Henricus Neptolemum, et Sg. Neoptolemum. Tlepolemus Rhodius a Sarpedone cadit etiam Hom. Il. V. 628 sqq. *Gobius* Iscani factum nomen est ex Tlepolemi patria: qua eadem sorte c. 21. *Orcomeneum* addi audivimus Ialmeno, qui fuit Orcomeneus. *Cormas Maenalius* videtur esse Agapenor, Arcadiae dux, sordida et rudi poesi obfuscatus. *Maenalius* enim est i. q. Arcas; et *Cormas* corruptum videtur ex *Arcas*.

male multatus) *Male* revocavi ex Sg., ut seq. *de proelio* ex Sg. et C. Significat i. q. supra: male vulneratus. Vell. Pat. II. 70, 2: *male multatum cornu*, i. e. magnam cladem perpessum. Phaedr. I. 3, 9: *male multatus graculus*, i. e. *übel zugerichtet*. — De vulnere cf. Hom. Il. V. 660.

a Priamo) i. e. a Priami parte.

Pal. ind. facit — commeant) Haec omnia restitui ex Sg. et C, cum a ceteris libris absint. Ad *inducias in annum* respicit c. 28: *annus circumactus est*. Iscan. VI. 70: *Pax arma soporat, Inque annum iurata fides. Utrique cohorti Utraque castra patent: fas civi Graia videre Carbasa, fas hosti Phrygios lustrare penates*. Idem narrat Henric. c. 59 fol. 106, et c. 60 fol. 107. Adde Dict. II. fin. et III. 1 sqq. — *Commeant* sc. Graeci in urbem, Troiani in castra Graecorum.

exercitum exercent) Novum hoc et nusquam mihi repertum exemplum adde noto figurae generi, de quo Zumpt. Gram. Lat. §. 384.

murum - resarciunt) Sg. *sarciunt*. C. *restaurant*, quod honestius dictum.

ceteraque dil. componunt) i. e. et ceteras res necessarias, quibus facto opus erat, diligenter procurant. Notandum est loquendi genus, quo *componi* dicuntur, quae rite et diligenter fiunt. Cf. ad Dict. V. 7 Gloss.

Cap. XXVII.

ceterique) Sg. *et alii*.

ad sepulcrum) Ad placandos Hectoris manes. Iscan. VI. 75. Henric. c. 60 fol. 107: *Man feierte Hektors Iahrsgedächtniss*.

figit animum) sc. in ea. Ovid. Met. IV. 196: *oculos figit in virgine*, cf. Virgil. Aen. XII. 70. Ipse Cic. Fam. II. 6: *mentem omnem in Milonis consulatu fixi*.

Phrygio servo fid.) An *Phrygio Sergesto, servo fidelissimo?* Iscan. VI. 95: *Instruit his Phryga Sergestum, cui proxima in omne Arcanum regale fides*.

ceterosque) Sg. et C. *ceteros*. O. *ceteros quoque*. Sed *que* est quoque: de quo usu ex Tacito exempla nuper dedit Bach. in Mus. Rhen. T. I. p. 353 sq.

convenit) sc. eam, Hecubam. Saepe noster *convenire aliquem*. cf. 9. 39.

servus rev. iub.) Sg. et C. *servum reverti iubet.* — Sequens *quid egerit* debetur Sg. Antea edebatur *quod egisset.*

pax p. fiat) Iscan. VI. 100: *Lex haec: Virgo, si publica cessent Arma, viro patrias nuptum tradetur in oras.* Hinc tempus praesens, quo Dares utitur, explicatur; legis enim ritu haec proponuntur.

vulgo queritur) Sg. *in vulgus.* C. *in vulgo.* Voci *vulgo* eandem hic significationem tribueris atque Nep. Alcib. 6, 3. et Caes. B. G. I. 39. ubi cf. Intp. Sed ad Henricum si respicis, accipienda potius videtur pro publice. Ille enim regum advocato concilio, praesentibus principibus Achillem locutum esse ait. Ipsa autem oratio apud Henricum haec est: „*Ihr Herren und Fürsten alle, ich habe mich bedacht, und nimmt mich sehr Wunder, dass wir uns alle also sehr bekümmern durch einer Frau willen, Land und Weib verlassen und uns in den Tod geben und wir so manchen frommen Mann haben verloren. Man findet doch manch edel Weib, die Menelao wohl gezieme, und die eine nehme und diese liesse. Haben wir doch Esionam geraubet, die doch würdig ist an Reichthum und an Adel. Dazu bin ich vom Hektor so sehr wund, und fürchte, dass ich nicht mehr genese, und bin noch gar schwach. Dazu haben wir uns wohl genug an ihnen gerochen und haben Hektorem erschlagen, und dünket mich, uns soll wohl genügen und sollen hindane fahren, da sie also eine feste Stadt haben mit so frommen Volk, dass man sie ihnen wohl nicht abgewinnen mag.*" *Das gefiel den Griechen nicht, und verstiessen die Rede. Da ward Achilles zörnig und gebot seinem Volk, den Griechen nicht zu helfen gegen die Troer.*

advocatam esse) Sive explices arcessitam, convocatam, sive invocatam (ut dicitur deos invocare), sive evocatam, excitatam e sedibus, utcunque latine noster scripsit. Sed C. *vastatam esse*, i. e. Graeciam et Europam, gentibus e sedibus excitatis, desolatam et exinanitam esse hominibus, vastam relictam esse. Etiam hoc latinitati perquam convenit.

tanto tempore) ut simillimo loco c. 30: *tanto tempore diffidere.* pro quo c. 31: *tam longo tempore.* Insolenter dictum. — Pro seq. *tot pericula* Sg. *tanta;* ut loquitur c. 30.

Cap. XXVIII.

proelium acre insurgit) Virgil. Aen. IX. 667: *pugna aspera surgit.*

proelium ut fortiter gerant) Tritum est dicendi genus *bellum gerere*, pariter atque *rem fortiter gerere.* Hinc Dares effecit *proelium fortiter gerere;* quod non minus latinum esse videtur, quam Nepotis *bellum ducere* pro gerere.

hostes impress. — incendunt) Hic rerum ordo est in Sg. et C. Confusa serie M. D. et O: *Argivi cedunt, Troiani persequuntur, castra oppugnant, naves incendunt, cuncti impressionem faciunt, turpiter Achivi terga verterunt, in castra confugiunt.*

dissimulat) Iscan. 155: *Strages vulgatur: Achilles dissimulat.* Explica: celat nuntiata; silendo indicat, nuntiata sibi curae non esse; ita agit, quasi nihil sibi sit nuntiatum. Bene vertit Henric. c. 61 fol. 111: *Achilles that, als hörte er es nicht.* Absolute sic loquitur etiam Virgil. Aen. I. 516: *Dissimulant, et nube cava speculantur amicti, Quae fortuna viris.* Latini fere adiungunt rem, quae dissimuletur.

fortiss. defendit) Utrum incendium, an se suos ab hostibus? Utrumvis accipere possis. Nam absolute ponitur *defendit* pro pugnat, ut Gr. ἀμύνεσθαι. — Iscan. 156: *Sed tot taedas, tot tela secundus Sustinet Aeacides.*

Cap. XXIX.

evocat) Plin. VI. 31: *evocatus in consilium.*

minima cum discordia) i. e. nemine reluctante, omnium consensu. Barbarum dicendi genus, aeque ac Guidonis: *in una vocis consonantia.*

p. gestum esse) i. e. res gestas esse. De quo loquendi genere cf. ad Dict. V. 12 Gloss. Scripsi ita ex Sg. In ceteris libris est: *quod res p. gestae sint.* Fateor, hoc quoque defendi posse. Simillime enim c. 15: *ut audivit, quia hostes parati sunt*, pro paratos esse.

devastat Argivos) Cap. 36: *universum exercitum devastasset.* Ibidem: *quotidie devastat Argivos. Devastare* haud valde usitatum verbum est, significans: depopulari, depraedari hostium fines eosque vastos et desolatos relinquere. Quo significatu tertio Daretis loco poni videtur, quo Penthesilea Graecos, post magnam cladem in castra compulsos, frustra proelio lacessit eosque devastare dicitur. Cf. Liv. II. 9: *Pelignos* (Pelignorum terram) *devastat.* Sed reliquis locis esse videtur quod nos dicimus: *eine gänzliche Verwüstung* (*Niederlage*) *im Heere anrichten.* Cuius significationis nonnisi alterum exemplum mihi notum est Ovid. Met. XIII. 255: *Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro Devastata meo*, i. e. exitio et internecioni data.

proelium acre fit) C. *acriter surgit.* Bene. v. ad c. 28.

multos duces) Alcestem, Nisaeum, Idam. Iscan. 197.

Cap. XXX.

Abnegat) absolute, ut *negare* infra in his: *illum pertinaciter negare.* Intell. pugnam, vel in pugnam prodire. Eodem sensu infra: *pugnam renuit.* Verbo *abnegare* scriptores boni abstinuerunt.

minus pugnaturum) i. q. non pugn. More optimorum scriptorum. — *male eos accipere*) pro excipere. Probum dicendi genus.

tanto t. diffidere) *Diffidere* absolute ponitur, hac opinor significatione: esse in ancipiti, sine spe et fiducia fausti rerum eventus. Loquendi genus latinitati conveniens. Sg. *desidere* i. e. in desidia agere: quod esse contra scriptoris mentem videtur.

dissimulat) Iscan. 155: *Strages vulgatur: Achilles dissimulat.* Explica: celat nuntiata; silendo indicat, nuntiata sibi curae non esse; ita agit, quasi nihil sibi sit nuntiatum. Bene vertit Henric. c. 61 fol. 111: *Achilles that, als hörte er es nicht.* Absolute sic loquitur etiam Virgil. Aen. I. 516: *Dissimulant, et nube cava speculantur amicti, Quae fortuna viris.* Latini fere adiungunt rem, quae dissimuletur.

fortiss. defendit) Utrum incendium, an se suos ab hostibus? Utrumvis accipere possis. Nam absolute ponitur *defendit* pro pugnat, ut Gr. *ἀμύνεσθαι.* — Iscan. 156: *Sed tot taedas, tot tela secundus Sustinet Aeacides.*

Cap. XXIX.

evocat) Plin. VI. 31: *evocatus in consilium.*

minima cum discordia) i. e. nemine reluctante, omnium consensu. Barbarum dicendi genus, aeque ac Guidonis: *in una vocis consonantia.*

p. gestum esse) i. e. res gestas esse. De quo loquendi genere cf. ad Dict. V. 12 Gloss. Scripsi ita ex Sg. In ceteris libris est: *quod res p. gestae sint.* Fateor, hoc quoque defendi posse. Simillime enim c. 15: *ut audivit, quia hostes parati sunt*, pro paratos esse.

devastat Argivos) Cap. 36: *universum exercitum devastasset.* Ibidem: *quotidie devastat Argivos. Devastare* haud valde usitatum verbum est, significans: depopulari, depraedari hostium fines eosque vastos et desolatos relinquere. Quo significatu tertio Daretis loco poni videtur, quo Penthesilea Graecos, post magnam cladem in castra compulsos, frustra proelio lacessit eosque devastare dicitur. Cf. Liv. II. 9: *Pelignos* (Pelignorum terram) *devastat.* Sed reliquis locis esse videtur quod nos dicimus: *eine gänzliche Verwüstung* (*Niederlage*) *im Heere anrichten.* Cuius significationis nonnisi alterum exemplum mihi notum est Ovid. Met. XIII. 255: *Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro Devastata meo*, i. e. exitio et internecioni data.

proelium acre fit) C. *acriter surgit.* Bene. v. ad c. 28.

multos duces) Alcestem, Nisaeum, Idam. Iscan. 197.

Cap. XXX.

Abnegat) absolute, ut *negare* infra in his: *illum pertinaciter negare.* Intell. pugnam, vel in pugnam prodire. Eodem sensu infra: *pugnam renuit.* Verbo *abnegare* scriptores boni abstinuerunt.

minus pugnaturum) i. q. non pugn. More optimorum scriptorum. — *male eos accipere*) pro excipere. Probum dicendi genus.

tanto t. diffidere) *Diffidere* absolute ponitur, hac opinor significatione: esse in ancipiti, sine spe et fiducia fausti rerum eventus. Loquendi genus latinitati conveniens. Sg. *desidere* i. e. in desidia agere: quod esse contra scriptoris mentem videtur.

Cap. XXXII.

Myrm. fugat) M. D. et O. *persequitur.* Mox Sg. et C. *usque ad castra.*

E contra) i. q. contra, simpliciter. Latinitas seculi quarti et sequentium. Eiusdem autem notae est *exadversus*, quo quum alii utantur, tum ipse Cic. Divin. I. 45. C. *Contra vero Troilus in ac. laetus exivit.* Sg. *laeti exeunt.* ut edidi. In cett. *prodeunt.*

aliquot dies) septem. Henric. 68 fol. 119.

Cap. XXXIII.

saevitur) M. D. et O. *saeviunt.*

prodit in proelio) ut cap. seq. *in matrimonio daretur.* ubi Sg. et C. *in matrimonium:* quorum librorum consensus non temere est praetermittendus. *In* quidem sequente ablativo loco accusativi haud rarum est, praesertim apud scriptores posteriores. v. ad Dict. Ind. v. *in.* Sed nostro quoque loco lectio incerta est. Nam Sg. et C. *in primo:* unde legendum videtur *in primis;* ut alibi quoque Dares loquitur. v. ad c. 19. — Mox Sg. *caedit, devastat, prosternit.*

fugam cum clamore) *Die Griechen wurden in ihr Gezelt getrieben; und die Troer stiegen von ihren Rossen und gingen zu Fuss in das Gezelt und schlugen viele todt. Da erhub sich ein grosses Geschrei unter den Griechen u. s. w.* Henric. c. 69 fol. 120. Addit Henricus, Troianorum fuisse quingenta millia.

ita desaevire et Arg. insultare) M. D. et O. *ita saevire.* C. *iracunde saevire.* Secutus sum Sg. *Desaevire* est admodum saevire: legimus verbum, ut poetas omittam, apud Sueton. Ner. 29. *Insultare* (ab *insilire*) est fortiter instare, confidenter superbeque urgere hostem et quasi inhaerere hostium cervicibus. Cf. infra: *eum instare et laetari* (quae verba Sg. debentur). Dicendi genus non displicet, sed rarissimum esse videtur, mihique in re militari nunc incognitum exemplum.

praecipit) i. e. praeoccupat. Sg. et C. *excepit.* Iscanus v. 318. utitur verbo *anticipare.*

uterque — inter se fugantur) Sic ex C. edidi. *Inter se* abest a ceteris libris, qui praeterea *fugaretur*, et Sg. *utrique — fugarentur.* Cap. 29: *proelio commisso uterque exercitus inter se fugantur,* i. e. alius alium fugat vicissim, modo hic modo ille exercitus victori cedit, ancipiti fortuna pugnatur. *Inter se* pro, alius alium, optimum dicendi genus est. v. ad Dict. II. 52 Gloss. Attamen utroque Daretis loco illud sordem trahere, nemo non videt.

vexatus) sc. dolore vulneris.

prodit Tr. ex equo laetus) Cave intelligas: pedes confligit; infra enim refertur: *equus Troili saucius corruit, Troilum implicitum excutit.* Explica autem: equitans, equo vectus hostem aggreditur. Paulo in-

Cap. XXXII.

Myrm. fugat) M. D. et O. *persequitur*. Mox Sg. et C. *usque ad castra.*

E contra) i. q. contra, simpliciter. Latinitas seculi quarti et sequentium. Eiusdem autem notae est *exadversus*, quo quum alii utantur, tum ipse Cic. Divin. I. 45. C. *Contra vero Troilus in ac. laetus exivit.* Sg. *laeti exeunt.* ut edidi. In cett. *prodeunt.*

aliquot dies) septem. Henric. 68 fol. 119.

Cap. XXXIII.

saevitur) M. D. et O. *saeviunt.*

prodit in proelio) ut cap. seq. *in matrimonio daretur.* ubi Sg. et C. *in matrimonium:* quorum librorum consensus non temere est praetermittendus. *In* quidem sequente ablativo loco accusativi haud rarum est, praesertim apud scriptores posteriores. v. ad Dict. Ind. v. *in.* Sed nostro quoque loco lectio incerta est. Nam Sg. et C. *in primo:* unde legendum videtur *in primis;* ut alibi quoque Dares loquitur. v. ad c. 19. — Mox Sg. *caedit, devastat, prosternit.*

fugam cum clamore) *Die Griechen wurden in ihr Gezelt getrieben; und die Troer stiegen von ihren Rossen und gingen zu Fuss in das Gezelt und schlugen viele todt. Da erhub sich ein grosses Geschrei unter den Griechen u. s. w.* Henric. c. 69 fol. 120. Addit Henricus, Troianorum fuisse quingenta millia.

ita desaevire et Arg. insultare) M. D. et O. *ita saevire.* C. *iracunde saevire.* Secutus sum Sg. *Desaevire* est admodum saevire: legimus verbum, ut poetas omittam, apud Sueton. Ner. 29. *Insultare* (ab *insilire*) est fortiter instare, confidenter superbeque urgere hostem et quasi inhaerere hostium cervicibus. Cf. infra: *eum instare et laetari* (quae verba Sg. debentur). Dicendi genus non displicet, sed rarissimum esse videtur, mihique in re militari nunc incognitum exemplum.

praecipit) i. e. praeoccupat. Sg. et C. *excepit.* Iscanus v. 318. utitur verbo *anticipare.*

uterque — inter se fugantur) Sic ex C. edidi. *Inter se* abest a ceteris libris, qui praeterea *fugaretur*, et Sg. *utrique — fugarentur.* Cap. 29: *proelio commisso uterque exercitus inter se fugantur,* i. e. alius alium fugat vicissim, modo hic modo ille exercitus victori cedit, ancipiti fortuna pugnatur. *Inter se* pro, alius alium, optimum dicendi genus est. v. ad Dict. II. 52 Gloss. Attamen utroque Daretis loco illud sordem trahere, nemo non videt.

vexatus) sc. dolore vulneris.

prodit Tr. ex equo laetus) Cave intelligas: pedes confligit; infra enim refertur: *equus Troili saucius corruit, Troilum implicitum excutit.* Explica autem: equitans, equo vectus hostem aggreditur. Paulo in-

iicias *satis vitae sibi esse*, ut *vitae* ponatur casu patrio a *satis* pendente.

ducuntur) C. *eliguntur*. Bene.

sicuti condixerat) i. e. constituerat, inter eos convenerat: ex usu bonorum scriptorum. v. Forcellin. Lex. Dici etiam potuit *sicuti condictum erat*. cf. Gell. XX. 1: *pactum atque condictum cum rege perfide ruperat.*

ad constitutum) sc. locum. Seneca Nat. Qu. VII. 6: *Videmus ventos per complures dies ad constitutum redire.* Plerumque de constituto die et tempore dicitur.

ex. ins. occurrunt) Bene *occurrunt*, non *accurrunt*. v. ad Dict. III. 4 Gloss. Cf. c. 28: *Contra eum Sarpedon occurrit.*

brachio s. cooperto, dextro ensem tenens) Sg. et C. *brachio s. clamyde involuto.* Henric. fol. 127: *Er warf seinen Mantel um die Arme.* Iscan. 438: *veste lacertum multiplici munit.* Porro Sg. *dextra enses tenentes.* Bene *dextra.* C. *enses exerere.* unde scripsi *ensem exserens.* Iscanus: *rapta cuspide.* Genus dicendi optimum est.

multis plagis confodit) c. 33: *multis plagis occidit.* Saepe *plagae* quaevis vulnera significant. Sueton. Caes. 82: *atque ita tribus et viginti plagis confossus est* (Caesar) — *nec in tot vulneribus — lethale ullum repertum est.*

neq. fortiter faciens) Eadem formula Senec. Controv. I. 8; atque *amice*, *imperite facere*, aliaque permulta leguntur apud Ciceronem aliosque optimos.

ne fieret) Sg. et C. *ne faciat.* Bene. Henricus fol. 127: *Da bat ihn Helena* (*Helenus*), *dass er das nicht endete.* De Heleno cf. c. 42.

sui) recepi ex Sg. — *sepulcrum*) concedente Priamo ad portam Thymbraeam positum est. Henric. l. c.

Cap. XXXV.

quid faciendo opus sit) *redeantne an proelia firment.* Iscan. 473. Nota loquendi genus. Cf. Liv. I. 41: *quae curando vulneri opus sunt.*

finem negotii) i. e. belli. *Negotium* pro dissidio Coel. in Cic. Fam. VIII. 8: *ut existimarent homines, Pompeio cum Caesare esse negotium.* Infra Dares: *rei terminus.*

Aiax ait) Recte. v. Henric. 74 fol. 128. Sg. *Agamemnon.*

neminem aequius cet.) Totum locum sic constitui ex Sg. et C. Antea sic edebatur: *supersit, eum oportere acc. ad ex., ut patr. s. ulciscatur; tandemque placet Ag.* — *Super Myrmidonas* barbare dictum est.

Aiax versatur) Sg. et C. *Aiax nudus vers.* *Nudus* esset idem atque *nudo corpore* Caes. B. G. I. 25. i. e. corpore non satis armis protecto. Ad Caes. cf. Herzog. Iscanus v. 505. utitur voce *inermis*; quae explicatur v. 502: *non ferrea scuta velavere latus.* Ego vero

illud a librario, ad sequens *latus nudum* respiciente, transsumtum esse arbitror.

cadunt) Sg. *perierunt*, *fessi acriter pugnando.* — *tendit*) Ita Sg. In C. *tetendit.* Cett. *tenens.* — *multos interf.*) Iscan. 496: *Ense Thoanta, Lamum telo, sude Dorcea fundit.*

Aiacis latus nudum figit) Sg. *Aiaci.* Bene. C. *transfigit.* Cf. ad c. 24. *Latus nudum* est latus armis nudatum, scuto haud protectum. — Canit Iscan. 514: *ibi arundo* (Paridis) *Hinc pennis pectus tangens, hinc cuspide laevam: Iamque emensa fugam, lateri insidiata sinistro, Ipsa morte madet.*

statim moritur) Idem narrat Henric. c. 75 fol. 129. At apud eundem c. 81 fol. 145. iterum vivit Aiax Telamonius, atque c. 84 fol. 149. cum Ulixe de Palladio certat. Videlicet ex variis fontibus Henricus hausit; modo Daretem modo Dictyn secutus, saepe utriusque narrationem recepit. — Ceterum totus hic locus, qui de Aiacis morte agit, memorabilis fit ob verba eius, qui Argumentum in Sophoclis Aiacem scriptum reliquit: *οἱ μὲν γάρ φασιν, ὅτι ὑπὸ Πάριδος τρωθεὶς* (Aiax) *ἦλθεν εἰς τὰς ναῦς αἱμοῤῥοῶν.* Nonne qui haec prodidit, in mente habuit scriptorem, quem Dares secutus est? an potius ipsum intelligi voluit Daretem? Spectat huc etiam quod in fine illius Argum. adiicitur: Aiacem in latere tantum vulnerari potuisse, corpore reliquo Herculis pelle leonina tecto.

avertuntur) recepi ex Sg. Liv. XXII. 19: *in fugam averterunt classem.* Sallust. Iug. 101: *Bocchus statim avortitur.* Cf. Cic. pro Caecin. 12: *repellere, fugare, avertere.* — Eidem Sg. debentur verba *portas obserant;* quae ab Iscano et Henrico probantur.

exercitum circa oppidum ducit cet.) Barbare dictum; pro quo c. 36: *cum exercitu murum circumdare.* Quod sequitur dicendi genus *circa murum obsedit*, ob praepos. *circa* illo multo est sordidius. Quod sensisse videtur, a quo in C. est *circa murum sedit. Sedere* saepe usurpatur, si multum temporis obsidendo vel frustra vel etiam prospero tandem eventu consumitur. An *circa murum adsedit?* Sed hoc quoque, licet sit tolerabilius, sordem trahit. Igitur vel dele praepositionem, vel scriptorem barbarici incusa, cui alia id genus adhaereant.

in oppido) In Iunonis templo. Henric. l. c.

ululatu H. prosecuta est) Optime, sive accipias: funus Alexandri prosecuta est; sive, quo modo Quintil. V. 11. dicit: *fletibus natos, laetitia defunctos prosequi.* Cic. pro Planc. 26: *lacrimis et votis aliquem prosequi.* ut Daretis verba sic intelligenda sint: magno ululatu eius interitum deploravit.

hon. tractata) Sg. *hon. satis pertractata.*

quam — ut filiam aspexerunt) i. e. filiae loco habuerunt, coluerunt. Vituperandum dicendi genus, quo utitur etiam Seneca Prov. 6, 3: *quos pro felicibus aspicitis*, i. e. habetis. Tritum in hunc sensum est Germanorum: *einen für etwas ansehen.*

6

Cap. XXXVI.

exercitum ante p. instruere) Iscan. 558:
Vix emensa dies, redit armis impetus, urbem
Invadunt, tormenta rotant, dat vinea vireis,
Et silices balista vomens, testudo viatrix
Subdola, fossoremque aries suspensus in ictum.
At Phryges instantes prohibent, nunc grandine saxi,
Nunc ferri nimbo, nunc sparsae fulmine massae.

subsistere) i. e. in urbe manere. Pliu. Ep. XVI. 16: *In commune consultant, intra tecta subsistant, an in aperto vagentur.* — *quiescere*) duos menses. Henric. l. c.

in castra opprimuntur) M. et D. *in castris.* Sg. *intra castra.* Graecos in ipsis castris oppressos esse, Iscani et Henrici narrationi adversatur. C. *fugantur in castra, opprimuntur.* quae interpretationem arguunt lectionis ex O. a me receptae. *Opprimuntur* pro reprimuntur; cuius loquendi generis alterum exemplum desidero. Iscan. 569: *refugosque in castra Pelasgos pellit.* Henric. c. 77 fol. 131: *Die Griechen wurden geschlagen, und flohen bis zum Meeresstrande und in ihr Gezelt.* Aliis locis Dares dicit: *in castra hostem fugare.*

Diomedes) Apud Henricum Penthesilea obvium habet Menelaum; quem equo deiectum in urbem abduxisset captivum, nisi Telamon eum liberasset. Atqui Menelaus non aderat; profectus enim ad Neoptolemum accersendum, advenit demum cap. 78.

incendisset Argivorum, et univ. ex.) Sg. sequi satius videbatur.

ex consilio) i. q. ex consilii sententia; ut alibi Dares loquitur. Idem restituendum videtur c. 23. ubi pro *ex consilii sententia* in Sg. exaratur *ex consilio.* Inusitatum quidem genus dicendi est; sed similis syntaxis est in his: *ex sententia, ex instituto, ex mandatis, ex pactione* cet.

usque dum advenit) C. *adveniret.* Sg. *adveniat.*

patris sui arma) Iscan. 599:
Arma patris nunc ultor habet; sed tanta recusant
Pondera crescentes humeri, maioraque cassis
Colla petit, breviorque manus vix colligit hastam.

Prodit Neopt., Myrm. cet.) Sg. *Prodit N. princeps, Myrm. contra educit.* C. *Neoptolemus, Myrmidonum princeps, contra aciem duxit.* An: *Prodit Neoptolemus, Myrmidonum nunc princeps, Myrmidonas instruit, contra educit?*

Acriter ambo concurrunt) Vult dicere, Agamemnonem et Neoptolemum una in hostes impetum fecisse. Sed ita tamen scribit ineptus Dares, ut fere credas, eos in se irruisse. *Daceria.* Intelligendum esse Neoptolemi et Penthesileae concursum, colligere est ex Iscan. 630: *Iamque humiles populata manus concurrere binos Molitur fortuna duces, nec longe morati Arma parant.* Praecedentia autem *Agam.*

Cap. XXXVI.

exercitum ante p. instruere) Iscan. 558:

Vix emensa dies, redit armis impetus, urbem
Invadunt, tormenta rotant, dat vinea vireis,
Et silices balista vomens, testudo viatrix
Subdola, fossoremque aries suspensus in ictum.
At Phryges instantes prohibent, nunc grandine saxi,
Nunc ferri nimbo, nunc sparsae fulmine massae.

subsistere) i. e. in urbe manere. Plin. Ep. XVI. 16: *In commune consultant, intra tecta subsistant, an in aperto vagentur.* — *quiescere*) duos menses. Henric. l. c.

in castra opprimuntur) M. et D. *in castris.* Sg. *intra castra.* Graecos in ipsis castris oppressos esse, Iscani et Henrici narrationi adversatur. C. *fugantur in castra, opprimuntur.* quae interpretationem arguunt lectionis ex O. a me receptae. *Opprimuntur* pro reprimuntur; cuius loquendi generis alterum exemplum desidero. Iscan. 569: *refugosque in castra Pelasgos pellit.* Henric. c. 77 fol. 131: *Die Griechen wurden geschlagen, und flohen bis zum Meeresstrande und in ihr Gezelt.* Aliis locis Dares dicit: *in castra hostem fugare.*

Diomedes) Apud Henricum Penthesilea obvium habet Menelaum; quem equo deiectum in urbem abduxisset captivum, nisi Telamon eum liberasset. Atqui Menelaus non aderat; profectus enim ad Neoptolemum accersendum, advenit demum cap. 78.

incendisset Argivorum, et univ. ex.) Sg. sequi satius videbatur.

ex consilio) i. q. ex consilii sententia; ut alibi Dares loquitur. Idem restituendum videtur c. 23. ubi pro *ex consilii sententia* in Sg. exaratur *ex consilio.* Inusitatum quidem genus dicendi est; sed similis syntaxis est in his: *ex sententia, ex instituto, ex mandatis, ex pactione* cet.

usque dum advenit) C. *adveniret.* Sg. *adveniat.*

patris sui arma) Iscan. 599:

Arma patris nunc ultor habet; sed tanta recusant
Pondera crescentes humeri, maioraque cassis
Colla petit, breviorque manus vix colligit hastam.

Prodit Neopt., Myrm. cet.) Sg. *Prodit N. princeps, Myrm. contra educit.* C. *Neoptolemus, Myrmidonum princeps, contra aciem duxit.* An: *Prodit Neoptolemus, Myrmidonum nunc princeps, Myrmidonas instruit, contra educit?*

Acriter ambo concurrunt) Vult dicere, Agamemnonem et Neoptolemum una in hostes impetum fecisse. Sed ita tamen scribit ineptus Dares, ut fere credas, eos in se irruisse. *Daceria.* Intelligendum esse Neoptolemi et Penthesileae concursum, colligere est ex Iscan. 630: *Iamque humiles populata manus concurrere binos Molitur fortuna duces, nec longe morati Arma parant.* Praecedentia autem *Agam.*

Aeneas exsurgit) pro surgit ad dicendum. Cf. Plaut. Most. 2, 1, 29: *quaeso exsurge, pater advenit.* Boni scriptores hoc verbo translata potius notione utuntur.

lenibus mitibusque verbis) Erat enim *leni mitissimus ore,* ait Iscan. 676. Contra acerba eius oratio est Dict. II. 26.

magnopere suadet) Addit Sg. *Polydamas eadem suadet.*

Cap. XXXVIII.

belli appetendi) i. e. ut bellum appeteretur. Gerundium hic passivam vim habet. Cf. Brem. ad Nep. Attic. 9, 2. Formula *bellum appetere* non minus bona est, quam *appetere rem quamcunque,* i. e. vehementer optare.

et suas. bell. esse) Debentur haec verba Sg. et C.

per portas irrupt. facere) Sg. et C. *portis.* Dicitur *portis erumpere* (Sall. Iug. 104. Dict. II. 35) et *portis eruptionem facere* (Caes. B. G. VII. 24); in quibus *portis* sextus casus est pro ex portis. Quum porro apud poetas deprehendatur *muris irrumpere* (Sil. X. 368. cf. Forcellin. Lex.), tolerandum etiam erit *portis irrumpere* et *portis irruptionem facere.* At vero *portis irrumpere* sensum haberet contrarium et huic loco minime accommodatum, cum *portis* ponatur casu tertio pro in portas, vel simpliciter portas; pro quo Sall. Iug. 62: *portam irrumpere* i. e. invadere.

sibi certum esse) *er sey fest entschlossen zu siegen oder zu sterben.* Apprime huc quadrant exempla, quae collegit Forcellin. Lex. v. *certus,* ab init.

in reg. secum duxit) *Secum* recepi ex Sg. et C. iisdem seq. *ei* debetur.

qui cum eis sentiant) Sg. et C. *qui una sentiant.* Cap. 37: *qui consenserant.* ubi Sg. *qui una cons.* Utroque loco *una* restituendum videtur. Cap. 39: *qui una coniurassent.*

paratusque cum armis) C. *cum armatura.* Sed Sg. *cum armatis.* atque Henricus c. 80 fol. 137. Amphimacho adiungit servos. Iscan. 703: *Irruat Amphimachus, armatis acer inermes Occupet insidiis.* Verum in eodem cod. mox pergitur: *Postera die se in arce ita vocaturum, tunc Amphimacus* cum armis *irruptionem faciat eosque interimat. Amphimacus consilium eius approbat, seque hoc facturum promittit.* ex qua periphrasi efficitur duntaxat, rectum esse *cum armis.* Potest autem *cum armatis* glossa esse: namque *arma* pro hominibus armatis saepe numero apud poetas legitur, quorum dicendi morem adfectant scriptores seriores. Forsan tamen *cum armis* adhibitum esse mavis, ut apud alios *cum telis, cum ferro.* v. Zumpt. Gram. Lat. § 473. et apud Gr. σὺν ὅπλοις. Quidquid praeferas, in scriptore tam variae et dubiae latinitatis utraque ratio admitti potest. Cf. Caes. B. G. II. 9: *parati in armis.*

rem divinam facturum) Henricus fol. 137. sic narrat: *Amphimachus sollte sich mit seinen Dienern im Rath verbergen; wenn sie dann kämen, sollte er sie überfallen. Aber das kam dem Aeneas zu Ohren, und er nahm deshalb einige getreue Mannschaft mit in den Rath: denn Aeneas war der reichste Bürger und bald so mächtig als Priamus, dessen Tochter Kreusa er hatte. Da das Priamus erfuhr, wiederrieth er den gegebenen Rath. Im Rath stand Aeneas auf und rieth, man sollte um Frieden werben. Das gefiel den Troern; und auch Priamus ergab sich darein; und man kam überein, dass Antenor als Bote zu den Griechen gehen sollte und die Sühne werben. Da gingen die Troer auf die Mauern und gaben ein Zeichen des Friedens. Da gaben auch die Griechen ein Friedenszeichen.* Haec non sunt Daretis. Cum his Dares transitum facit ad Dictyis historias, quas ab hoc inde loco sequitur.

Cap. XXXIX.

Ucalegon, Amph. Dol.) *Ucalegontem* Dares addit nescio unde. Nam de eo tacent alii. Imo Virgilius eius domum incensam dicit; a qua verisimiliter Graeci abstinuissent, si inter proditores fuisset Ucalegon. *Amphidamantem* Troianum nullum novi. Fuerunt quidem olim plures Amphidamantes: unus Lycurgi filius ex Athenis; alius ex Opunte, cuius filium interfecit Patroclus; item Busiridis filius. *Dolon* iam pridem ab Ulysse et Diomede interceptus occubuerat. Sed a recepta aliorum opinione Dares recedit. *Daceria.* Nihil in nominibus propriis tentandum, dummodo in cyclo Troico apud quempiam scriptorem eorum fiat mentio. Nostro loco recte ea se habere, patet ex Iscan. 705.

se invenisse, quid faciendum sit) Ovid. Pont. IV. 12, 45: *nec quid agam invenio, nec quid nolimve velimve.*

se in fide obstringunt) Sic pro *adstringunt* scripsi ex Sg. et C. ob proxime sequens *ut vidit se obstrictum.* Eadem varietas aliorum scriptorum locis obtinet, v. c. Caes. B. G. I. 31. B. C. I. 11. Ceterum sive *obstringere* sive *adstringere* dicas, ad sensum idem dicis. Bene in seq. Dares: *vidit se obstrictum.* Latinum enim est *se obstringere* (vel. *adstr.*), addito etiam *iureiurando:* item *aliquem obstringere*, et *obstringi*, addito pariter *iureiurando.* Contra minus latinitati congruum c. 40: *Hoc pacto confirmato et iureiurando adstricto.* Scilicet *fides adstringitur* dici quidem potest, neque vero *pactum aliquod adstringitur;* pro quo dicendum fuerat: *Hoc pacto confirmato omnibusque iureiurando adstrictis, pactioni fidem fore.* Non satis latinum etiam est nostro loco: *in fide se obstringunt.* pro quo C. melius *fidem obstringunt.* Latinum enim est *fidem suam obstringere* (vel *adstr.*), addito etiam dativo personae. Sed *in fide se obstringere* dici latine posse nego. Pro *in fide* scribendum fuerat: se fidem invicem

servaturos esse. Recentiores autem in usu ablativi cum *in* liberius versantur. Sic c. 4. *in patris nece* pro patre necato.

de his) Sg. et C. *de his rebus.* Immo *de his*, sc. ex numero coniuratorum aliquem. Sequentia restitui ope Sg. et C. In illo: *esse mittendum, quo id sine susp. fiat. Celerius maturandum esse dixit. animadvertisse Priamum irat.* et in hac: *qui id sine susp. curet maturandum esse. Animadv. Pr. irat.* Antea edebatur: *mitt. esse, nam regem iratum*, omissis mediis.

de consilio surrexisse) Concise dictum, pro: surrexisse et consilio abiisse. Cf. Cic. Verr. VI. 65 fin. *Praetor de sella surrexit et abiit.*

omnes promittunt) scil. se ita facturos esse, nempe aliquem ad Agamemnonem esse missuros et maturaturos. Si hic non est sensus, locum me non intelligere fateor.

Polydamantem) Antenor est Henric. l. c. Recte contra idem refert c. 91 fol. 171. — Mox M. D. et O. *qui ex his unus erat, ad Agam.*

Cap. XL.

Polydamas Graecis aperuit, coniuratos urbem proditaros esse, icto foedere, ut Graeci capta ea coniuratis parcerent. Cap. 39: *prodendam esse patriam et sibi suisque cavendum esse.* Iscan. VI. 712: *Nuntius Argolicis prodendas indicat arces Polydamas, pacemque in pactum fraudis habendam Iuratis poscit.*

vereri se dixere cet.) Iscan. 715: *Nestor timet, haeret Ulysses, Furta negat Pyrrhus: illos incerta morantur Pollicita, et falli metuunt; hic vincere certus, Nocturnis refugit bellis foedasse triumphum.* Igitur *eos refutat* est: refutat (non Ulixem et Nestorem, sed) eos, quibus placebat, ut fides proditoribus servaretur. Quare post *subire* ne puncto distinguas.

signum a Pol. exigi, et idipsum per Sin.-mitti) Vellem dixisset Dares, quod signum a Polydamante Graeci petierint, quod postea per Sinonem ad Aeneam et Antenorem misere. Ex sequentibus coniici potest, Polydamantem illud signum dedisse, quo quivis, a Graecis ad Troiam missus, intra moenia reciperetur. Quod ut experirentur Graeci Sinonem miserunt, qui signo illo dato ab Aenea, Anchise et Antenore cognitus, intra portas quidem receptus non fuit, quia nondum Amphimachi custodibus claves traditae: sed Aeneae, Anchisae et Antenoris nomen audivit, quo plane confirmatus est. *Daceria.* Perobscure Dares scripsit. Ex Henrico Brunsv. nihil amplius ad intelligentiam redundat; nam ab hoc inde capite ille, Darete deserto, Dictyis historias sectatur. Audiamus autem Iscan. 719:

Res turbat suspecta duces, Phrygioque retento
Traditur Inachio legati cura Sinoni.
Promissis addenda fides. Petit ille penates
Iliacos, dubiosque Anchisa teste timores
Solvit, et acceptas iurante Antenore voces.

Quorum versuum sensus est: ad fidem promissis faciendam mittitur Sinon; et confirmatur fides testimonio Anchisae et iureiurando Antenoris. *Placitum est*, Dares ait, *signum a Polydamante exigi.* In his *signum* non eo, quo Daceria, sensu accipio, sed testimonium fidei intelligo; ut sensus sit: diffidentibus et inter se certantibus Graecis placitum est, ut a Polydamante documentum fidei postularetur. Cf. Iscan. *Promissis addenda fides.* In sequentibus *et idipsum per Sin. — mitti* (C. M. et D. *mittit*), praepos. *per* corrupta est ex *propter*, ut saepe in MSS. (cf. c. 15), et sic transponenda: *et propter id ipsum Sinonem ad Aen. — mitti.* Cf. Iscan. *Traditur legati cura Sinoni.* Igitur Sinon (cum Polydamante opinor) ad Troiam proficiscitur (cf. Iscan. *Petit ille penates Iliacos*): sed portas clausas offendit, *quia nondum claves portae Amphimachi custodibus traditae erant.* Sg. et C. *Amphimachus — tradiderat*, bona interpretatione: Amphimachus enim, qui maximi apud Priamum momenti erat, claves ab hoc acceptas servabat, et nondum eas portae custodibus, ut noctu solitus esse videtur, tradiderat; quare proditores aperire portas Sinoni, colloquendi gratia, per custodes (vel corruptos vel auctoritate virorum motos) non poterant: quin immo custodes videntur ipsi fuisse Aeneas, Anchises et Antenor; quos ad portas praesidia habuisse, Dares infra refert. *Signo dato Sinon nomine Aeneae et Anchisae et Antenoris audito confirmatus, Agamemnoni renuntiat.* Sic. M. D. et O. Sensus esset: solo nomine proditorum audito Sinoni signum (i. e. testimonium) fidei datum est. Sed Sg. pro *nomine - audito* exhibet *voce - audiendo.* Fuitne *voce audita?* Atqui C. *vocem - audiendo.* Recte. Hispida et intricata oratio est, sententia autem vera. Non enim auditam tantum proditorum vocem pro certo fidei signo accepit; sed *vox* ampliore sensu accipiendum est pro sententia, dictis, quibus proditores (ex muris, vel nescio unde) testabantur vera esse, quae per Polydamantem ad Graecos perlata erant. Confirmant opinionem meam verba Iscani: *dubiosque Anchisa teste timores solvit, et acceptas iurante Antenore voces. Acceptas* i. e. auditas. *Voces* i. e. ea, quae proditores per Polydamantem Graecis nuntiaverant; pari modo atque apud Daretem. *Iurare* est *beschwören.* Sensus universus: Sinon Graecorum haesitationem solvit, nuntians, Anchisen fidem promissis fore testatum esse, et Antenorem iurasse, ea, quae Graeci a Polydamante audiverant, esse vera.

ut fides daretur cet.) Sg. *fidem dari*, *foedere firmari*, *iureiurando stringi*, *cavere sibi ab his ut oppidum proxima nocte prodidisset, et ut Antenori* cet. C. *fidem dari*, *iureiurando stringi*, *eo pacto ut si oppidum proxima nocte tradidissent, Antenori — fides servaretur.* Legendum videtur: *fidem dari*, *foedere firmari*, *iureiurando stringi*, *ut, si oppidum proxima nocte tradidissent, Antenori — fidem praestari liceat. Iureiurando stringi* esset dictum ut *iureiurando adstringi.* Citat Forcellinus in Lex. Cic. de Offic. III. 31: *ad stringendam fidem iureiurando.* Sed ibi omnes nunc legunt *ad adstringendam.*

propinq. et amicis cet.) M. et D. *propinquis cum eis qui una commorassent.*

sacra et bona) Iscan. 726: *dona insuper addunt, Et firmant promissa datis: nec Pergama tantum, Innumeras Asiae spondent cum civibus urbes.*

caput equi pictum) Innuit equi lignei fabulae locum dedisse caput equinum, quod portae Scaeae, quam Graecis Antenor aperuit, inscriptum fuit. Nempe ex Servio: *Ut alii porta, quam eis Antenor aperuit, equum habuit pictum.* *Daceria.* Sg. et C. *sculptum.* Iscan. 733: *Inscriptum Pegasi caput.* Henric. c. 91. fol. 171: *ein Thor, worüber ein grosses Rosshaupt war von Marmorstein.* Ad Iscan. haec adnotat Dresemius: „Hinc famosa illa historia de equo durateo, et venusti epigrammatis conclusio: *Carminis Iliaci libros consumpsit asellus: Hoc fatum Troiae est, aut equus aut asinus;* qua de re Polyaenus. Quidam ἵππον illum δουράτεον arietem, κριοδόκην scilicet fuisse volunt. v. Vitruv. de Archit. X. 18. Plin. VII. 5. Quidam strategema Ulyssis."

ibi praesidia habere) i. e. praesidere ad portam custodiendi gratia, praestolari, praesto esse. Videtur traducta locutio ex Gr. φρουρὰν ἔχειν, custodiam agere. De eadem re c. 41: *noctu ad portam praesto fuerunt.*

exercitusque noctu p. res.) Malim omnino *exercituique* vel *exercituque.* *Daceria.* Sg. *eos noctu p. r.* C. *exercituique Argivorum p. r.* Recte se habet *exercituique*; nec tamen ideo sequens *eisque* mutandum esse in *eique*, ex notatis ad c. 6 init. efficitur. Cf. 41: *exercitui portam reseraverunt.*

lumen prolaturos) Iscan. 735: *fax igne sereno Visa viris: haec signa dabat.* — Mox M. D. et O. *eruptionis.* At cf. c. 41: *irruptionem facit.*

Cap. XLI.

facta renuntiat) Sg. *rem factam denuntiat.* C. *rem peractam denuntiat.* Mox pro *quibuscum actum* Sg. *quibus cautum.* C. *quibus placitum.*

fugae praesidium — postulaverunt) Iurata fide, haud opus fuit fugae praesidium postulare. C. *praevidere.* Sg. *providerunt.* Recte. *Suis omnibus* genere neutro ponitur, ut c. 40: *suaque omnia-incolumia habere.* Verba *fugae praesidium* dudum fuere offensioni, ut ex libris liquet. Nam Sg. *fugae praesidio sibi suisque ut sit providerunt. Neoptolemus praesidium dat. Antenor eum in regiam ducit. Neoptolemus in regiam irrupt. facit.* et C. *fugam praesidio sibi suisque om. praevidere. Neoptolemus praesidium dat. Antenor eum in regiam duxit, ubi Troianis positum praesidium erat. Priamum persequitur.* Insolenter *fugae praesidium* dicitur pro: refugium, *Obdach*, *Zufluchtsort.* Si Dares non addidisset *fugae*, bene locutus esset; nam apud optimos

propinq. et amicis cet.) M. et D. *propinquis cum eis qui una commorassent.*

sacra et bona) Iscan. 726: *dona insuper addunt, Et firmant promissa datis: nec Pergama tantum, Innumeras Asiae spondent cum civibus urbes.*

caput equi pictum) Innuit equi lignei fabulae locum dedisse caput equinum, quod portae Scaeae, quam Graecis Antenor aperuit, inscriptum fuit. Nempe ex Servio: *Ut alii porta, quam eis Antenor aperuit, equum habuit pictum.* *Daceria.* Sg. et C. *sculptum.* Iscan. 733: *Inscriptum Pegasi caput.* Henric. c. 91. fol. 171: *ein Thor, worüber ein grosses Rosshaupt war von Marmorstein.* Ad Iscan. haec adnotat Dresemius: „Hinc famosa illa historia de equo durateo, et venusti epigrammatis conclusio: *Carminis Iliaci libros consumpsit asellus: Hoc fatum Troiae est, aut equus aut asinus;* qua de re Polyaenus. Quidam ἵππον illum δουράτεον arietem, κριοδόχην scilicet fuisse volunt. v. Vitruv. de Archit. X. 18. Plin. VII. 5. Quidam strategema Ulyssis."

ibi praesidia habere) i. e. praesidere ad portam custodiendi gratia, praestolari, praesto esse. Videtur traducta locutio ex Gr. φρουρὰν ἔχειν, custodiam agere. De eadem re c. 41: *noctu ad portam praesto fuerunt.*

exercitusque noctu p. res.) Malim omnino *exercituique* vel *exercituque.* *Daceria.* Sg. *eos noctu p. r.* C. *exercituique Argivorum p. r.* Recte se habet *exercituique*; nec tamen ideo sequens *eisque* mutandum esse in *eique*, ex notatis ad c. 6 init. efficitur. Cf. 41: *exercitui portam reseraverunt.*

lumen prolaturos) Iscan. 735: *fax igne sereno Visa viris: haec signa dabat.* — Mox M. D. et O. *eruptionis.* At cf. c. 41: *irruptionem facit.*

Cap. XLI.

facta renuntiat) Sg. *rem factam denuntiat.* C. *rem peractam denuntiat.* Mox pro *quibuscum actum* Sg. *quibus cautum.* C. *quibus placitum.*

fugae praesidium — postulaverunt) Iurata fide, haud opus fuit fugae praesidium postulare. C. *praevidere.* Sg. *providerunt.* Recte. *Suis omnibus* genere neutro ponitur, ut c. 40: *suaque omnia incolumia habere.* Verba *fugae praesidium* dudum fuere offensioni, ut ex libris liquet. Nam Sg. *fugae praesidio sibi suisque ut sit providerunt. Neoptolemus praesidium dat. Antenor eum in regiam ducit. Neoptolemus in regiam irrupt. facit.* et C. *fugam praesidio sibi suisque om. praevidere. Neoptolemus praesidium dat. Antenor eum in regiam duxit, ubi Troianis positum praesidium erat. Priamum persequitur.* Insolenter *fugae praesidium* dicitur pro: refugium, *Obdach*, *Zufluchtsort.* Si Dares non addidisset *fugae*, bene locutus esset; nam apud optimos

libertatem dedit) Sg. et C. *reddidit*. Recte. Infra: *libertatem reddi*. *Reddere* saepe ponitur pro simplici dare. Cf. Brem. ad Nep. Hamilc. 2 p. 316 sq. et nos ad c. 16.

om. restitui, praedam omnem aeq. dividi: host. et v. solvere, et quando cet.) Ita M. D. et O. Sed Sg. *divisit. cuncti eum collaudaverunt. diis hostias et vota solvunt. quando deb. d. rev. constituunt.* et C. *Interea praedam omni exercitui divisit, diis gratias egit, hostias immolavit, et quinto die statuit iter pergere.*

hostias et vota solvere) *Vota solvere* nota formula est: contra inauditum *hostias solvere*. Sed hoc quoque per figuram defenditur, quod grammatici zeugma vocant.

Cap. XLIII.

recessionis) Sg. et C. *profectionis*.

ex augurio respondit) Idem c. 15 et 30. Sic Sg. In cett. om. *ex augurio*.

Agamemnonem poscit) i. e. ab Agamemnone eam poscit. Sg. *Agamemnon*. Idem mox *incusat*. Iscan. 876: *Frendet Phrygiosque lacessit efferus*.

perquirat eam) Infra: *et diligentius perquirit*. In his *perquirere* est quaerere, *aufsuchen*, vel potius per omnia loca quaerere. Ovid. Met. III. 3: *Quum pater ignarus natam perquirere Cadmo imperat*.

ut, quum primum cet.) Sic totum locum refinxi ex Sg. Vulgo: *utque primum Arg. proficiscantur, Polyxenam, ut absc. invenit, ad Agam. adducit*.

iugulat) Henricus ita narrat: *Pyrrhus erbarmte sich des unschuldigen Mädchens und wollte sie mit Gewalt wegnehmen. Aber Calchas sprach, dass sie dann nicht wegfahren könnten. Polyxena erklärte ihre Unschuld, wollte aber doch lieber in ihres Vaters Land sterben, als in einem fremden Land. Da tödtete sie Pyrrhus und schlug sie in Stücke und besprengte seines Vaters Grab um und um mit ihrem Blut. Das sah die Mutter Hekuba und wurde vor Leid unsinnig, wüthete wie ein wahnsinniger Hund und biss, wen sie möchte, und warf um sich mit Steinen und traf den einen hie den andern da. Da fingen sie die Griechen und versteinten sie in einer Insel, die hiess Aulida, und machten ihr ein herrlich Grab und nannten die Gegend nach dem Grabe.* Haec Hecubae fata ex Dictye immutata videntur.

Antenori terram tradit) v. ad Dict. p. 477 et 479.

Cherronesum petunt) Iscan. 895: *Cernusium Cassandra petit*. Falsum est, quod adnotat Dresemius: „Dares Cherronesum; ex quo liquet, alio libro Iosephum nostrum esse usum." Nam *Cernusium* corruptum est ex *Cherronesum*; qualem sortem alia quoque nomina ab Iscano tulerunt.

Cap. XLIV.

cum Antenoris factione remansit) De hac re cf. Praefat.

mensibus sex) ex C. et Henric. c. 92 fol. 173. scripsi. Sg. *septem.* Cett. *octo.*

Ad Tr. ruerunt) C. *corruere.* *Ruere* saepe dicuntur, qui certatim et magno numero confluunt. v. Forcellin. Lex.

DCCCLXXXVI) M. D. et O. DCCCVI.

usque ad oppidum proditum) M. D. et O. *ad oppidi proditionem,* om. *usque.* Intellige: Hic est numerus militum Graecorum Troianorumque, quos quisque ab initio inde belli usque ad finem deinceps ascitos in exercitu habuerunt.

DCLXXVI) M. D. et O. CCLXXVIII.

numero XXII) cf. Iscan. 882. Henric. c. 85 fol. 151.

tria millia et quadringenti) M. D. et O. *et trecenti.*

Daretis) Sg. et C. addunt: *perscripta fuit.*

Subiicitur in C. ducum Troianorum Graecorumque ad Troiam occisorum census, non a Darete, sed ab homine posteriore institutus, hic: „Qui Troianorum Graecorum principes occidere, denotantur. Hector Protesilaum, Patroclum, Merionem, Boëtem, Archilochum, Protenorem, Deipenorem, Dorium, Polixenum, Phidippum, Xantippum, Leonteum, Polibaetum, Carpedontem, Lepodemon, Luforem, Epistrophum et Schedium, Maimentum, Palamonem. Aeneas Amphimachum, Nireum. Alexander Palamedem, Antilochum, Aiacem. Aiax Thelamonius et Alexander mutuis vulneribus se occidere. Qui etiam Graecorum Troianorum duces occidere, literis subter notantur. Achilles Euphenium, Hippotum, Plebeum, Asterium, Liconium, Euforbium, Hectorem, Memnonem. Neoptolemus Pentesileam, Priamum, ad tumulum patris Polixenam iugulavit. Diomedes Xantippum, Mnesteum, Epistrophum, Orcomeneum."

INDEX HISTORICUS.

R.

S.

INDEX LATINITATIS.

Littera A designat Adnotationes.

D.

E.